A cimlapot rajzolta
Vashi Viktor rajzolóművész
Washington, D.C.

"HITLER DÖNTÖTT..."

TÖRTÉNELMI TÉNYEK

SZÁLASI NAPLÓJÁBAN

Irta és összeállitotta:

SZÉLESI JENŐ

a volt magyar királyi rendőrség
budapesti politikai osztályának
detektiv csoportvezetője

Szerző kiadása.
1959

Litho in U.S.A.
Style Printing Company
Newark, N.J.

Szerző az olvasóhoz!

Tudomásomra jutott, hogy a Londonban kiadott *"Vádló Bitófák"* cimü könyvben, Fiala Ferenc és Marschalkó Lajos valótlan rágalmakat terjesztenek rólam.

E személyemet ért rágalom visszautasitásának nem lenne e történelmi adatokat szolgáltató munkában helye, ha a rágalmak nem lennének összefüggésben az itt nyilvánosság elé bocsájtott "Napló" irójának, Szálasi Ferencnek és társainak, mint háborus bűnösöknek a kézrekeritésével és Magyarországra való kiadatásával. Minthogy azonban összefüggésben vannak, igy ezt a helyet találtam a legmegfelelőbbnek azok megcáfolására.

Azt irják rólam, hogy a II. világháboru után Németország amerikai zónájában résztvettem az *Office of Strategic Services* munkájában, amely Himler Márton amerikai polgár vezetése alatt, a magyar háborus bűnösök – Szálasi és társai – kézrekeritését és Magyarországnak való kiadatását hajtotta végre. A szerzők szerint minden magyar fejért 400 dollárokat kaptam és abból feketéztem Traunsteinben a *Jewish Committee* tagjaival.

Kijelentem azt, hogy amióta Szülőhazám határát kényszerből elhagytam, soha semmiféle rendőri munkát avagy tájékoztató szolgálatot sem külföldi, sem pedig magyar megbizásból nem végeztem. Himler Mártont nem ismerem, vele soha semmiféle kapcsolatban nem voltam. Az emlitett lagerekben – Augsburgot kivéve – sohasem jártam, Somborral közös jegyzőkönyvet, vagy jelentést soha alá nem irtam, Fialát és Marschalkót nem ismerem, tudtommal őket sohasem láttam. Igy egész természetes, hogy sem fejpénzeket, sem pedig egyéb dijazást nem is kaphattam. Szerzők felelőtlen rágalmai után joggal állitom, hogy a "fejpénzek" kizárólag egyes fanatikus, gyűlölködő, politikai elvbarátaik fantáziájában léteztek.

Németországi tartózkodásom ideje alatt, elfoglaltságom röviden összefoglalva a következő volt:

1945 julius 31.-én szabadultam az augsburgi *Interrogation Center* táborából, ahol három hónapig amerikai fogságban voltam. Szabadulásom után pár hét mulva fuvarozási engedélyt kértem és kaptam Traunsteinben egy menekült magyar honfitársam tehergépkocsijára és társasviszonyban fuvaroztunk a németeknek és menekült honfitársainknak is. Utóbbiak gyermekjátékokat gyártottak és azok értékesitéséből tartották fenn magukat és családjaikat. A Traunsteinbe menekült magyarok nagy része a nyilaskeresztes párt hungarista mozgalomhoz tartozott otthon Magyarországon, igy természetes, hogy a játékokat gyártó magyarok közül is többnek hasonló multja volt. Bár politikai beállitottságuk nem volt összeegyeztethető az én meggyőződésemmel, mégis ugy vontam le a vesztett háboru és hazátlanná válásunk következményeit, hogy nem azt kerestem, ami elválaszott volna, hanem ezt cselekedtem, ami közelebb hozott egymáshoz bennünket. Ennek a magatartásnak tulajdonitom, hogy később ez a többségében szélsőjobboldali politikai elveket valló traunsteini magyarság – titkos szavazattal – vezetőjévé választott. – Végül az IRO-nál kaptam állást Münchenben, ahol a 7 Area Fire marshalja voltam 1951 május 1.-ig, kivándorlásom napjáig.

*

A *"Vádló Bitófák"* vádlottjainak személyét illető tévedést kénytelen vagyok helyreigazitani és egyben megállapitani, hogy azok a bizonyos bitófák elsősorban a hasonló sajtótermékek szerzőit – a Fialákat és Marschalkókat vádolják. Őket, akik sajtótermékeikben állandóan zavarták a magyar nép nyugalmát a II. világháboru előtt és alatt; az államhatalom gyakorlóinak személye és működése, valamint a zsidó faj és vallás elleni izgatásaikkal. Másodsorban vádolják a bitófák azokat, akik az izgatások hatása alatt az államfő és egyes kormányférfiak személye elleni merényletekre, szabotázs és más erőszakos cselekmények elkövetésére való összeesküvéseikkel veszélyeztették a magyar nép biztonságát. Végül vádolják azok a bitófák mindazokat a személyeket is, akik Szálasi Ferencet és politikai garnituráját hatalomra juttatták: a "nemzeti" számonkérő szék, a dr. Homonnay Márton-féle halálfejes légió, a Bagossy, Barcsay és Ostián-féle terrorista különitmények létrejöttét elősegitették és ezzel erőszakos cselekmények elkövetését lehetővé tették.

Hogy a németek által végrehajtott hatalom-átállitás után az emlitett törvényellenes alakulatok lettek Szálasi Ferenc diktaturájának a fenntartó pillérei, azt igazolja a későbbiek folyamán e könyvben leközölt "N a p l ó", továbbá a Mosonyi Győző által irt és Szálasi által módositott jelentés, amely szintén e munkában található.

Bár nem kértek fel és nem is hiszem, hogy védelemre szorulnának azok a volt kollégáim, akik a II. világháboru után az *Office of Strategic Services*-nek tett informativ jellegü, minden intézkedési jog nélküli szolgálataikkal hozzájárultak Szálasi Ferenc diktaturájának a felszámolásához, mégis tartozom az igazságérzetemnek, valamint a szabadságot és személyi biztonságot szerető és értékelni tudó, s az erőszakot elitélő emberi közösségnek az alábbiak megállapitásával:

Azok a bitófák semmiesetre sem vádolhatják azokat a volt magyar rendőrtiszteket, akik a Fialák és Marschalkók izgatásainak áldozataiként a német *Gestapon* és német koncentrációs lagerekben a saját bőrükön tapasztalták ki azokat a gyakorlati módszereket, amelyeket Hitler hatalmának a pillérei: az *SS* és a *Gestapo* alkalmaztak a hatalom alátámasztására. Igy jól tudták és tudják, hogy a terror-uralmakat fenntartó pillléreknek a nevei ugyan különbözők, de az általuk gyakorolt módszerek pontosan megegyeztek egymással. Amig Hitler diktaturájában SS-nek és Gestapo-nak, Szálasinál pedig "nemzeti" számonkérő széknek, halálfejes légiónak, Bagossy, Barcsay és Ostián-féle különitményeknek nevezték a pilléreket, addig Kruscsev szovjet diktaturájában NKVD és NVD, Kádár János kommunista terroruralmában pedig ÁVO és népbiróság azoknak a nevei.

Tehát azzal, hogy a "nemzeti" számonkérő széket, halálfejes légiót és a többi terrorkülönitményt, valamint az ezeket támogató propaganda gépezetet Sombor és társai segitettek felszámolni, csak hasznos szolgálatot tettek a magyarságnak is. Akik az ilyen szolgálatot elitélik, azok a terror létjogosultságát ismerik el. Viszont ha a kommunizmusnak nincs joga – mint ahogyan nincs is – terrorral uralkodni a nép felett, akkor a nácizmusnak és a nyilaskeresztes párt hungarista mozgalomnak sem lehetett joga ahhoz.

Végül pedig ami azt illeti, hogy az *Office of Strategic Services* munkájának voltak nem kivánatos következményei is, azok nem lehettek okozati összefüggésben a volt magyar rendőrtisztek tájékoztató szolgálatával, minthogy helyzetüknél fogva nekik a háborus bűnösök elfogásában és Magyarországnak való kiadatásában semmi ré-

szük nem volt és nem is lehetett. Akik ismerik az amerikai hatóságok minden illetéktelen beavatkozást elutasitó magatartását, azoknak különben sem lehetnek kételyeik ebben a kérdésben.

A történeti hűség kedvéért végül megjegyzem, hogy amikor dr. Sombor és társai a tájékoztató szolgálatukat megkezdték Németország amerikai zónájában, a magyar háborus főbünösök már valamenynyien az amerikai katonai hatóságok fogságában voltak.

New York, 1959 április havában.

* * *

A FŐHADISZÁLLÁSON HITLER VEZÉR ÉS KANCELLÁR DÖNTÖTT!

1944 október 2.-án Budapesten a Verbőczi utcai német SS főhadiszálláson hangzottak el a fenti szavak: ezek voltak a bevezetői azoknak a sorozatos tárgyalásoknak, amelyek Hitler megbizottjai: Veesenmayer budapesti német követ, Winkelmann, a Magyarországon állomásozó német rendészeti szervek főnöke és dr. Haller német követségi tanácsos, valamint Szálasi Ferenc magyar nyilaskeresztes pártvezető között – a magyar államvezetés náci átállitása céljából – megindultak.

A németek pár nap óta háziőrizetben tartották Szálasi Ferencet a Verbőczi utcában, hogy ilymódon meghiusitsák a Lakatos-kormány Szálasi személyi szabadságát esetleg korlátozni szándékozó intézkedéseit, avagy, hogy Szálasi saját kezdeményezéssel ne zavarhassa a hatalom átállitására már előre kidolgozott titkos terveiket.

Szálasi Ferenc naplóba foglalta a Hitler megbizottjaival folytatott tárgyalások részleteit, amely naplót az Amerikai Katonai Hatóság közegei 1945-ben Bajorországban Szálasinál megtalálták és vele együtt őrizetbe vették.

A "Napló"-ból megállapitható, hogy a törvényes magyar államfő, Horthy Miklós kormányzó erőszakos eltávolitására és elhurcolására, egyidejüleg a magyar állami főhatalom náci átállitására vonatkozóan Hitler már szeptember végén döntött a német főhadiszálláson s e döntését 1944 október 15-16.-án saját fegyveres erejével hajtatta végre.

A német megbizottak október 1 és 15.-e között csupán formai tárgyalásokat folytattak Szálasival; céljuk ezzel az volt, hogy ellenőrzésük alatt tartsák, türelmetlenségét fékezzék és a magyar-német viszony jövőjére vonatkozó elképzeléseit megismerjék.

A "Sors" nekem szánta a feladatot, hogy ezt, a magyar nemzet II. világháborus szerepének és a nyugati nagyhatalmak iránti, háboru alatti magatartásának tárgyilagos elbirálhatósága szempontjából fontos okmányt lemásoljam és az elkallódás elől a nyilvánosság elé bocsájtsam.

Ezzel bizonyára azokat az inditékokat is szolgálom, amelyek a "Napló" szerzőjét, Szálasi Ferencét vezették akkor, amikor a magyar nemzet sorsa felett határozó titkos tárgyalások részleteit irásba foglalta.

Maga is szükségesnek tartotta, hogy egykor napfényre kerüljön a történelmi igazság, amely kétséget kizáróan bizonyitja, hogy Hitler fegyveres hatalma erőszakkal kényszeritette a magyar nemzetet 1944 október 15.-e után a maga háborus és politikai céljainak szolgálatába.

De bármilyen meggondolások vezették is Szálasit a "Napló" irására, egy nem lehet kétséges: hogy azt történelmi okmánynak szánta. Igy természetes, hogy annak megismerésére az összmagyarság joggal igényt tarthat.

Ezek után abban a biztos tudatban és megnyugtató érzésben bocsájtom nyilvánosságra Szálasi Ferenc "Napló"-jának a másolatát, hogy ezzel jó szolgálatot teszek szülőhazámnak anélkül, hogy befogadó hazám érdekei ellen vétenék.

* * *

A "Napló" és mellékletei...

1944 HUNGARISTA MOZGALOM OKTÓBER HÓ

Október 1.

"Október 1. Faragó csendőrségi főfelügyelő a kormányzóságon beosztott Tost alezredes kiséretében állitólag Szlovákia felé átlépte volna a határt, hogy a kormányzó megbizásából fegyverszüneti tárgyalásokat kezdeményezzen a Szovjettel; amikor ezt a tényt közölték Lakatossal, halálsápadt lett és kijelentette, hogy nem tud a dologról semmit, ha e tény igaz, ugy a háta mögött cselekedtek, amiből számára levonandó következmények adódnak;

Feltételezhető, hogy Hennyey Gusztáv a külügyminiszter tud erről a kormányzói kezdeményezésről, vele a kormányzó valószinüen közölhette szándékát, mert azok közzé a szolgalelkek közzé tartozik, akiket a kormányzó vakeszközként maga köré gyüjtött. Lakatosról ez egyelőre még nem tételezhető fel, mert lelhető még benne valami gerinc és saját felfogás a helyzetről, ami viszont elegendő ahhoz, hogy a kormányzó kikapcsolja különös kezdeményezéseiből;

vélemény: a kormányzó vak eszköze az angol-szász-zsidó cimboraságnak, a kormánytól teljesen független politikát folytat, nem törődik már azokkal a törvényes korlátokkal sem, melyeket Bethlen és utódjai segitségével állitott fel, de ugy látszik csak a Nemzet szabad akaratmegnyilvánulása ellen, ő maga kimondottan arra az álláspontra helyezkedik, melyet augusztus 29-én PV.-nek fejtett ki kihallgatása alkalmából (PV.=pártvezető: Szálasi Ferenc. –Szerk.)

Ez:

1. az angol és amerikai parlamentarizmus, általában a parlamentarizmus mint ilyen szükséges hasznos és jó dolog, de csak békében; most olyan időket élünk, amikor mindent a háború szempont-

jából kell beállitani és elsősorban ez a szempont döntő minden elhatározásnál; ha majd visszajön a béke, vissza lehet állitani a parlamentárizmusnak angliai és amerikai klasszikus formáit, vissza lehet állitani a pártok működését is, ami a parlamenti kormányzásnak alapja;

2. amikor PV. figyelmeztette, hogy magaviseletével megszegi az alkotmányra tett esküjét, azzal válaszolt, hogy meg van a törvényes lehetősége annak, hogy mindent rendeleti uton szabályozni lehessen; célzott ezzel az 1939; II. tc.-ből adódó lehetőségekre;

ezzel a kormányzói állásfoglalással PV. is megkapta a történelmi és jogos lehetőséget, hogy a kormányzó részéről elfoglalt álásponttal alkalommal ő is ugyanugy éljen, de a Nemzet javára. – A kormányzó okmányszerüen bizonyitani akarja, hogy a zsidókérdés elintézéséhez semmi köze nincsen, tudta és beleegyezése nélkül történt, minden felelősséget áthárit a németekre, a külügyminisztérium megbizást kapott tőle, hogy ezt az ő állitását okmányszerüen bizonyitsa és pedig azoknak a személyeknek a bevonásával és segitségével, akik a zsidókérdés elintézésében törvényekkel, rendeletekkel, vagy a tényleges végrehajtással résztvettek.

PV. rendelkezése folytán előzetes megbeszélés alapján felszólalt a képviselőházban Szöllösi Jenő pt. (pt.= párttag. A szerk.) a miniszterelnök bemutatkozó beszédével kapcsolatosan; lásd az 1 sz. mellékletet.– (előttem ismeretlen, a szerk.)

a H.M. (= hungarista mozgalom, a szerk.) naplójának 1944 október havi részéhez.
Az országgyülés képviselőházának 368. ülése 1944. évi szeptember hó 21.-én csütörtökön; Tasnádi Nagy András elnöklete alatt. A helyzetre való tekintettel PV. megirja első Hadparancsát a Fegyveres Nemzethez; lásd 2. sz. melléklet!"
(idő hiján nem másoltam le, a szerk.)

O k t ó b e r 2.

"O k t ó b e r 2. Október 1.-én 22 órától október 2.-a 3 óra 30 percig PV.-t felkereste Verbőczy utcai szállásán Kovarcz Emil pt. Kemény Gábor pt. kiséretében; Kovarcz Emil pt. jelentette, hogy a hatalomátvételre nézve a döntés megérkezett, ezekben a napokban

kell végrehajtani; kéri PV.-t hogy az előre elkészitett Hadparancsát a Fegyveres Nemzethez bocsássa rendelkezésére, szükség van rá, hogy Bécsbe vihessék, ott terjesztés céljából sokszorositják sok százezer példányban, a hatalom átvételének napján az egész országban egyszerre szórni akarják;

PV. a Hadparancsot bevezető és befejező részében a két pt. jelenlétében és közreműködésükkel még kiegészitette, tisztázati példányát átadta Kovarcz Emilnek.– PV. visszaadta Rajniss Ferenc látogatását Rajniss lakásán október hó 1.-én 19 óra 30 perctől 21 óra 45 percig; kölcsönösen átbeszélték a helyzetet és a következő megállapodásra jutottak:

1. sürgősen létre kell hozni a jobboldali összefogást, megállapodtak nevében: N e m z e t i S z ö v e t s é g,

2. a Nemzeti Szövetség elnökeként megállapodtak Szász Lajos személyében, amennyiben Szász Lajos elkerül a Szövetség éléről, miután mint minisztert a PV. tekintetbe vette a széles alapon történő kormányalakitásnál, helyébe utódjaként Milotay István kerül.

3. a Nemzeti Szövetségbe a képviselők egyénenként lépnek be; igyekezni fognak arra, hogy rövidesen 150 aláirást gyüjtsenek, mert ennek birtokában a parlamenti többséget maguk mögött tudják és igy a nemzetiszocialista kibontakozás a parlamenti Nemzeti Szövetség többsége alapján alkotmányosan a legteljesebben biztositott;

4. a széles alapon való kibontakozásnak a gerincét, valamint a kormányalakitás vezetését a Nyilaskeresztes Párt képezi és a PV. veszi át;

5. megállapodnak abban, hogy október 2.-án PV. a parlamentben a képviselőház elnökének szobájában látogatást tesz; ez alkalommal Szöllösi Jenő pt. és Rajniss Ferenc együttesen közvetlen beszélgetésre hivják össze a következő képviselőket: Teleki Mihály, Nyirő József, Rajniss Ferenc, Hamm, Jurcsek Béla, Jaros Andor, Tasnádi Nagy András, Mecsér András, Bárdossy László, Szöllösi Jenő, Andréka Ödön vagy Lill János;
amennyiben valaki nem tudna eljönni, vagy nem akarna a kezdeményezésben résztvenni, ugy Szöllösi Jenő pt. és Rajniss Ferenc együttesen gondoskodnak pótlásukról;

6. az 5. pontban felemlitettek közül egy küldöttség menjen a mi-

niszterelnökhöz, mondja meg neki, hogy ők a parlament többségét jelentik és miután bizalmatlanok a miniszterelnök vezetésével és kormányzásával szemben, lemondásra szólitják fel; egyszersmind kérik, hogy a parlament többségének ezt a követelését hozza a tudomására a Kormányzónak azzal, hogy elhatározásainál és döntéseinél, különösen az uj kormány kialakitásánál ennek a parlamenti többségnek kivánságait is vegye figyelembe;

7. A miniszterelnökhöz küldendő küldöttségnek tagjai a következők: Tasnádi Nagy András, Bárdossy László, Szöllösi Jenő, Jaros Andor;

megállapodnak abban, hogy PV. a megadott napon 11 óra 30 perckor érkezik a parlament képviselőházi bejárata elé, ha nincs légó, vagy elháríthatatlan akadály nem jön közbe; ha 11 órakor légó van PV. ugyanaznap 18 órakor jön a képviselőházba,

vélemény: ez az együttes kezdeményezés lehetővé teszi, hogy a magyar nemzetiszocialista átállitás megkapja a parlamenti sikon mozgó erőtényezőjét is, ez igen szerencsésen hozható összhangba a Hungarista Mozgalom részéről történt kezdeményezéssel, egyetlen csáklyás sem fogja mondhatni, hogy az alkotmány jogfolytonosságán a legkisebb csorba is esett; a nagy kérdőjel, hogy egyáltalán képes-e a parlament egy ilyen kezdeményező lépésre; épen ezért, mert enynyire bizonytalan, függetlenül kell beállitani az átállitásba az összes többi gyakorlati tervtől; PV. feladata, hogy a parlamentnek ezt a lehetőséget is tekintetbe vegye terveinél és a legteljesebben kihasználja a Nemzet érdekében."

O k t ó b e r 3.

"Október 3. Október 2.-án 16 óra 15 perctől 18 óra 15 percig PV. Verbőczi utcai szállásán hivatalos megbeszélés volt a helyzetről, melyen résztvettek PV.-n kivül: Veesenmayer német követ, Winkelmann a Magyarországon lévő német rendészeti szervek főnöke, Kovarcz Emil pt. és Krumholz német őrnagy, Winkelmann l. a-ja; a beszélgetés lényege:

Veesenmayer: tudomására hozza PV.-nek, hogy a főhadiszálláson

Hitler vezér és kancellár döntött; döntése a következő:

1./ a Kormányzó nem maradhat a helyén, helyéről el kell távolitani;

2./ e döntés miatt PV.-nek egyensulyként kell fellépnie, át kell vennie a miniszterelnökséget olyan formák között, hogy a kormányzói tiszt szüneteltetése alatt PV. kezébe fusson össze az államügyek legfelsőbb vezetése és a legfelsőbb Haduri jogok gyakorlása is; az alkotmány folytonosságának biztositására egy ugynevezett kormányzótanácsot kellene létrehozni, talán három személyből; Sztójai Döme, Szabó László és Szemák Jenő;

3./ PV. személyes biztonságáról a követ tartozik gondoskodni; ennélfogva Veesenmayer arra kéri PV.-t ne hagyja el Verbőczi utcai szállását; nincs kifogása az ellen, hogy a parlamentben is megindították a kezdeményezést a magyar nemzetiszocialista kibontakozás érdekében; azonban ne vegyen rajta részt személyesen, hanem csak Szöllösi Jenő pt. utján, akivel üzentesse meg, hogy a legteljesebben egyetért a képviselőknek ezzel a kezdeményezésével, nagy érdeklődéssel figyeli menetét és semmi kifogása nincs az ellen, ha a jelenlegi kormányt lemondásra szólitanák fel, kivánná azonban hogy a kibontakozásban PV. személye legyen a központ és az ő vezetése alatt állókormány kialakitását állitanák be kezdeményezésük vezérfonalaként;

az átállitás végrehajtása után PV. és a német követ valószinüen együtt mennek fel a Kormányzóhoz és intézik el vele az átadás államügyét;"

"A német követ Lakatosnál volt a mai nap folyamán, aki kifogásolta, hogy a nyilasok összefogtak a németekkel, ami igen megnehezíti a helyzetet és következtetések levonására kényszeritik; Veesenmayer kijelentette Lakatosnak, hogy a németek viszont arról értesültek, hogy a kormány és felelős és felelőtlen tényezők az ellenséges hatalmakkal folytatnak tárgyalásokat.

Lakatos kijelentette, hogy határozott tudomása szerint Szálasi Hüvösvölgyben van S.S. kötelék védelme alatt; Veesenmayer felszólította Lakatost, hogy jöjjön ki azonnal gépkocsiján a megadott helyre, rendelkezésre áll; Lakatos kitér előle és tudomásul veszi, hogy a hir nem felel meg a tényeknek;

Veesenmayer tudomására adja PV.-nek, hogy a hatalomátvétel után, talán egy-két hétre ki kell majd utaznia Hitlerhez elvi megbe-

szélésre és tárgyalásra, ez alkalommal meg fogja ismerni Hitler nagy alapgondolatait és elképzeléseit, melyek révén saját elgondolásait is felülvizsgálhatja;

Winkelmann kijelenti, hogy a Kormányzót lemondatása után megitélése szerint okvetlenül és feltétlenül el kell távolitani Magyarországról és el kell vinni Németországba; ha itt maradna, ujra cimboraság fog kialakulni köréje, ami ujra csak nyugtalanságot fog előidézni, az a felfogása, hogy a Kormányzó nem fog nyugodni mindaddig, amig teljesen meg nem akadályozzák cselekvési lehetőségében; akár erőszakosan távozik is helyéről, az országból el kell távolitani.

PV. tudomásul veszi Veesenmayer és Winkelmann fejtegetéseit; megjegyzi, hogy a Kormányzó kivitele az országból nem szükséges, mert az országban is lehet rá ügyelni, hogy ellenséges külvilággal ne érintkezhessék; Winkelmann itt megjegyzi, hogy ez igen nagy biztonsági rendszabályokat követelne; PV. nem látja ennyire sulyosnak ezt a kérdést;

PV. megkérdezi Winkelmannt, hogy mikor fog kezdődni az akció, hogy ennek megfelelően készülhessen fel reá;

Winkelmann: talán már e héten csütörtökön hajnalban, ha minden ugy megy, ahogy elgondolták;"

"PV. Veesenmayer kérdésére kijelenti, hogy a Nemzethez szóló felhivásával készen van, azt 1.-ről 2.-ra hajló éjszaka átadta Kovarcz Emil pt.-nak, mert tőle azt a hirt kapta, hogy a szövegre sürgősen szükség van;

Veesenmayer minderről még nem tudott, az ügyet tisztázták; Winkelmann átadta a németre leforditott szöveget Veesenmayernek, aki arra kérte PV.-t, hogy a német forditás véglegesitése előtt nézze még ezt át együttesen dr. Hallerral.

vélemény: a németek részéről megtörtént a döntés, ennek végrehajtását azonban függővé teszik attól, hogy lehetséges volna-e az egésznek olyan tényalapokat adni, melyből természetes módon kiolvasható lenne az, hogy a Nemzet az államfőtől kezdődően utolsó alkotó eleméig saját elhatározásból önként hajtotta végre a szükséges egyértelmü átállást Németország oldalára; a német vezetésnek erre szüksége van és pedig két okból:

1./ Európa minden népe eddig ellene fordult akár mint megszálló,

akár mint barát, akár mint ellenség jelentkezett földjén; a német vezetés szempontjából rendkivül fontos lenne, ha kimutathatná a tényt, hogy a háboru legválságosabb szakában önkéntes és teljes csatlakozást kap Délkeleteurópa vezető népe részéről;

2./ a Nemzet átállásának önként kell történnie; a német erőtényezők a háttérben rendelkezésre állanak, hogy az önkéntes átállásnak alapját képezhessék és ezt biztositsák; ezért szükséges, hogy Magyarország legerőteljesebb tényezői az első vonalba kerüljenek és egyértelmüen döntsenek Németország és a nemzeti szocializmus oldalán;

A Hungarista Mozgalom ezt a német szándékot tudomásul veszi, helyesnek tartja és biztositékát látja annak, hogy a nacionalista és szocialista Európaközösség kialakitásában a magyar Nemzet nacionalista és szocialista szabadságában, önállóságában és függetlenségében fog jelentkezni;

Helsinkitől le egészen Athénig összeomlottak az összes kis Népek államai Magyarország kivételével; igy Magyarország megkapja a történelmi lehetőséget, de melléje az ugyanolyan nagy történelmi felelősséget is, hogy Délkeleteurópa számára tényleg a vezető népet jelenthesse egy, a Hungarizmus alapján a legteljesebben kialakitható Délkeleteurópa közösség szolgálatában;

Winkelmann javaslata, hogy a Kormányzót eltávolitása után Németországba kell szállitani belső biztonsági okok miatt, nem fogadható el; a Kormányzónak Magyarországon kell maradnia; biztonságáról a Hungarista Mozgalom fog gondoskodni, de arról is, hogy a Mozgalommal szemben ellenséges magatartást tanusitó körökkel ne tarthasson érintkezést; Németországba való szállitásával feleslegesen csinálnának belőle vértanut, amivel inkább veszélyeztetnék Magyarország belső nyugalmát, mint azzal, hogy a nagy nemzetárulási és hütlenségi perekben, mint közvetlen meghallgatott tanu szerepelhessen és önmaga felett mondjon itéletet."

* * *

Október 4.

"Október 4. – Megbizható forrásból származó értesülés szerint Faraghó csendőrségi főfelügyelő egy kormányzósági gépkocsin Farkas Ferencz altábornagy arcvonalszakaszán kilépett a Szovjet felé béketárgyalásokra szóló teljes meghatalmazással. Vörös János a vezérkar főnöke beismerte, hogy Faraghó a béketárgyalások beinditása miatt Szovjetoroszországba ment; erről a tényről a kormány nem mindenegyes tagja tud; Csatay azonban tud róla, Lakatos tagadja, hogy megtörtént volna. – A Kormányzó naponta jelentést kér a magyar vasuti helyzetről, különösen, hogy a szállitó forgalom milyen minőségü és sürü; gyanakszanak arra, hogy az adatokat az ellenséggel közlik.

Baloldali kormány alakitása lenne folyamatban, melyben szerepelnek egy altábornagy, egy vezérőrnagy, egy belügyi államtitkár és egy vezérkari százados. – Bakay összeköttetésbe lépett Ibrányival, a Varsó alól Kecskemétre beérkezett lovashadosztály parancsnokával s rá akarta birni, hogy álljon rendelkezésére. Ibrányi se ellene, se mellette nem nyilatkozott, de utána bizalmas körben kijelentette, hogy ő csak a szovjet ellen hajlandó harcolni; október 3.-a óta a lovashadosztály közvetlenül a Kormányzónak van alárendelve."
(Bakay vezérezredes, a budapesti hadtest parancsnoka volt.–Szerk.)

Október 5.

"Október 5. – Október 4.-én 17 óra 45 perctől, 19 óra 30 percig PV. megbeszélést folytatott Veesenmayerrel Verbőczi utcai szállásán dr. Haller jelenlétében. A megbeszélés tárgya a kibontakozással kapcsolatos konkrét kérdések átbeszélése;

PV. felolvassa Veesenmayernek a megalakitandó kormány névsorát: lásd Hungarista Napló szeptember havi részének utolsó napján rögzitett kormánylistát; eltérés, hogy miniszterelnök PV.; Veesenmayer egyetértett az összeállitással; kérte, hogy Szabó Lászlót, aki jelenleg magyar követ Mussolininál, vagy Marossyt, a volt helsinki-i magyar követet nem lehetne-e külügyminiszternek tenni;

PV. lehetséges, de elvi akadályai vannak, ezek: a Hungarista

ideológia külügyi szolgálat alatt, ennek gyakorlati végrehajtásán mást ért, mint a liberális világ; nagytérben és élettérben gondolkozik, ennek megfelelően állitotta be egész külügyi szolgálatát, ami tehát tulajdonképen nem is külügyi szolgálat a régi világ értelmében, hanem előkészitése a nacionalista és szocialista Európaközösségnek;

hungarista felfogás szerint külpolitikai kérdés nem merülhet fel az egyes államok részéről az Európaközösségen belül, mert az egyetlen politikai, gazdasági és társadalmi egység; csupán az európai nagytérnek vannak külpolitikai kérdései a többi nagytérrel; ezt a külpolitikát viszont Berlin irányitja az Európaközösség minden államának egyetértésével;

ilyen ideológiai beállitottságu külügyminiszterre van tehát jelenleg szüksége Magyarországnak; PV. nem állithat be tehát olyan férfiut, akinek minden kiválósága mellett is mindennap ismételten magyarázni kellene, hogy külpolitikai vonatkozásban miért kell ugy cselekednie, ahogyan azt PV. követeli; ilyen szempontból vált szükségessé, hogy egyéb kiválósága mellett is PV., dr. báró Kemény Gábort bizza meg ezzel a sulyos feladattal;"

(A következők nem szószerint, a szerk.)

Veesenmayer azután arra kérte Szálasit, hogy Szabó Lászlót hozza vissza Mussolini mellől és adjon neki beosztást Beregffy alatt, teljesen PV. hive, mondotta Veesenmayer.

Piukovich számára gyakorlati közigazgatási helyet kért Veesenmayer a földmivelésügyi államtitkárság helyett, javasolta továbbá, hogy miniszterelnök helyettes Jurcsek Béla legyen; dr. Ney Károly számára nem tartotta elegendőnek Hellebronth alá való beosztását; a levente intézmény vezetőjévé szerette volna tétetni, mig a propaganda miniszteri tárca betöltését feleslegesnek tartotta.

PV. szerint Jurcsek mint szakember nélkülözhetetlen a közellátás terén.

(A továbbiak szószerint idézve a "Napló"-ból, – a szerk.)

"Szöllösi kiváló politikai érzékkel rendelkező személyiség, aki különösen parlamenti vonatkozásban, ugy a képviselőház, mint a felsőház felé nélkülözhetetlenül szükséges PV. számára; kölcsönösen ismerik egymást, tehát meg is tudják érteni egymást ezekben a nehéz kibontakozási időkben, mindenesetre sokkal jobban, mintha

PV.-nek Jurcsek Bélával kellene e fontos lépéseket megtennie, akinek szakkiválósága viszont vitathatatlan; Veesenmayer kéri PV.-t beszélje meg ezt a kérdést Jurcsek Bélával is; PV. megigéri;

PV. kéri Veesenmayert, hogy az uj kormányt hivatalba lépése napján necsak a német kormány üdvözölje, hanem hassanak oda, hogy az itáliai és japáni kormányok is azonnal elismerjék; azonkivül célszerü volna, ha a hármashatalmakkal szövetséges népek kormányai és a felállitásra került ellenkormányok is üdvözlő táviratokat küldenének;

Veesenmayer természetesnek találja, hogy ez mind meg fog történni és mindent meg fog tenni, ami tőle telik; a semleges kormányok felé lépéseket nem tehetnek, ez már a magyar kormány feladata, hogy megtalálja a megfelelő utat és módot a kapcsolatok felvételére.

Veesenmeyer elővette javaslatát, hogy hogyan és miként képzeli el a hatalom átvételének, a kormányzó lemondásának és a magyar-német viszony rendezésének menetét a német vezetés; lényege:

1./ a hatalom átvételének menete; ahogyan ez már ismeretes a Hungarista Napló vonatkozó részeiből;

2./ a kormányzó lemondó okiratában felvette a kormányzó által kinevezett uj kormány névsorát, valamint a magyar-német viszony rendezésének alapjait is; ezek szerint a lemondó kormányzó beleegyezik abba, hogy a politikai hatalom kivételével az ország katonai és gazdasági vezetése közvetlenül, vagy tanácsadók közbeiktatásával német kezekbe kerülne;

hozzáfüzte, hogy az ő véleménye szerint ez a megoldás nem járható ut, mindenesetre felolvasta PV. előtt, hogy a német vezetésnek milyen elgondolásai vannak ebből a szempontból, biztos abban is, hogy a kormányzó ilyen okiratot sohasem irna alá;

PV.: neki más a nézete erről a dologról, ha ő lenne Bethlen István helyében, a kormányzónak minden körülmények között azt javasolná, hogy irja alá ezt az okiratot és aláirása után hozza nyilvánosságra, mert ezzel olyan féktelen német gyűlöletet lehetne kiváltani a Nemzetből, ami végérvényesen lehetetlenné tenné a nemzetiszocialista egészséges kibontakozást;

Veesenmayer; ő is tisztában van ezzel a dologgal, de ugy gondolják, hogy ez a lemondó okirat tartalmában is titokban fog maradni és nem kerülhet nyilvánosságra;

PV.: ilyesmi semmi körülmények között nem maradhat titokban, kéri Veesenmayert, hogy ő dolgozhassa ki a konkrét javaslatokat ezekben a kérdésekben is, ezeket vegyék figyelembe és utána döntsenek csak véglegesen a dolgokról, konkrét javaslatokat fog tenni:

1./ az átállitás menetéről;

2./ a kormányzó lemondási nyilatkozatának szövegét összeállitja;

3./ a magyar-német kormányok közötti viszonyrendezés elvi alapjaira nézve irásbeli javaslatot tesz.

Veesenmayer: kéri és köszöni előre PV. konkrét javaslatait azzal, hogy október 5.-én délelőtt folyamán értük fog jönni dr. Haller.

Veesenmayer és Haller távozása után PV. a magához kért Vajna Gábor és Kemény Gábor pt.-kat felkérte, hogy Szöllösi Jenő pt.-gal való egyetértésben keressék fel mindazokat, akik PV. kormány névsorában, vagy kormányzati vezető helyeken szerepelnek és nem párttagok, hogy hajlandók-e elfogadni azt a helyet, amelyet számukra PV. kormányzati elképzelésében kijelölt; a neveket nevezett pt.-ok megkapták, Rajniss Ferenc és Jurcsek Béla megkérdezését magának tartotta fenn PV., a válaszokat két napon belül kéri, azok csak igen, vagy nem válaszok lehetnek;

a mai délelőtt folyamán PV. átadta dr. Hallernek konkrét javaslatait, amelyekre igéretet tett az előző napon Veesenmayer követnek; a javaslatok szószerinti szövege a következő:

I.

az átállitás menete:

első lehetőség:

1./ az uj kormány kinevezése a kormányzó által;

2./ az uj kormány leteszi az esküt a kormányzó kezébe;

3./ a kormányzó lemond, aláirja a lemondási Nyilatkozatot;

4./ az 1937. XIX. tc. alapján összeül az ország tanács, a kormányzó tisztét nem tölti be a kormányzó régi érdemeire való hivatkozással, hanem a Nádor tisztségének betöltésére utasitja az országgyülést, az országtanács határozatának keltétől számitott nyolc napon belül;

5./ a Nádor megválasztása a nemzetgyülés által;

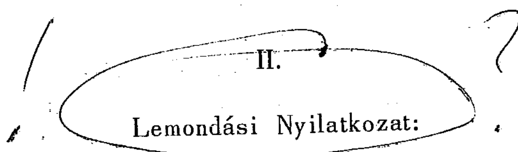
6./ eskütétel a Nádor kezébe;

második lehetőség:

1./ a kormányzó lemond, aláirja a lemondási Nyilatkozatot;

2./ az uj kormány tagjai a kormányzó által átmenetileg kormányzói jogkörrel felruházott m. kir. miniszterelnök kezébe teszik az esküt;

3./ mint a felső terv 4. pontja, a többi mint a felső terv 5. és 6. pontja;

II.

Lemondási Nyilatkozat:

Az Országgyűlés mindkét Háza Elnökének:

Az Országgyűlésnek kormányzói üdvözletemet küldöm.

A meggyőződéstől vezetve, hogy ezekben a sulyos időkben Nemzetünknek minden lehetőséget meg kell adni, hogy élet-halál harcát jól felfogott érdekében teljes erővel folytathassa teljes értékü férfiak vezetése alatt;

megfeszitett munkában töltött negyedévszázados kormányzói országlásomra és ebből fakadó megrendült egészségi állapotomra, valamint előrehaladt koromra való tekintettel

saját elhatározásomból, önként, Hazánk és Nemzetünk érdekeit szem előtt tartva, ugy döntöttem, hogy

lemondok

kormányzói tisztemről és a vele kapcsolatos összes jogaimról.

Elhatározásomról és döntésemről, melyek megmásithatatlanok és visszavonhatatlanok kérem Nagyméltóságodat, hogy ezt az Országgyűlésnek tudtul adni méltóztassék.

Kijelentem, hogy nem élek az 1937. XIX. tc. és az 1942. II. tc.-ben foglalt jogokkal sem. Ennél fogva nem jelölök és nem ajánlok sem utódot, sem helyettest és semmisnek nyilvánitom az 1937: XIX. tc. értelmében utódlásomra tett jelölést.

Az államfő kérdését az 1937: XIX. tc. alapján az ebben a törvényben megjelölt országtanács rendezze.

A válságos időkre, helyzetre és körülményre való tekintettel és az államfői kérdésnek az alkotmány keretei között történő rendezéséig, az államügyek vitelét és a Legfelsőbb Hadur teljes jogkörét a

m. kir. miniszterelnökre, Szálasi Ferencre ruházom, nehogy a késedelemből Nemzetünkre és Hazánkra sulyos kár és veszedelem származzék.

A személyem és a családom érdekeiről és érvényesitésükről a m. kir. miniszterelnök és a kormány tartozik gondoskodni.

Köszönöm Nemzetünknek, hogy egy negyed évszázadig szolgálhattam. Szivem mélyén érzem, hogy ezzel a lépésemmel is halhatatlan Nemzetemet szolgálom.

Isten áldása és siker kisérje Nemzetem minden szándékát, elhatározását, döntését és cselekedetét.

Meggyőződésem, hogy a jelenlegi sulyos időket is történelmi multjához méltóan leküzdi és hozzá méltó férfiak felelős vezetése alatt szilárdan és biztosan lefekteti uj ezerévének dicső, nagy és boldog alapjait ugy, ahogyan akarata, az élet és az igazság tőle parancsolóan megköveteli.

Kelt Budapesten, 1944 ....hónap ..... napján

aláirás
ellenjegyzés.

III.

Viszonyrendezés a magyar és német kormány között:

Célja: a kölcsönös teljes bizalom és felelősség visszaállitása a nacionalista és szocialista Európaközösség szolgálatában.

Alap:

1./ Magyarország szabad, önálló és független ország, mely a nemzetiszocialista világnézet magyar gyakorlatán, a Hungarizmus gyakorlati elvein épül,

2./ Németország szabad, önálló és független ország, mely a nemzetiszocialista világnézet német gyakorlatán, a Völkische Bewegung gyakorlati elvein épül,

3./ az összhadviselés érdekében mindkét ország kötelezi magát teljes erőfeszitésre, ennek összehangolására,

4./ a Háromhatalmi és Antikomintern Egyezményt világnézeti szellemben és szempontból kell magyarázni és alkalmazni;

5./ az elmult kormányok által megkötött összes szerződések, melyekért az uj kormány csak betartásukért, de nem létrejöttükért, tartalmukért, bennefoglalt kötelezettségekért vállal felelősséget, a háboru alatt nem képezhetik vita tárgyát.
A nemzetiszocialista és szocialista Európaközösség felépitésének kölcsönös megállapodás alapján való uj rendezés lép életbe erre vonatkozólag is.

6./ a 3. pont gyakorlati végrehajtása:

a magyar kormány szakférfiakból álló törzset küld Németországba a német államigazgatás csucsának megfelelő összetételben, a törzs a berlini magyar követnek van alárendelve, aki követi minősége mellett teljhatalmu megbizottja is a magyar állam Legfelsőbb Vezetőjének,
a német kormány szakférfiakból álló törzset küld Magyarországra a magyar államigazgatás csucsának megfelelő összetételben, a törzs a budapesti német követnek van alárendelve, aki követi minősége mellett teljhatalmu megbizottja is a német állam Legfelsőbb Vezetőjének,
a bizottságok tagjai területen kivüliséget élveznek,
minden politikai, gazdasági, társadalmi, valamint a hadviselés kérdései csak a törzsön át kerülnek megtárgyalásra és eldöntésre, egyetemes kérdésekben a két állam vezetője, szakkérdésekben a két állam külügyminisztere és teljhatalmu megbizottja dönt."

"Előmunkálatok, amelyeket PV. nem adott át dr. Hallernek, hanem saját magának tartott meg:

A/ az átállitás első menete nemzetvezetés és államvezetés szempontjából:

1. Hadparancs beolvasása a magyar rádióba PV. részéről személyesen;
2. látogatás Hitlernél, elvek rögzitése;
3. látogatás Mussolininél, elvek rögzitése;
4. látogatás Osimánál, elvek rögzitése;
5. az Országgyűlés két Házának együttes ülésén alapvető beszéd a katonai, külpolitikai, belpolitikai, alkotmányjogi, gazdasági és társadalmi, valamint pártpolitikai és mozgalmi alapokról.

Vajna Gábor és Kemény Gábor pt.-ok az errevonatkozó részletes rendelkezéseket megkapták PV.-től;

B/ az Országtanács Nádort javasló tanácskozásának menete:

1. a kormányzói tisztet nem tölti be a kormányzó régi érdemeire való hivatkozással;

2. utasitja az Országgyűlést, hogy a fennálló alkotmányos keretek közt töltse be a Nádor tisztségét az Országtanács határozatának keltétől számitott nyolc napon belül;

3. a Nádor tisztségének betöltéséig az államügyeket és a Legfelsőbb Hadur teljes jogait a m. kir. miniszterelnök Szálasi Ferenc tölti be és gyakorolja;

4. a Nádor hatáskörét a Nádor személyének megválasztása után egy hónapon belül az Országgyűlés állapitja meg törvényben;
a törvényes hatáskör megállapitásáig a Nádor a kormányzói jogkört gyakorolja az 1937: XIX. tc. és az 1942: II. tc. kivételével;

5. utasitja az Országgyűlést, hogy gondoskodjék a kormányzó régi érdemeinek törvénybeiktatásáról, valamint a volt kormányzó személyéről és családjáról való gondoskodás tárgyában hozandó törvényről; a vonatkozó törvényeket egy hónapon belül hozza meg és végrehajtásukkal a Nádort bizza meg;

6. Az Országtanács jelölése a Nádori tisztre:

első helyen: Szálasi Ferenc,
második helyen: dr. Csia Sándor,

7. az Országtanács kéri az Országgyűlést, hagyja jóvá, fogadja el döntését és a szükséges törvényeket hozza meg;

C/ a Nádori birói hivatal vezetője: dr. Pető Tibor;

Dr. Haller ma délelőtt 13 óra tájban átvette PV.-től az I., II., és III. szám alatt rögzitett javaslatok eredeti példányait."

O k t ó b e r 8.

"O k t ó b e r 8. – Általános helyzetkép október 7.-én: lásd 3. sz. melléklet a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez,

E d é t ő l :

1944. X. 7. 11 óra. F. év X. 6.-án Bakay személyesen tájékoztatta a 9/II. zlj. pk-kat. Bakay szerint az elmult napokban közel álltak ahhoz, hogy a karhatalom alkalmazásra kerüljön. Ő (Bakay) pontosan tájékozva van arról, hogy a németek felpiszkálták a nyilasokat a puccsra, azonban amikor a nyilasok látták Bakay rendszabályait, meghátráltak. Várható azonban, hogy bármely pillanatban ujra próbálkoznak, azért semmi sem változott az intézkedésekben. Meg fogja kapni a zlj. pk. a parancsokat és feladatot. (Emillel közölve).

Az I. hdt. vkf. közlése szerint Bakay karhatalma igen komolyan van megszervezve és néhány alakulat (testőr-, őr- és még 1-2 zlj.) teljesen megbizhatónak látszik Bakay szempontjából. (Emillel közölve).

Ede X. 6.-án Hallerral tárgyalt és ennek folyományaként kérte Hallert, hogy tegye lehetővé Veesenmayerral való találkozását, hogy a nagyhelyzetről beszéljenek. Ezt Haller azzal igérte meg, hogy előreláthatóan X. 7.-én a sötétség beálltával megtörténhet. Ede ugyanekkor kérte, hogy Haller intézze el azt is, hogy Ede a Veesenmayer találkozó előtt a Vezért tájékoztassa a kat. helyzet felől. Haller ezt meg is igérte.

Egyéb hirek: X. 6.-án este Bakay gk-at (gépkocsikat, a szerk.) helyezett készenlétbe Pereghy hadbiró-ales. részére az esetleges letartóztatások miatt. X. 7.-én Bakay futárkocsin "lóhalálában" a Várba rohant, előzőleg elrendelte a karhatalom részére 16 órától az együtt-tartást. (Emillel közölve)".

O k t ó b e r 9.

"O k t ó b e r 9. Október 8.-án 12 órától 13 óráig PV. Verbőczi utcai szállásán beszélgetést folytatott Veesenmayerral dr. Haller jelenlétében; PV. ismertette a helyzetet ugy, ahogyan azt az október 7.-i helyzetkép alapján rögzitette, valamint a belőle adódó politikai és katonai javaslatait; lényege:

PV. a keleti arcvonal helyzete a következőképen alakitható ki:

1./ a Keleti tengertől egészen a Dukla horpadásig a keleti arcvonal szilárd, a vele szemben inditott Szovjet támadásokat mind felszámolták, ennélfogva egyensuly helyzet alakult ki ezen az arcvonalszakaszon;

2./ a Dukla horpadástól le egészen Krétáig nem szilárd az arcvonal, hanem erőteljesebb, vagy enyhébb mozgásban van; ennek az arcvonalszakasznak is azonban két jellegzetes alszakasza tünik elő:

a./ a Dukla horpadástól Nagyváradig az arcvonalszakasz 50 %-ig mondható szilárdnak;

b./ Nagyváradtól egészen le Krétáig terjedő arcvonalszakasz cseppfolyós állapotban van, a szilárdulásnak egyelőre semmi jelét nem mutatja;

ezt a helyzetet kétféleképen lehet felszámolni: vagy pozitiv, vagy negativ értelemben;"

(itt hosszasan fejtegette a pozitiv és negativ felszámolás lehetőségeit, mely részleteket a másolásra rendelkezésre álló idő rövidsége miatt szerkesztő nem másolt le.– A szerk. megj.)

PV. javaslata fentiek alapján: a jelenlegi rendszer és belpolitikai helyzet gyökeres felszámolása igen rövid időn belül, függetlenül a katonai helyzettől; alap legyen az a terv, melyet a magyar és német mozgalmi csucsszervek kölcsönös megbeszélés után szeptember 13.-án kialakitottak, átbeszéltek, előmunkálataikban lefektettek és végrehajtásra éretten rendelkezésre is áll;

Veesenmayer véleménye szerint a katonai helyzet kialakulásától kell függővé tenni a helyzet végleges tisztázását célzó lépéseket; javaslata az volna, hogy a kibontakozás folyamata a következő legyen:

1./ katonai eredmény Magyarországon, ezzel kedvező lélektani helyzet adódik erőteljes belpolitikai lépésre;

2./ utána politikai lépés a magyar parlament részéről és pedig a jobboldali összefogásból létrejött Nemzeti Szövetség kezdeményezésére, melynek célja az legyen, hogy a kormányt lemondásra késztesse bizalmatlanságának kijelentése által;

3./ ebből a politikai kezdeményezésből két eshetőség adódhat:

a./ a kormány megijed és tényleg lemond, ebben az esetben az események megindultak és a németek részéről megjön a háttérből a segitség, hogy ugy peregjenek, hogy ez az akart kibontakozásra vezessen;

b./ a kormány nem ijed meg, hanem ellenkezően talán letartóztatja azokat, akik a jobboldaliak bizalmatlansági inditványát előterjesztik, vagy kormányzói kézirattal elnapolják a Házat, vagy éppenséggel feloszlatják; ezekkel a ténykedéseikkel a kormány kimutatná a foga fehérjét, kétséget nem hagyna magatartása iránt és igy a magyar és német mozgalmi részekről beállitott terv a legteljesebb ergyar és német mozgalmi részekről beállitott terv a legteljesebb erkölcsi jogosultsággal végrehajtható volna már azért is, mert előzőleg megkapta az alapokat a parlamenttől, igy a Nemzet önvédelme a legtisztábban lenne kialakitható;

a kiüritendő területekben a párt és a Mozgalom állitja be a partizán harcot, ennek megfelelően készitse elő terveit, erre vonatkozó nézeteit is alakitsa ki és hozza tudomására.

PV. lényegében a következő válaszokat adta Veesenmayernak:

tényleges katonai eredményt csak olyan kormány segitségével lehet kimutatni, amelyik egyértelmüen és totálisan a háboru folytatása mellett van; amig ilyen biztositék nem áll fenn, a katonai eredmény egyáltalában nem fog kihatni a belpolitikai életre, mert legfeljebb tovább fognak hintázni és még elővigyázatosabban fogják szőni a háboruból való kiugrás terveit; viszont a belpolitikai helyzet bizonytalansága és majdnem egyértelmü aljassága és becstelensége tovább fog rágni a Nemzet és a Honvédség ellenálló erején és háborus el-

szántságán, akár támadó, akár védő müveleteket ez az ország csak abban az esetben fog végrehajtani tudni, ha totális vezetése van, mely a Nemzet teljes összefogását és harcbaállitását végrehajtja.

A magyar parlament részéről ilyen kezdeményezés egyáltalán nem várható, különösen ha a többség megnyeréséről szó van; a többség mindenkor szolgalelkü kiszolgálója a mindenkori rendszernek; legfeljebb arról lehetne beszélni, hogy egy igen erőteljes kisebbség teszi meg ezt az elhatározó lépést, ha ilyen kezdeményezés elegendő arra, hogy a német vezetés közbelépjen, ugy a terv végrehajtható;

akár megijed a kormány, akár nem, a helyzet gyakorlati vezetését a Kormányzó tartja a kezében, a belpolitikai helyzet tisztázásának csucsán tehát nem a kormánykérdés áll, hanem a kormányzókérdés; a kormányzó viszont egy angolszász-zsidó cimboraság vak eszköze, végrehajtószervei a következő személyek kezeiben összpontosulnak sorrendben: Bakay, Lázár, Hardy és Vattay tábornokok;

PV. ennélfogva előterjeszti utolsó javaslatát; ezt a tábornoki cimboraságot minden körülmények között azonnal el kell távolitani a kormányzó közeléből és teljesen ki kell kapcsolni a magyar politikai életből; PV. felajánlja, hogy Bakay és Hardy tábornokokat kikapcsolja, az erre vonatkozó tervek megvannak; meggyőződése, hogy már abban az esetben is, ha csak Bakayt sikerül eltávolitani az események szinteréről, olyan ütést kap az ellen tábor, ami teljesen meg fogja bénitani cselekvőképességében;

Veesenmayer elvileg egyetért PV.-nek ez utóbbi fejtegetéseivel;

Veesenmayer eltávozása után PV. tudomására adja a legszigorubb titoktartás kötelezettsége mellett dr. Hallernak, hogy Bakay és Hardy személyének kikapcsolását azért merte vállalni, mert ezt olyan személyek fogják végrehajtani, akik a két tábornok legközvetlenebb törzsébe tartoznak és mindig vele együtt vannak; PV. arra kéri dr. Hallert, hogy a terv lebonyolitása után ezek a tisztek minden körülmények között biztonságba kerüljenek és hozzátartozóik is a német védelem minden erejét élvezzék, olyan értékes tisztekről van szó, akik a Hungarista Mozgalom országépitésében is nagy és kiváló szerepet fognak játszani, igy semmi körülmények között sem akarja, hogy a Nemzet szolgálatában végrehajtott tettük alkalmával elpusztuljanak, a Nemzetnek nemcsak halott, hanem élő hősökre is szüksége van; dr. Haller erre igéretet is tett.

(Bakay vezérezredest a németek okt. 8.-án hajnalban 4 óra 30 perc-

kor, tehát 7 és félórával a 8.-i megbeszélés kezdete előtt lefogták, a szerk. megj.)

Ma délelőtt tudomására hozták PV.-nek, hogy október 8.-án hajnalban 4 óra 30 perckor Bakay altábornagyot a Ritz szálló előtt leütötték és elhurcolták összes titkos irataival és utasitásaival egyetemben.

v é l e m é n y: a terv végrehajtói állitólag ismeretlenek; bárki is volt és bárki is tervezte, helyesen és rendkivüli jó lélektani pillanatban tette, ezzel a németek hatalmas bizonyitó anyag birtokába jutottak, melynek segitségével a legteljesebben bizonyitható lesz a kormányzó és cimboraságának a háboruból való kiugrási akarata, szerződésszegése és a szövetségi hüség alattomos megszegése; a belpolitikai helyzet felszámolása most már valószinüen nagy léptekkel fog megindulni."

O k t ó b e r 10.

"O k t ó b e r 10.– Winkelman igen sürgősen a német főhadiszállásra repült, visszajövetelét október 11.-én reggelre várják;

v é l e m é n y: elrepülése már Bakay elfogatása után következett be, ebből talán kialakitható, hogy Bakay révén olyan okmányok birtokába jutottak, melyek segitségével Hitler végleges döntését kialakithatja, és az átállitás időpontját megadhatja; Winkelmann visszaérkezése után a magyarországi helyzet végleges tisztázása tehát jogosan várható, de követelhető is. Ma hajnalban 2 óra 30 perctől 4 óra 30 percig Kovarcz Emil, Ede és Rákosi Gyula párttagok helyzetmegbeszélésre jöttek PV.-hez Verbőczi utcai szállására; a közben kialakult katonai helyzet tette ezt a hajnali megbeszélést szükségessé;

október 9.-én estig a Tiszántuli katonai helyzet egyszerre igen megromlott, négyszeres tulsulyban támadtak az oroszok és a német csapatok parancsnoka kiadta a parancsot az Erdőskárpátokból és Erdélyből való visszavonulásra;

nevezett párttagok kérik PV.-t, hogy Veesenmayernél véglegesen tisztázza a helyzetet, még mielőtt katasztrófa állana be; PV. igéretet tesz, hogy még 10.-én délelőtt dr. Hallert magához kéreti, vele közölni fogja nézeteit a helyzetről, azzal a kéréssel, hogy hozzá tudomására a követnek is; felmerül az igen erőteljes ténybeli bizonyitékokkal még alá nem támasztható alapos gyanu, hogy a legujabban a legsötétebb árulás folyik, mert az ellenség mindig ugy támad, mintha teljesen tisztában lenne a magyar-német tervekkel és erőviszonyokkal.

PV. egyetért nevezetteknek azzal a felfogásával, hogy a mai naptól kezdődően már jóvátehetetlen bün lenne, ha a végleges kibontakozást tovább halogatják a döntő tényezők; egyetértett Edének azzal a javaslatával is, hogy a katonai helyzet kiegyensulyozására legalább hat német hadosztály bevetése szükséges a Dunántul mélységéből a Tisza felé és, hogy mindent el kell követni, hogy a védővonal a Duna kihasználásával szilárduljon meg és ne menjen vissza a Dunántulra;

Ma 12 óra 30 perctől 13 óra 30 percig PV. beszélgetést folytatott dr. Hallerral, akit sürgősen magához kéretett a helyzet megbeszélése és tisztázása céljából; PV. felfogását a következőkben rögzitette:

1./ Veesenmayer kijelentése szerint, Hitler felfogása szerint PV. az egyedüli felelős személy Magyarországon; ha ez igy van, ebben pedig nem kételkedhet, mert hivatalosan adták tudomására, nem tudja megérteni, hogy ennek a felelősségnek hogy tudjon eleget tenni, amikor be van zárva két szobába, éppen akkor, amikor a legfelelősségteljesebben kellene cselekednie;

2./ de felelősségteljesen cselekedni még azért sem tud, mert amellett, hogy kimondották egyedüli felelősségét, mindezideig nem tájékoztatták arról, hogy milyen szerepet szán a német legfelsőbb vezetés Magyarországnak az összhadviselés keretében; ennek tudta nélkül viszont nem cselekedhet sem felelősen, sem felelőtlenül;

3./ tudnia kell, hogy a német legfelsőbb vezetés Magyarország területén politikai és katonai harcot akar-e folytatni időnyerésért, vagy pedig mint bástyát akarja beépiteni ugy politikailag, mint katonailag háborus terveibe; a két eshetőség két különböző végrehajtást követel; különösen akkor, ha csak harcot akar folytatni időnyerésért, rendkivül fontos tennivalók vannak; semmiképen sem tehető

fel, hogy a német hadvezetőség ebben az esetben nélkülözni tudna sok millió harcra kész embert és több millió métermázsa kenyér magvat, élelmet és élelmezést biztositó állatot, ezeket mind át lehetne telepiteni a Dunántul nyugati részére, ahol fel lehetne készülni Magyarország felszabaditására ugy politikai, mint gazdasági, mint társadalmi szempontból;

a felsorolt kérdésekre azonnal választ kell kapnia, mert tudtuk nélkül nem vállalhat semmiféle felelősséget, de különösen nem vállalhatja ezt a Verbőczi utca két szobájában, elzárva még attól a lehetőségtől is, hogy a helyzetről bármikor hivatalos tájékoztatást kaphasson; annak semmi értelme nem lenne, hogy a helyzetről csak ugy kapjon értesülést, ha a német politikai tényezők menekülésével kapcsolatosan őt is magukkal vinnék és valahol Németországban ujra ha nem is kettő, de talán négy szobába zárnák; PV. tisztázni óhajtja a helyzetet, utána dönt és elhagyja a Verbőczi utcát; PV. tanácsa a jelenlegi helyzetben a következő:

a./ katonai szempontból; az ellenséget fel kell tartóztatni a Duna vonalában és a Tiszántul északi részében ugy, hogy lehetőleg ezekben a területekben legyen véglegesen megszilárditható a Délkeleteurópai védelem; ha szükséges a Délkeleteurópai védelmet be lehet állitani a Dukla-Budapest-Balaton-Fiume vonalba, de előtte a Duna és az északi Tisza vonala mentén időnyerésért kell harcot folytatni, ameddig csak lehetséges;

b./ politikai szempontból végre kell hajtani a végleges belpolitikai kibontakozást ugy, ahogy azt szeptember 13.-án a magyar és német mozgalmi törzsek rögzitették és ahogyan PV. október 5.-i konkrét javaslataiban lefektette.

Megmondja dr. Hallernak, ha nem biznak benne, ugy állitsák félre az egész Hungarista Mozgalmat PV.-vel együtt és csinálják meg saját belátásuk szerint a rendet, de csináljanak már egyszer valamit, mert igy unalmassá válik az egész, szétforgácsolja az egész Hungarista Mozgalmat, amely ebben a tétlenségben már csak német gyengeséget vél látni; állitsák tehát helyre a rendet a német katonai igazgatással, PV. viszont ettől függetlenül szervezni fogja a Nemzetet, hogy képessé tegye Délkeleteurópai feladatának végrehajtására.

Dr. Haller: teljesen igazat ad PV.-nek, kéri őt, hogy ugyanezeket a kérdéseket vesse fel Veesenmayer előtt, akinek ugyis szándékában áll, hogy a mai nap folyamán délután, vagy legkésőbben Winkelmann visszaérkezése után felkeresse PV.-t és vele a helyzetet átbeszélje; ugy érzi, hogy Veesenmayer meg fogja adni a feltett kérdésekre a választ, különösen az átállitás időpontjára nézve; nem kétséges, hogy PV.-nek ez az álláspontja a jelenlegi helyzetben jogos és az egyedüli helytálló; felveti a következő eszmét: a Szovjet a megszállt magyarországi területeken, eddigi területeken eddigi szokásához hiven fel fog állitani egy magyar ellenkormányt; ezzel a ténykedésével szemben a kormányzónak és a kormánynak állást kell foglalnia; ha a kormányzó minden ellenvetés nélkül tudomásul veszi ezt a szovjet ellenkormányt, ugy kétségtelen bizonyitékát fogja adni annak, hogy nem hajlandó abbahagyni a háborut minden áron és minden körülmények között befejezni akaró szándékát és kezdeményezését; ezzel a magatartásával is hozzájárul ahhoz, hogy eljárjanak vele szemben; ha nem ismeri el, ugy kénytelen lesz Dunántulra visszavonulni arra a területre, amelyet a németek számára meg fognak jelölni és kénytelen lesz mindahhoz hozzájárulni, amit a közös ügy érdekében tanácsolni fognak neki; a végleges kialakitás szempontjából tehát kedvezően alakul a helyzet;

PV. megjegyzi; van egy harmadik lehetőség is, hogy a kormányzó ugy fog cselekedni, ahogyan az angol-zsidó cimboraság tanácsolja neki; ennélfogva akár a várban van, akár Dunántulon tovább fogja szőni terveit a kiugrásra és fogja magatartásával lehetetlenné tenni a Nemzet teljes harcbaállitását Németország oldalára;

vélemény: a németek ugylátszik letagadhatatlan okmányszerü bizonyitékot akarnak szerezni a kormányzó és kormány szerződésszegő magatartásáról; ha megkapták egyedül akarnak cselekedni és ugy akarják beállitani a végleges kibontakozást, ahogyan azt ők akarják; félős, hogy tényleg ezt csinálják és megint rosszul csinálják; dr. Haller távozása után dr. Kemény Gábor pt. kereste fel PV.-t, akivel PV. ismertette a katonai és politikai helyzetet, valamint a dr. Hallerral folytatott beszélgetését; PV. a következő alapvető lépés megtételére hatalmazta fel Kemény Gábor pt.-t:

dr. Csia Sándor pt.-al egyetemben PV. meghatalmazásával keressék fel a japán követséget és adják elő PV. következő kérését: kéri

a japán követséget, hogy a szovjet megszállás alatt legyen a magyar nép segitségére, tartsa segitő és pártfogó kezét rajta, a magyar nép minden körülmények között megérdemli ezt a pártfogást. PV. a japán követség megitélésére bizza, hogy ezt a kérését tudomására adja-e a hármas hatalmak többi hatalmainak is, vagy nem; amennyiben tudomására adja mondja meg PV.-nek is, mert ebben az esetben PV. is hivatalosan ismerteti a japán követségnél tett lépését mindkét hatalommal; PV. kötelességének tartja, hogy a magyar nép szovjet-megszállta részének sorsáról legalább ilyen módon gondoskodjon; különösen kérné ezt a pártfogást mindazok számára, akik a Nyilaskeresztes Párt és Hungarista Mozgalom tagjai és a megszállt területeken visszamaradtak;

Kemény Gábor pt. tisztázza dr. Hallerral az elvi kérdést, hogy a németek hajlandók-e arra, hogy a magyar menekülők számára területet biztositsanak a magyar szomszédos német területeken. Szlovákiában, Morvaországban és Csehországban;

Kemény Gábor pt. kéri PV.-t, fogadja Kassai Ferenc és Péntek István pt.-okat még a mai nap folyamán, sürgősen jelentést akarnak tenni; PV. egyetért; 16 órára kéri őket;

Ma 16 órától 17 óráig PV. beszélgetést folytatott Kassai Ferenc és Péntek István pt.-okkal, akik sürgős tájékoztatást kérnek a helyzetről; a párttagok a legteljesebb bizonytalanságban élnek, határozott vezetés nélkül vannak és nem tudják mit csináljanak; PV. a felvilágositást megadja, kéri őket, hogy ma este 21 órakor jöjjenek vissza ujra, de Kovarcz Emil és dr. Gera József pt.-okkal együtt; PV. ki fogja adni részletes rendelkezéseit a párt magatartására nézve a katonai és politikai eseményekkel kapcsolatosan, különös tekintettel a katonai hadműveletek részéről megkövetelt kiüritésre,

ma 18 órától 18 óra 30 percig dr. Csia Sándor és Kemény Gábor pt.-ok keresték fel PV.-t a japán követséggel kapcsolatos kérdés szabatos körvonalazása miatt;

dr. Csia Sándor pt. beszámol arról, hogy a Duna-Tisza közi helyzetet a németek tisztázták; a szovjet általánosságban visszavonult a Tisza keleti partjára. Szeged és Szolnok szilárdan a magyar-német csapatok kezén vannak, a Szolnok-Debreceni összeköttetés ujra helyre állott, a szovjet csapatokat ettől délre szoritották le és a Nagyváradtól nyugatra csoportositott magyar-német támadó csoport

egyenesen déli irányban vezetett támadása elérte ujra Békéscsabát; feltételezhető, hogy a Tiszántuli katonai helyzet szilárdulni fog, ugyszintén a Belgrád körüli helyzet is tisztázódott; japáni forrás szerint a szovjet tényleg csak kisebb erőkkel vonult Magyarország ellen, mig főerői a Balkánon Bulgáriában vannak; felhivja a japán forrás arra is a figyelmet, hogy a Szovjet hadrendben szerepelnek olyan hadosztályok is, amelyekből csak a törzsek vannak meg, vagy 80 emberből állanak; érthetetlennek tartják a magyarországi pánikhangulatot, amikor megitélésük szerint semmi ok sincs erre; ők határozottan tudják a szovjet erők nagyságát, nincs ok, hogy ebben bárki is kételkedjék; a japán követségen október 11-én délelőtt folyamán fognak rendelkezésére állani dr. Csia Sándor és Kemény Gábor pt.-oknak.

Ma 21 órakor dr. Haller jelent meg PV.-nél Kemény Gábor pt. kiséretében és bejelentette, hogy a német követ nem ma este fog jönni, ahogyan igérte, hanem megvárja Winkelmann visszaérkezését Németországból, ami október 11-én a dél folyamán fog megtörténni és vele való beszélgetés után fogja PV.-t felkeresni Verbőczi utcai szállásán, ezalkalommal részletesen átbeszélheti vele PV. a kettőjük között ma délelőtt lefolytatott beszélgetés közben felvetett kérdéseket; Haller mindennap délután fel fogja hozni a pontos katonai helyzetet, hogy PV. is tájékozódva legyen a helyzetről;

ma 21 órától 22 óra 30 percig PV. rendelkezést adott ki a Párt általános magatartására a jelenlegi helyzetben különös tekintettel a folyamatba teendő szükséges kiüritésekre; a tárgyaláson résztvettek: dr. Gera József, Kovarcz Emil, Kassai Ferenc és Péntek István párttagok; a munkálatok végrehajtásával dr. Gera Józsefet bizta meg, kialakitandó törzsébe Kassai Ferenc és Péntek István pt.-okat osztotta be;

a munkálatok alapja; a Debrecen-Nagyvárad térségében várható magyar-német támadások általában déli irányban nem befolyásolják a kiadandó rendelkezéseket, mert azokban egyelőre csak tehermentesitő támadásokat kell látni, melyeket abból a célból hajtanak végre, hogy az Északkeleti Kárpátokban és Erdélyben harcoló magyar-német hadseregek számára széles utat tudjanak nyitni a Tisza vonalára való visszavonulás végrehajtására, amit a Szovjet támadás igen erőteljesen veszélyeztetett;

a PV. rendelkezései alapján részleteiben kidolgozott rendelettervezetet jóváhagyásra be kell mutatni október 11-én 17 órakor, a véglegesitésnél résztvesznek a jelenlévők."

O k t ó b e r 11.

"Október 11. helyzet október 10.-ről és október 11.-ének fontosabb karhatalmi hirei; lásd 4. és 5. sz. mellékletek.

4. számu melléklet, a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez,

Edétől:

I. válasz: a hidakat egyszerüen robbantani nem lehet, ez nagyobb arányu előkészitést igényel. A hidak fokozott őrzésére figyelmet felhivtuk. A hidak katonai felrobbantása csak a németekkel egyetértésben fog megtörténni. Magyar részről kezdeményezés indult meg műszaki kérdésekben német illetékes szervekkel való összeköttetés felvételét illetőleg. Kérjük erről németeket tájékoztatni azzal, hogy a még nem egészen tisztázott kérdésekben vegyék fel az összeköttetést a Fővezérség mü- osztályának vezetőjével (Bodiczky vk. ales.) anélkül azonban, hogy erre a közlésre hivatkoznának.

II. Vezér részére:

1/ katonai helyzet: Német páncélosok a Kőrös vonalára támadnak, hogy meddig jutottak ma délig, nem tudjuk. Az eddigi német pc. ho-kon felül (1., 13., 23., és *"Feldherrnhalle"* pc. ho-ok) ujabb német páncélgránátos ho. (20) beérkezéséről jött értesités. Szolnoktól délre, Csongrád, Kecskemét, Kiskunfélegyháza területe ma délig tisztázatlan, beérkezett jelentések szerint azonban csak kisebb erejü szovjet kötelékek mozognak ebben a térségben. Szegedi hidfő kiüritve, Tisza hid robbantva. Szegedet tartjuk. Szegedtől északra átkelt oroszok ellen ellentámadás. Algyői hid robbantva. Szabadka és attól délre, a helyzet tisztázatlan. Ujvidék, Zsablya, Titel német

kézben. Fentiek szerint helyzet nagyjában azonos azzal, amit Ede X. 10.-én hajnalban a térképbe rajzolt, bizonytalanság, ma a helyzetben némi javulás mutatkozik.

2/ Koronatanács elhatározta, hogy elfogadja a Hgr. javaslatát, a Késmárk-Budapest–Balaton vonal védelmét azzal, hogy a harcot folytatja.

Koronatanács határozatának háttere:

a/ az a meggyőződés, hogy oly sok német katona van itt, hogy ha kiugrunk, akkor ugy járunk mint Románia, vagyis mindkét oldalról pofozni fognak.

b/ Jugoszlávián keresztül angol-szász üzenet jött melyszerint próbáljuk meg minden erőnket a Dunántulra áthozni, mert a Duna a szovjet–angol-szász érdekterület választóvonala. Közölték még, hogy nevezetes dátum november 9. amikor a szovjet–amerikai viszonyban alapvető változás fog beállani.

3/ Ede–Haller tárgyalás október 10.-én reggel:

a/ Haller egyetért azzal, hogy minél hamarabb német erőket kell idehozni, azonban nem tudja, hogy ez sikerül-e?

b/ a Duna vonal nekik kézenfekvő már azért is, hogy a nemzeti Magyarországnak nagyobb területe maradjon,

c/ kézenfekvő az is, hogy a rendszert le kell rámolni.

d/ Szerinte a rendszer lerámolását csak ugy lehet megcsinálni, hogy az magyar–német egyetértésben történjék, de magyar politikai vagy egyéb kezdeményezésre. Szükségesnek tartja a magyar kezdeményezést, hogy nyilvánvaló legyen, hogy a nemzet kivánsága az, ami történni fog. A németek nem csinálhatnak rendszerváltozást erőszakosan anélkül, hogy a továbbiakban ne maradjon német kézben az intézkedés, ily esetben rendőri intézkedés volna Magyarországgal szemben amit tesznek. Ha a Nemzet (párt, vagy honvédség, vagy együtt) kezdeményez, ők rendfenntartás cimén közbelépnek a kormányzat hátrányára és végrehajtják a szükséges takaritást, azonban politikai alap, vagy ürügy kell, hogy a Nemzet megnyilvánuló akaratát alátámasszák. Felmerült a gondolat, hogy a kezdeményezést politikai oldalról (Tasnádi és Nemzeti Blokk) is meg lehetne sürgősen inditani, vagyis ezek is követeljék a Lakatos kormány és a klikk tá-

vozását és a vezérlő akarat érvényre jutását. Nagyobb képviselő csoport fellépése már nemzeti akarat a németek szemében.

J a p á n forrásból:

Németország X. 9.-én erélyes hangu jegyzéket intézett a magyar kormányhoz, amelyben határozott kérdést tett fel a háboru folytatását illető szándék felől. Tárgyalások folynak.

Japán értesülés X. 10.-én 16 óra 30 perckor német forrásból: Kecskemét ellen ma délelőtt 15 szovjet hk. támadást intézett, ebből ötöt kilőttek, a többi visszafordult. Debrecen-Szolnoki ut szabad. Német erők támadás során Békéscsabát visszafoglalták. A Debrecen felé indult orosz erők délre fordultak el.

1944 X. 10. 17 óra 30 perc.

5. sz. melléklet a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez.

1944 X. 11. 16 óra 14 perc.

Különféle értesülések:

Aggteleky altábornagy ma átvette az 1. hdt. pságát. A legfelsőbb honvéd törvényszék elnöke, eddig Bakay volt, aki azonban nem működött ott, hanem behelyettesitették, most Dépold Miklós vk. őrnagy lett.

A 10.-ére állitólag tervezett jobb- és baloldali puccs hirét Néder nevü főhadnagy hozta, aki Lázár altábornagynál volt jelentéstétel végett. Néder főhadnagy az 1. hdt. nemzetvédelmi osztályának egy állitólag a kommunisták körébe beépitett tisztje.

Tisztek elleni nyomozást általában eddigi megállapitás szerint a hdt. nemzetvédelmi osztály (vezető: Szabó András ezredes) intézi, azonban eddig csak a K.A.B.SZ. vonalon futott tiszteket deritették fel, a K.A.B.SZ. révén. A mi vonalunkon ezideig lefogás nem történt.

Ma reggel Majorossy hadbiró százados több jobboldali volt vezető politikus (államtitkár, miniszter) letartóztatását, illetve őrizetbevételét jelezte, melyhez gépkocsit kért. (Délig nem kapott).

Október 11.-én 9 órakor a bpesti lovasrendőrséget készenlétbe helyezték azzal, hogy a Duna-Tisza közére viszik le. Berakásra kaptak parancsot. 11 óra 30 perckor ezt az intézkedést hatálytalanitották. A lovasrendőrség kivonása nem volna kivánatos, mert parancsnokukat (Szinnyei-Merse) jónak tudom. Létszáma: 400 lovasrendőr.

Lázárnak a várban van berendezett lakása, előszobájában 6-8 géppisztolyos testőr alszik.

A karhatalmak egyrészét igénybevették a Duna-Tisza közére. (Az 1. gk. és 3. gk. e. alakulatait és a Károly király laktanyába elhelyezett alakulatokat is legyengitették.) Részletek felderités alatt. Az 1. gk. pote. nemzethű része itt van.

Hindy vörgy.-al folytatott beszélgetés során kitünt, hogy ugy van tájékozódva, hogy a baloldal megigérte a kormánynak, hogy mindaddig amig a szélsőjobb akciót nem kezd, ők nem mennek az utcára. Ez a kormányt nagy mértékben megnyugtatta. (Ezért van valószinüleg minden intézkedés csak ellenünk!) Hindy egyébként teljesen jó beállitottságu katona. Beszélgetés során addig nem jutottunk, hogy a kezdeményezés szóba kerülhetett volna. Részéről erre nem is számitok egyelőre."

O k t ó b e r 12.

"O k t ó b e r 12: Október 11.-én 22 órakor Veesenmayer felkereste PV.-t Verbőczi utcai szállásán és megbeszélést folytatott vele, 23 óra 10 percig. A beszélgetés négyszem között folyt le, utolsó negyedórájában a beérkező dr. Haller jelenlétében;

beszélgetés lényege:

V e e s e n m a y e r: a német főhadiszállásról visszaérkezett Winkelmannal folytatott beszélgetés után akart tulajdonképen eljönni, szándéka nem sikerült, mert Winkelmannal visszaérkezése óta még nem tudott érintkezni. Kéri PV.-t, hogy a lényeges és döntő beszélgetés közöttük október 12.-e folyamán az általa még közlendő köze-

lebbi időpontban jöjjön létre, de most már Winkelmannal együttesen hármasban PV. Verbőczi utcai szállásán; szándéka még az is, hogy október 12.-én 18 órára kihallgatást kapjon a Kormányzónál, már be is jelentette ezt, eddig azonban csak ijedt kérdezősködést kapott Hennyey külügyminiszter részéről, hogy tulajdonképen mi volna a tárgya a beszélgetésnek; válaszában kijelentette, hogy a Kormányzó utolsó kihallgatása alkalmával kedvesen figyelmeztette, hogy látogassa meg őt gyakrabban és beszélgessenek; miután utolsó látogatása a Kormányzónál négy hét előtt volt, gondolja, hogy fesztelen beszélgetésre jelentkezik nála; mindezideig azonban nem kapott választ arranézve, hogy október 12.-én 18 órára a Kormányzó elfogadta-e;

a hármasban történő beszélgetést már a kormányzói kihallgatás után szeretné beállitani, hogy már arról is felvilágositást tudjon adni és a beszélgetésbe az ott kapott tények is beleszőhetők legyenek; valószinünek tartja, hogy az október 12.-re tervezett hármas megbeszélés a késő esti órákra fog esni.

PV. tudomásul veszi a kijelentéseket; felveti a kérdéseket, melyeket október 10.-én délelőtt folyamán tett fel dr. Hallernak;

Veesenmayer, a feltett kérdésekre összefoglalóan a következő válaszokat adta:

1/ PV. Hitler szemében az egyedüli felelős személyiség Magyarországon;

2/ a nemzetiszocialista német összképben Magyarország mint önálló és független állam szerepel, amely félreérthetetlen kiállása és harcban szerzett érdemei szerint és alapján nyeri önálló és független állami létét.

3/ Magyarország területe nem jelent olyan területet, melyen harc csak időnyerésért folyik, hanem bástya a német katonai tervekben, melyért a német csapatok éppen ugy harcolnak, mintha saját hazájukért ontanák vérüket; a harc hullámzása ezen a területen természetes;

4/ a nemzetiszocialista átállitásnak az időpontja egyelőre nem adható meg határozott formában, különösen addig nem, amig Winkelmannal nem beszélt; addig is azonban a következő elveket kellene megfontolás tárgyává tenni;

a/ a már megbeszélt kibontakozás természetesen be fog következni.

b/ a hogyan és mikor kérdésre a válasz: a német vezetés minden körülmények között magyar kezdeményezésre számit és lehetőleg a sima megoldás mellett van.

c/ katonapolitikailag legjobb akkor, amikor a délkeleteurópai helyzetben kedvező katonai és eseménysorozat van folyamatban, ez jelenleg adva van és valószinü, hogy 8-10 napig fog tartani;

d/ a jelenlegi külpolitikai helyzet fejleményei is bizonyos belpolitikai megnyugvás felé mutatnak; feltehető ugyanis, hogy a háboruból kiugrani szándékozó körök meg fogják várni Churchill és Stalin moszkvai tárgyalásainak eredményét, mely különösképen a lengyel-szovjet viszony mikénti rendezésével kap különös hangsulyt; közeledik az elnökválasztás ideje is az U.S.A.-ban; november 7.-ével sok minden el fog dőlni az U.S.A.-ban, ami ugyancsak befolyásolja az itteni angol-szász beállitottságu körök jelenlegi magatartását;

e/ belpolitikai szempontból nagyon kivánatos volna, hogy a parlamentben megalakult Nemzeti Szövetség, mely eddig 138 képviselőt fogott össze és Szász Lajosban meg is választotta elnökét, minél sürgősebben válassza meg annak a küldöttségnek személyeit, amely Lakatost felkeresi és a parlamenti többség nevében felszólitja őt helyének átadására; nagyon kivánatosnak tartja, hogy ebben a küldöttségben Szöllösi Jenő pt. is résztvegyen, mert legalább van benne egy gerinces, meg nem alkuvó személy, aki nem fogja hagyni, hogy mellékvágányra vigyék a dolgot a miniszterelnöknél, ennek a belpolitikai kezdeményezésnek rendkivüli jó lélektani lehetőségei vannak jelenleg az előbb felsorolt katonapolitikai és külpolitikai helyzetből kifolyólag;

f/ a cselekvésre megválasztott időpont a legjobb akkor, ha a katonai, a külpolitikai és belpolitikai eseményeket legszerencsésebb összhangba lehet hozni; erre természetesen kihat az is, amit Winkelmannal együttesen fognak megbeszélni;

véleménye szerint a Kormányzó mindaddig nem dönt, amig a külpolitikai helyzet a moszkvai tárgyalás és az U.S.A.-i választások alapján nem tisztázódott.

PV. tudomásul veszi a fejtegetéseket, de ujból kijelenti, hogy két szobában bezárva felelősséget nem tud vállalni a dolgokért ugy,

ahogyan szeretné; mindenesetre tudomásul veszi Veesenmayernek feltett kérdésére adott azt a válaszát, hogy személyi biztonsága változatlanul veszélyeztetve van, tehát itt kell maradnia; figyelmeztet arra is, hogy igen nagy a türelmetlenség a Hungarista Mozgalomban, mert a párttagok érthetetlenül állnak szemben az eseményekkel.

Véleménye szerint a legteljesebben elérkezett az ideje annak, hogy az átállitás azonnal megtörténjék, mert érzése szerint most van a legjobb és legösszehangoltabb helyzet annak végrehajtására; a Nemzet előtt álló nagy harcokat pedig egyértelmü és totális vezetés alatt lehet csak megszervezni és vezetni, amivel már késlekedni nem szabad.

Veesenmayer tudomásul veszi PV. megjegyzéseit, kijelenti, hogy az október 12.-i hármasban megtartandó megbeszélés alkalmával minden kérdést mégegyszer át fognak venni és tisztázni fognak;

mint érdekességeket a következő hireket hozza PV. tudomására:

1/ az október 11.-én megtartott minisztertanácson Lakatos a következő kijelentést tette: talán lehetséges, hogy a kormányt és a parlamentet már nem lehet megkérdezni, hogy békét kössünk-e vagy nem.

2/ Lakatos kifogásolta nála, hogy összeköttetést tart fenn a szélsőjobboldali személyekkel; Veesenmayer válasza erre a következő volt:

a hir megfelel a valóságnak, a továbbiakban is érintkezést fog tartani ezekkel a szélsőjobboldali személyekkel; biztositja őt arról, hogy Szálasival is összeköttetést tart.

Szálasival már azért is mert tudja, hogy PV.-t a Kormányzó is fogadta, a miniszterelnök is fogadta, ennélfogva nem eshetik kifogás alá, ha ő is beszél vele; azonkivül ugy tudja, hogy PV. mindenegyes döntéséről és lépéséről a Kormányzót értesitette, ezeket a Kormányzó mindig tudomásul vette, sőt azt is, hogy PV. Hitlerhez akar menni a kérdések tisztázása céljából, ami ellen a Kormányzónak elvi kifogása nem volt, csak időbeli elhalasztását kérte ennek a kezdeményezésnek;

a szélsőséges jobboldali körökkel pedig azért fogja tovább is fenntartani a legszorosabb viszonyt, mert ezek félreérthetetlenül a Németország és a Hármashatalmi Egyezmény oldalán állanak és a szövetségi hűségben akarják a harcot folytatni a bolsevisták és a plutokraták ellen; ugy tudja, hogy a kormány is hivatalosan ezen az álásponton áll, tehát nem hiszi, hogy ebből a magatartásából, illojalitás volna kialakitható a kormánnyal szemben;

3/ Tasnádi Nagy András felkereste ezekben a napokban Lakatos miniszterelnököt, akit a szó szoros értelmében lehordott magatartása miatt. Tasnádi Nagy Andrásnak ez az erélyes fellépése általános feltünést keltett;

4/ a Keresztény Ligában Bárdossy igen erélyesen nekiment Fáy miniszterelnökségi államtitkárnak és Vladár igazságügyminiszternek. Vladártól többek között a következőket kérdezték:

ha igaz lenne az a hir, hogy Faraghó csendőrfőfelügyelő Moszkvában tárgyal, hajlandó lenne-e az igazságügyminiszter, hogy hazaárulási pert inditson ellene; Vladár igennel felelt;

utána a következő kérdést tették fel; illető ellen az esetben is megindítaná-e a hazaárulási pert, ha a Kormányzó utasitására tárgyalna Moszkvában; – Vladár néma maradt.

5/ Bonczos belügyminiszter lemondott, lemondását elfogadták, utódja a hirek szerint vagy Rakovszky Iván, vagy Borbély-Maczky lenne;

6/ a Kormányzónak és a kormánynak mindig az volt a kifogása, hogy Budapest körül rengeteg német csapat van, ahelyett, hogy kivinnék a magyar-román határra és segitenének a magyar csapatoknak; ez a kifogás is elmult, mert az összes csapatokat kivitték Délkeletmagyarországba, sőt uj csapatokat hoztak Németországból is, hogy ezzel is bebizonyitsák, hogy minden rendelkezésre álló erőt bevetnek Magyarország megsegitésére;

7/ a háromhatalmi egyezmény megkötésének évfordulóján felkérte Hennyey Gusztáv külügyminisztert, hogy a kormány nevében üdvözöljék a háromhatalmi egyezmény tagállamait és foglaljanak mellette állást; Hennyey kijelentette, hogy a minisztertanács elé viszi a kérdést; a minisztertanács Lakatos, Hennyey és Markos ellenében 6 igennel az üdvözlés mellett foglalt állást; ezután Lakatos azonnal felment a Kormányzóhoz, ahonnan azzal jött vissza, hogy a Kormányzó döntése és parancsa alapján az üdvözlés elmarad.

PV. felveti a Bakay ügyet; annak a véleményének ad kifejezést, hogy személyének lefogásával és a nála lévő iratok birtokában olyan értékes bizonyitó anyag birtokába jutott a német vezetés, melyet erőteljesen fel lehet használni a Kormányzóval és a jelenlegi kor-

mánnyal szemben folytatott eljárásnál; Veesenmayer egyetértően bólintott;

PV. felveti a kérdést, hogy a mozgalomban tapasztalható belső feszültség levezetésére beállithatja-e azt a propaganda vezérgondolatot, hogy ahogyan katonai sikon harcot kell folytatni időnyerésért éppenugy politikai sikon ilyen harc folyik, és ebből a szempontból kell a mozgalom mindenegyes tagjának erejét és tudását latbavetnie.

Veesenmayer egyetért csak az a kérése, hogy a politikailag vezetett és időnyerésért folytatott harc tényeit és gyakorlati irányelveit ne hangoztassa a propaganda, nehogy a politikai tervek idő előtt nyilvánosságra jöjjenek; PV. ezt a kérést természetesnek tartja; igéretet tesz.

PV. azért tartja szükségesnek ezt a propagandát, mert félős, hogy a nagy feszültség a mozgalom belső összetartó erejét fogja kikezdeni, a tagok között a belső surlódások felesleges veszélyei fognak mutatkozni; nem is csodálja a párttagok türelmetlenségét, mert már kereken egy hónap óta vannak ebben a tulfeszitett állapotban.

Szeptember 13.-án ült össze a magyar-német mozgalmi csucs és beszélte át az átvétel módozatait a legrészletesebben; hogy szeptember végéig nem került sor a végrehajtásra ezt mindenki örömmel vette, mert nyugodtan ki lehet dolgozni a legteljesebb részletességében; október 1-e óta azonban már mindenki ugrásra készen áll ugy személyi, mint tárgyi részében, ebből a szempontból a végrehajtásnak már semmi akadálya nincs; október 1-től kezdve már mind erőteljesebbé válik a feszültség, nem birják ezt a tétlenséget és miután a helyzetben egyáltalán nem látnak tisztán, mert érthető okokból a helyzetet nem lehet velük közölni, a párttagok mind türelmetlenebbek lesznek és egymásban kezdik keresni a hibát; mindent el kell tehát követni, hogy a lefékezett energiát más uton vezesse le a Mozgalom mindaddig, amig cselekvésre kerül a sor.

Veesenmayer ezeket a fejtegetéseket is megértően vette tudomásul.

Ma 14 órakor dr. Csia Sándor és Kemény Gábor pt.-ok két japáni diplomatával együtt ebédeltek a Ritz-Dunapalotában és átadták PV. kérését arra vonatkozóan, hogy a japáni követség a szovjetmegszállta területek magyar népének legyen segitségére és tartsa védő kezét felette; a japánok tudomásul vették a kérést és magatartásukból arra következtetett a két pt., hogy meghallgatásra találtak."

O k t ó b e r 13.

"O k t ó b e r 13: Tájékoztatás az október 12.-i helyzetről és katonai attaséi hirek: lásd a 6-ik sz. mellékletet;

6-ik számu melléklet, a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez;

I. E d é t ő l:

1/ Jobboldali politikusok elfogására intézkedés történt.

2/ Budapest Igv. tüzérsége parancsot kapott, hogy röpcédulát szóró repülőgépekre tüzeljen.

II. E g y é b h i r e k:

G. főhadnagy a mai napon felkeresett több kormányférfit azzal, hogy a belső helyzetet a legnagyobb mértékben aggasztónak látja, tájékozódni szeretne, mert ő és számos bajtársa teljes bizonytalanságban van a jövendő felől és nem óhajtják legyilkoltatni magukat a szovjet által. A beszélgetések során kialakult kép az alábbi:

1/ Bonczos: Ez a kormány nem fog kiugrani. Erre Lakatos Bonczosnak becsületszavát adta. Ez azonban nem garancia, mert egy másik kormány jön, amely megteszi. Lehetséges, hogy a jelenlegi kormány tagjai között is vannak olyanok, akik ezt előkészitik. Bonczos a kitartás mellett van, azonban a helyzetet igen sötétnek látja, németországi értesülései szerint ott lázadások vannak és Himmlerék csak a legnagyobb terrorral tudnak rendet tartani; hogy meddig az kétséges. Valamiféle tárgyalás volt a szövetségesekkel. (Közelebbit nem akart mondani.)

A K.A.B.SZ. feloszlatását Bakay követelte, akinek kezébe jutott Neynek egy pontos vázlata, mely a város különböző pontjainak meg-

szállását tartalmazta. Az elfogott tiszteket (valószinüleg vitéz Sike őrnagyon kivül tartalékosokról van szó) államfelforgatással és a Kormányzó erőszakos eltávolitásának terveivel vádolták, azonban ugy látszik, hogy hazafias érzés, elkeseredés és a szovjet elleni szervezkedés volt a tulajdonképeni céljuk. Bonczos lakásán tartózkodik, azonban Belügyminisztériummal ma is szoros összeköttetést tart fenn. Utóda br. Schell, akit Lakatos régebbről ismer.

2/ Reményi-Schneller: Saját erőnkben nem bizik. Végsőkig való ellenállás mellett van. Ha kell, – mint mondotta, – Berlinig vonuljunk vissza. Lakatossal négyszemközt beszélt a kiugrás kérdéséről, Lakatos kijelentette, hogy nincs szándékában kiugrani. Schneller ugy érzi, hogy a németek előtt személye rokonszenves. Szerinte a németek egy sokkal jobboldalibb kormányt kivánnak, ennek személyi összetételéről azonban nem nyilatkozott. Elismerte, hogy volt már szó kiugrásról.

3/ Bárczy: Kiugrásról nincs szó, magát németbarátnak igyekezett beállitani azzal, hogy a németek igen sok sulyos hibát követtek el és bebizonyult, hogy az angoloknak jobb idegeik vannak.

Az angol-rádió bemondása nyomán közölte G.-vel, hogy Szabadka és Kolozsvár szovjet kézre került. Megjegyezte még, hogy nem érti, miért engedik az angolok a szovjetet igy szabadjára.

G. főhadnagy közli még:

Nővérét G. Dórát felkereste betegágyánál Brunswickné és beszélgetés közben elmondotta, hogy a Kormányzó az utóbbi napokban mindenáron ki akar ugrani, amitől ők, a környezet, nagyon félnek és minden erővel próbálják ellenkező irányban befolyásolni.

Jellemző apróság, hogy midőn G. főhadnagy a miniszterelnökségen volt és történetesen éppen légiriadót jeleztek, a portással hosszasabban elbeszélgetett, aki apjának régi embere és igy nyilatkozott, hogy "ezek" – értve alatta a miniszterelnökkel együtt az egész miniszterelnökséget – "mind szabotálnak és hazaárulók." A portás szerint rajta és egy régi gépkocsivezetőn és egy-két régi altiszten kivül nincs senki, aki a szovjet elleni háboru mellett volna.

A városban azt a hirt terjesztik, hogy a németek csak addig tartják Magyarországot, amig az ausztriai határon épülő védelmi vonaluk el nem készül és erre a célra kivánják a magyar katonák feláldozását.

G. főhadnagy előadta, hogy Göring marschall apjának igen jó barátja volt, aki egy alkalommal kijelentette, hogy bármikor, bármely ügyben bizalommal forduljon hozzá. G. főhadnagy felajánlja, hogy felvéve a német kapcsolatot, kieszközli, hogy Göringhez kirepüljön és ott feltárja helyzetünket azzal, hogy Szálasi Ferenc az egyetlen, akiben a tisztikarnak és a népnek még bizalma van, kérje, hogy Szálasi Ferencet fogadja a Führer. Ez természetesen egyéni akció volna, mindazonáltal kellő instrukciókra szüksége lenne annál inkább is, mert pártvonatkozásban ő teljesen tájékozatlan.

G. főhadnagy egy tiszt bajtársa Szeghalomról visszatérve ott a következőket tapasztalta: A 8. h. gy. e. és az 52. hv. zlj. katonái szétszóródva, fosztogatva járták a helységet és a vidéket, sokan polgári ruhába öltöztek át. A szeghalomi kat. közigazgatás vezetője dr. Forgács tart. főhadnagy, ny. tb. főszolgabiró, akit elmebeli állapota miatt korábban kényszernyugdijaztak.

1944 X. 12. 23 óra.
Attasé hirek.
Stockholm X. 6.

Finn vezérkar várta, hogy a szövetségesek védelembe veszik őket. Ez nem következett be, ezért a finn hadsereg gyűlölettel van a szövetségesekkel szemben. Svédországba menekült finn tisztek körében nagy az elkeseredés.

Juniusban és juliusban Murmanszkba nem érkezett szövetséges hajókaraván. Augusztus végén egy erősen sérült csatahajó és több egységtől kisért szállitóhajó indult Angliába.

Szövetségesek Svéd hirek szerint 2.400 vitorlázó repgépet vetettek be Hollandiában, ebből 1.900 elpusztult.

Stockholm X. 9.

Angolok a háborut ez év októberében mindenképen be akarják fejezni. Hangulat igen nyomott, különösen Londonban, ahol háboruellenes is. Angol munkásokat toboroznak Távolkeletre a háboru utánra, azonban jelentkező nincsen.

Stockholm X. 10.

Angliában lévő összes hadtáp alakulatok pk.-i október végéig a kontinensre áttelepülni kötelesek.

X. 2.-án visszatért hirszerzőtiszt ottani értekezleten az alábbiakat hallotta:

1/ Szovjetkövetséggel katonai vonalon lehetőleg nem érintkezni.

2/ Szovjet ellen Stockholmból csak minimális felderitést folytatni.

3/ Szovjettel a háboru végéig mindennemü félreértés kerülendő.

4/ Angol felügyelet nem megy Finnországba.

5/ Finnországot a Szovjet rövidesen beolvasztja.

Madrid X. 11.

Spanyol-francia határon fegyveres összetüzés a francia csapatokkal napirenden. Spanyol területre két nagyobb betörés volt eddig kb. ho. erőben. Zömöt spanyol vörösök alkották. Erre Spanyolország 4 ho.-t és 1 pc. ho.-t vont össze a határon.

Több helyről jött értesülés szerint német háboruvesztés esetén az amerikaiak Ausztriát, Bajorországot, Szászországot, Sziléziát és közép Poroszország egyrészét szállnák meg, ettől nyugatra eső terület az angol, keletre lévő Szovjet megszállás alá kerülne, Berlin még vitás, az szállja meg, aki előbb odaér.

Vajna Gábor pt. a véderőbizottság üléséről irásbeli jelentést tesz PV.-nek, lásd 7. sz. melléklet.

7. sz. melléklet: a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez:

A képviselőház véderőbizottságának ülése volt 1944 X. 12.-én 9 órától 13 óráig.

Csatay Lajos honvédelmi miniszter ismertette a katonai helyzetet, Erdély kiüritésének és a visszavonulásnak kérdését, majd rátért a most folyamatban lévő debreceni nagy páncélos csata részleteinek ismertetésére. Kifejezte azt a reményét, hogy sikerülni fog a Szovjetet a Tisza mögé mindenütt visszaszoritani és talán, ha ujabb német erők beérkeznek, a Tiszántul egy részét is megmenteni. Legnagyobb bajnak azt tartja, hogy nincs fegyverünk, mert a németektől nem kaptunk. Bár igértek, de ugylátszik ők sem tudják szállitani.

Leszögezte azt a kormány felfogást, hogy a fegyvert semmi szin

alatt sem tesszük le. Ez a felfogás a kormányban, – mint mondta – egyhangu.

Majd feltett kérdésekre adott válaszaiban az alábbiakat állapitotta meg:

Elismeri, hogy a Székelyföld kiüritése meglepetésszerüen jött s arra előkészületek nem történtek oly mértékben, mint kellett volna. Ennek egyik okát abban látja, hogy a német segitség nem érkezett be idejére. Egyébként mi nem voltunk egy ilyen, áradatszerü elözönlésre felkészülve s a hadviselés ilymódjára s természetes, hogy a kiürités is ennek felelt meg. Mi még a régi idők ellenségeivel számoltunk, s nem a szovjettel, ami sajnos, szomoru következményekkel járt. Szomoruan veszi tudomásul a több helyről bejelentett fejetlenséget, ami pl. Sepsiszentgyörgyön is volt, hogy ott (fényképmásolatban egy eredeti plakát csatolva) akkor, amikor már Csik megye menekült, még mindig azt hirdették, hogy mindenki maradjon a helyén.

Szóvátette, hogy a menekültek ténferegnek a Tisza vonal mögött, hogy semmi rendszer sem volt a kiüritésben. Igen! Ez lehetséges. A kormány három izben döntött a kiürités módozatait illetőleg s igy éppen tegnap a minisztertanács ugy határozott, hogy senki sem hagyhatja el a helyét, mindenkinek maradnia kell, mert az ország lakósságát nem tudjuk bezsufolni a Dunántul egy részébe.

Faraghó Gábor altábornagyról kijelentette, hogy ő nem tud semmit nevezett holtartózkodásáról, ő is csak Faraghó elutazása után későn kapott egy jelentést, hogy a csendőrség felügyelője eltünt. (Elmondottam ugyanis, hogy Faraghó birtokát egy parasztra bizta, pénzét a bankból (15.000 pengő) kivette, szobalányát elbocsájtotta, gépkocsivezetőjét szabadságolta s most azt mondják, állitólag Szlovákiában van, vagy Oroszországban, de oly hir is merült fel, hogy másutt tárgyalna megbizásból, de kinek a megbizásából? Állitólag kormányzósági gépkocsin távozott. A miniszterelnök is csak későn tudta meg Faraghó eltünését s a vizsgálatot elrendelte, de a vizsgálat holtpontra jutott.)

Szóvátettem, hogy Fauszt Imre kommunista, a KMP. központi bizottságának tagja (illegalitásban él) az illegális "Székely József" mérnök nevü kommunista, továbbá báró Atzél Ede erdélyi földbirtokos egy ismeretlen nevü orosz-magyar tolmács kiséretében 1944 IX. 23.-án a VI. hadtest területén Körösmezőnél (parancsnok: vitéz kis-

barnaki Farkas Ferenc altábornagy, a cserkészet volt fővezetője, Teleki Pál volt miniszterelnök bizalmasa) átlépték a tüzvonalat s onnan egy szovjet altábornagy kiséretében Kieven át repülőgépen Moszkvába távoztak, s ugyanezen az uton 1944. X. 3.-án éjjel tértek vissza. Visszatéréskor a honvédek rájuk tüzeltek, s ez alkalommal Fauszt lábán, "Székely" ismeretlen helyen megsebesültek, mig Atzél báró kabátját 6-8 lövés surolta. A legszomorubb a dologban, hogy e személyeket kormányzósági gépkocsi szállitotta oda és viszsza, s nevezettek a Vkf. menetlevelével voltak ellátva. Visszatérés után néhány nappal a végzetteket irásba foglalták s a kabinetiroda főnökének: Ambrozy-nak átadták.

A tárgyalás a fegyverszünet feltételeiről szólt. Ezt a dolgot ma már nem csak a katonák, de a kommunisták is tudják Csepeltől Ujpestig s már napok óta várják a Szovjet érkezését. Azt kérték, hogy a Szovjet ne szállja meg Magyarországot, de ha ettől nem akar elállani, ugy csakis szovjet csapatok jöjjenek Magyarországra, de semmiesetre se jöjjenek szerb, szlovák vagy román csapatok. Hagyják meg a magyar közigazgatást s gondoskodni fognak egy baloldali, demokratikus kormányról, mely szovjet barát lesz. Kérték, hogy a szovjet ne kivánja, hogy Magyarország 3 és fél millió magyar munkást kiadjon és a katonákat és tiszteket ne vigye fogságba, hanem tegye lehetővé, hogy Magyarország a jóvátételt kész gyártmányokban szolgáltassa ki Szovjetoroszországnak. A Szovjet azt válaszolta, hogy erről ily formában beszélni sem lehet. Először egyezzenek meg az angol-szászokkal is, tegyék le a fegyvert, vagy pedig kergessék ki a németeket Magyarországról, s akkor majd a további részletekről beszélhetnek.

Csatay miniszter kijelentette, hogy ez a bejelentés teljesen uj dolog előtte. Erről nem tud. De a kormány sem tud róla. (Hát akkor ki tud róla?)

Szóba került, hogy sok tartalékos tisztet (42 éves korig bezárólag) behivott a miniszter X. 5., 6., és 7.-re s ezek kóvályognak az egyik parancsnokságtól a másikhoz s el vannak vonva a napi munkától s katonai szolgálatot sem teljesitenek. Erre választ nem tudott adni.

Politikai üldözésről a hadseregben nem tud. Arról sem tud, hogy embereket azért hivnának be, mert politikusok.

Baky szóvátette, hogy a folyamőr zászlóaljat felhozták Budapestre karhatalmi alakulatnak Törökkanizsáról és azután ott átkeltek a

szovjet csapatok. Csatay ezt az erőt jelentéktelennek minősitette.

Ugyancsak nem nyilatkozott a karhatalomról, mint amelyek ugylátszik nem az ő ügykörébe tartoznak. Csak azt mondotta, hogy valami bizalmatlansági hangulat kerekedett a németeknél felül s ennek folytán Budapest körül csapatokat vontak a németek össze, melyek jobb lett volna, ha lementek volna a harctérre. Hogy itt karhatalmat vontak össze magyar részről, az ennek volt a következménye, mert nem tudták, hogy mit akarnak a németek Budapest körül.

A németek által felszerelendő SS hadosztályról beszélt Winkelmannal. Belement volna szivesen ebbe a kérdésbe, de elaludt az ügy, mert Winkalmann nem jött többé a kérdéssel. Ugy látszik nem volt fegyver erre a célra. A németek kiképző tiszteket kértek a hadosztály számára, de nem tudtunk adni, mert nekünk sincs. (Ugyanakkor most behivtak minden tartalékos tisztet 42 éves korig.) Egy későbbi mondatában ezt megcáfolta, mert azt mondotta, hogy november 1-re 100,000 katonát, december 1-re ujabb kiképzett 100,000 embert tudnánk kiállitani, ha lenne fegyver és felszerelés.

Szóvátettem Csik és Háromszék megye védelmét. Öreg önkéntes székelyek haltak hősihalált, mert az erőditményeket megépitették, de korszerü fegyverzetről nem gondoskodtak s igy egy-egy székelynek a Mannlicher fegyveréhez csak 11 lövése volt. Erről a miniszter nem tud, ennek a kivizsgálása ma már utólag nagyon nehéz.

Elmondotta Csatay, hogy a németekkel a helyzet nagyon labilis, mert nem tudni, hogy mit akarnak. Nem hagynak-e itt minket? Mi már felajánlottunk mindent, mindent meg is adunk, amit kérnek, akartunk adni 20.000 lovat is és ha kellett volna, még adtunk volna s még sincs bizalom. Érzem, hogy valami feszültség van közöttünk, de nem tudjuk, hogy mi az oka. Éppen tegnap tárgyaltuk a minisztertanácson ezt a kérdést és egyhanguan abban állapodtunk meg, hogy ha a bizalmatlanságnak csak ez a kormány az oka, ugy szivesen távozunk a helyünkről és átadjuk olyan férfiaknak a helyünket, akik a németeknek szimpatikusak, vagy bizalmukat élvezik. (Ez volt talán a legfontosabb kijelentése Csataynak. Az ülésen jelenlévő Jurcsek minisztert az ülés után megkérdeztem e határozat körülményeiről. Jurcsek kijelentette, hogy ez valóban megfelel a tényeknek. Ezt ő (Jurcsek) inditványozta a minisztertanácson s valóban egyhanguan ilyen álláspontot foglaltak el a kormány tagjai.)

Elmondotta Csatay, hogy Guderian, mikor Pesten volt, megigérte, hogy Magyarországot ugy fogják védelmezni, mintha a Reich lenne s

igért is segitséget, de ezek nem érkeztek be mind, legalább is időre nem. Ennek talán szállitási okai is lehettek.

Szóvátettem a propagandát, amely teljesen hiányzik. Mintha szándékosan hallgatnának a magyar csapatok, vagy katonák hőstetteiről, a szovjet borzalmas pusztitásáról, Nagyszalontáról stb., melyeket mind ki kellene aknázni. Erre azt mondotta, hogy a propaganda valóban hiányos. Éppen a napokban intézkedett, hogy nagyobb sullyal kell erre ráfeküdni. Ami a szalontai esetet illeti, ezt a kérdést a minisztertanácson is tárgyalták, de nem tartották kivánatosnak ezt propagandisztikusan felhasználni, mert ez esetleg pánikot idézett volna elő, illetve a meglévő pánikot csak növelte volna.

Botár István, báró Rosner (zsidóvérü) és Ember Sándor szóvátették Dittmar nyilatkozatát, mely szerint Magyarországot csak előterepnek tekintik a németek. E bejelentések izgalmat váltottak ki. A miniszter azt mondotta, hogy a kérdésben a miniszterelnök intézkedett.

Szóvátettem a sok naplopó, kávéházazó és zsidó ügyét. Miért nem viszik ki ezeket Budapest elé sáncot ásni? Hivatkoztam a V. B.-re, mely szerint a németek Wien előtt kellő előrelátásból a délkeleti védőfalat épitik. Ez egyesek (baloldaliak) körében izgalmat váltott ki, mondván: persze a németek pakolnak, itt akarnak hagyni bennünket. Megmagyaráztam, hogy ne mások szemében keressük a szálkát, hanem fogjunk hozzá, hogy a bizalmat helyre-állitsuk és állitsuk be minden erőnket totálisan a közös cél érdekébe, mert a németek nélkül elveszünk; felfal a Szovjet. Ebben a kérdésben valamennyien valóban megegyezett minden jelenlevő azzal a különbséggel, hogy a baloldaliak határozottan azt kiabálták, hogy a németeknek kötelességük nekünk segiteni, mert mi eleget véreztünk értük (?) a Donnál, Voronyezsnél és Varsónál is.

Általában valamennyi jelenlévő azon az állásponton volt, hogy a háborut folytatni kell, s hogy azt a németekkel együtt nyerhetjük meg, illetve az országot csak az ő segitségükkel tudjuk az orosz invázió és kitelepités elől megmenteni. Csak Ember Sándor, Zichy Nándor gróf, Rosner báró, Szabó Gyula, Kölcsey István és néhány társuk adott hangot a németekkel szembeni követelődző magatartásnak s azon aggodalmuknak, hogy a németek azért nem segitenek, mert nekik sincsen.

Megemlitette a miniszter, hogy a németek szóvátették a közelmultban, hogy a védővonalat esetleg Késmárk–Balassagyarmat–Budapest–Balaton vonalára kellene visszavenni. Ez nagy ijedelmet keltett. Talán ez lehetett az oka annak, hogy a minisztertanács ugy döntött, hogy a menekülést és kiüritést leállitja.

Egyesek beszéltek a németekkel kapcsolatban arról, hogy a szászokat és a magyarországi németséget menekitik, hogy itteni butorokat és egyebet is kiszállitanak az országból és ez határozottan németellenes propaganda.

Megjegyzésem: Összbenyomás, hogy a háborut mindenki folytatni akarja. A folytatást illetőleg csak árnyalati eltérések vannak. A németekkel akar mindenki kitartani, csak egyesek követelőzőek.
V a j n a G á b o r s.k."

A mai nap folyamán beérkezett hirek a helyzettel kapcsolatosan: lásd 8. sz. melléklet.

8. sz. melléklet, a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez:

Jelentés beszélgetésekről.

1944 október 13.-án reggel felkerestem Szombathy Kálmán eln. zls-t aki a következőket adta elő:

X. 12.-én felkereste a miniszterelnökségen ismerőseit. Először Szentpály hmtk. ales.-hez, Lakatos szárnysegédéhez ment, onnan azonban ki kellett jönni, mert ott bizalmas megbeszélés folyt, ezután másfél óráig Mészöly Elemér vörgy., gr. Markovich József vk. ales. (Mészöly sógora) és József fhg. szárnysegédje között. (Mészöly vörgy. a Magyar Megszálló Erők vkf.-je, gr. Markovich az I. a. osztály vezetője volt Lakatos mellett, Szentpály az I. a. oszt. helyettes vezető és beo. hmtk. töti.)

Szentpály a miniszterelnökhelyettes részére fenntartott helyiségekben székel.

Ezután átment Galánffy szd. személyi sgt.-hez, aki feleségével együtt ott lakik, Lakatosékkal közös háztartásban. Majd átmentek Lakatosékhoz, ahol jelen volt Szombathy, Galánffy, Lakatosné és rövid ideig Lakatos. Három óra hosszat beszélgettek. Galánffy időközben "vitéz" lett. A beszélgetés tárgyai a következők voltak: a kormány előkészületeket tett, hogy szükség esetén székhelyét Körmendre áthelyezze. Egyébként nyiltparanccsal teherautó szállitja Lakatosék holmijait Sajószentpéterről.

Törökországból olyan hireket kaptak, hogy a szovjet haderő gyengül. Ha most sikerül a Debrecen mellett lévő 2 lovas hadsereget és 3 teljes értékü szovjet hadosztályt elreteszelni, akkor a szovjet veszély jóidőre elmult; addig még sok minden történhetik. A baj az, hogy a németek páncélosaikat Budapest körül összpontositották és ezek az elreteszeléshez hiányoznak.

Lakatos mondhatni naponta veszekszik Veesenmayerral, különösen az elején; most azonban javult a helyzet.

A jobboldaliak kellemetlenek. Kemény Gábor vezető hangot visz és ez igen veszedelmes, mert a szellemi elit közül való. Kovarcztól határozottan félnek. Keményt és Kovarczot "ki kell emelni" és akkor a mozgalom méregfogai ki vannak huzva és nem veszedelmes. Szombathy ismeri Keményt, jó lenne ha beszélne vele és próbálna valamit kiszedni belőle.

Ezután Szilágyi félzsidó t. zls-t dicsérték, aki remek propagandista, most is összeszedett adatokat a németek garázdálkodásairól, legutóbb is, amikor az Astoriából elvonultak, egészen kirabolták (két asztal hiányzik Szrk.) Szilágyi a jobboldaliakkal szemben is jó szolgálatokat tesz.

Lakatosné: "az uram a miniszterelnökséget nem kereste és nem is vállalta volna, muszáj volt. Mint magyar katonatiszt másképp gondolkodik, csak nem ismerik, kivéve azok a katonák, akikkel a fronton volt és akik szerették. Tudjuk, hogy Tisza István sorsára jut."

A nyilasok le akarják a Kormányzót fogni.

Lakatos a németekkel veszekszik, mert Rassayékat nem akarják kiadni.

Hirlik, hogy a német csapatok itthagynak és Veesenmayer is elmegy.

Lakátos: Felháboritó, hogy a tartalékos tiszti behivásoknál a nyilasok nem jelentkeznek. Kemény Gábor sem. Falhoz fogom állitani őket, mint szökevényekkel kell elbánni velük.

Lakatosné szerint számitottak arra, hogy sok nyilas bevonul igy katonának, ez nem ment.

Lakatosné felháborodottan tiltakozott a nyilasok akciója ellen, "melyet Kemény vezet", hogy az ő zsidószármazását bizonyitsák. A férjemnél nem találtak semmit, erre én kerültem sorra. Pedig már régen igazolva van a keresztény származásom. Közben Lakatosné sógornője, Irsayné is bejött és megerősitette ezt. Megismételték ké-

résüket, hogy Szombathy okvetlenül beszéljen Keménnyel.

1944 október 12-én találkoztam Pogrányi-Nagy Félix-el, aki az athéni magyar főkonzulátus vezetője volt juniustól mostanig. 6 nap előtt indult vissza Athénból. Előzőleg jelentést tett a külügyminiszternek, hogy magyar érdek volna, hogy a legvégsőkig maradjon, annál is inkább, mert akkor a visszavonuló németek javára is fenn tudna összeköttetést tartani. Erre azonnal visszarendelték.

Tapasztalatai a következők: a németek a Balkán déli részéről minden ellenséges beavatkozás nélkül visszajöhettek. Az angolok, annak ellenére, hogy a szigeteket a nyomukban elfoglalták és a görög kormány támogatására bizonyos erőket küldtek, sem földi, sem légi uton nem zavarták a visszavonulást. Német hadirepülőtereket nem bombázták, legfeljebb zavarták. Az angol katonai attasé elutazása előtt kijelentette neki, hogy "Angliának nagyon fontos érdeke füződik ahhoz, hogy Németország állja itt a Szovjet elleni háborut." A németek összeköttetést tartottak fenn az angolokkal. Az angolok akkor kezdték a német visszavonuló kötelékeket bombázni, amikor azok Belgrád köré felvonultak, mert igy megingott a balkáni egyensuly a szovjet javára. Határozott körvonalakban bontakozik ki egy szovjet-angol háboru, nem mondja, hogy 1944-re, de már nem mondhatná, hogy nem 1945-re. Az angol érdekek óriási veszélyeztetése következett be a Boszporusnál, Szueznél, Adennél. Irakban tulnagy a szovjet nyomás. Nem felel meg a valóságnak, erről angolokkal beszélt, hogy Teheránban a Dunát jelölték volna meg határnak a szovjet és angol-szász érdekkörök között, hanem határozottan Ausztriát. Ha a Duna szóba jöhetett, csak az aldunai részén, mert – bár ez homályos – feltehető, hogy Jugoszláviát és Görögországot ki akarják venni a Szovjet hatalmi tulsuly alól. Churchill Moszkvában nyilvánvalóan a Balkán kérdést is felveti, mert ez az angoloknak eminens érdeke.

1944 X. 13.-án Szombathy közlései:

Apja aki hadbiztos, ismeri régóta Lakatost. Határozottan paragrafus ember. Bábu a rendszer kezében, aki jó magyar ember volt, de prágai katonai attasé korában anyagilag a zsidók kezébe került, ami birtokával Sajószentpéteren is kapcsolatban van.

A Főkapitányságon 3 termet töltenek ki az évtizedek során elkobzott pisztolyok, amivel rengeteg embert fel lehetne szerelni és nem

adják ki. Egyébként is a rendőrségnek háromszor annyi fegyvere van mint kellene.

Az 1. hds. pság áttelepül. Vasárnaptól Beregszászra kerül. Eredetileg Lillafüred volt kiszemelve, az elesett, a 2. hds. Zsolnára (?) készül. – Kemény Gábor s.k.

Gróf Teleki Béla országgyülési képviselő visszament Kolozsvárra és ott maradt a szovjet megszállás alatt; a miniszterelnök nagyra értékeli Telekinek ezt az elhatározását; Teleki Béla volt annak a küldöttségnek a vezetője, amely a román kiugrás után felkereste a vezérkar főnökét, a honvédelmi minisztert, a belügyminisztert és a miniszterelnököt, akiktől azt kérte, hogy Romániát nem szabad megtámadni Magyarországnak, mert különben baj származhat belőle; valószinünek vehető, hogy szeparatisztikus törekvéseket takar Teleki Bélának ez a kezdeményezése és az önálló Erdély kérdése vitte őt vissza tervszerüen és tudatosan Kolozsvárra.

Az október 11-én megtartott minisztertanácsról Csatay állitólag a következőket mondotta: ezen a minisztertanácson felvetették a következő gondolatot:
ha a németek bizalmatlanok a jelenlegi kormánnyal szemben, ugy a kormány adja át a helyét olyanoknak, akik iránt a németeknek bizalma van; a jelenlegi kormány mindent el akar követni, hogy viszszanyerje a németek bizalmát, mert nélkülük el van veszve az ország; a javaslatot Jurcsek Béla tette a minisztertanácson, javaslatát egyhanguan el is fogadták.

PV. a Nemzeti Szövetségnek kezdeményezését igen fontosnak és nagyon sürgősnek itéli. Szöllösi Jenő és Vajna Gábor pt-ok erre vonatkozóan rendelkezést is kaptak PV.-től; a parlamenti kezdeményezésre azért van sürgősen szükség, mert tartani lehet attól, hogyha erőszakos megoldásra kerülne a sor, a németek egyedül csinálnák meg az átállitást, viszont mind azokat, akik tovább akarnak küzdeni, az SS-be soroznák, a magyar nemzet önállósága tehát igen erélyesen veszélyeztetve volna.

Október 12-én Lakatos és Veesenmayer között megbeszélés volt, melynek lényege:

1/ a kormányzó és kormány intézzen szózatot a magyar néphez a

harcnak a végsőkig való folytatására a németbarátság jegyében;

2/ a zsidókérdés végleges megoldása;

3/ a jobboldaliak üldözésének megszüntetése;

4/ egy megbeszélés lefolytatása, amelyen véglegesen rögzitenének minden kérdést és amelyen résztvennének német részről Veesenmayer, Winkelmann, Greifenberg, Boden, magyar részről viszont hasonló meghatalmazásu szakmegbizottak;

5/ a német vezetés bizalma függ a tényleges teljesitménytől, ez a teljesitmény jelenleg a Sztójai kormány teljesitménye alatt van.

6/ Veesenmayer Lakatosra bizza, hogy ennek a beszélgetésnek lényegét tudomására hozza-e Szásznak és a Nemzeti Szövetségnek.

Lakatos válasza: tudja, hogy a németek bizalmatlanok vele szemben, ezt ki akarja küszöbölni még pedig a Veesenmayertől kért megbeszélésen, melyet október 14-re szeretne összehivni olyan összetételben, ahogyan azt Veesenmayer javasolja."

O k t ó b e r 14.

"O k t ó b e r 14: Reggel 8 órakor Haller dr. felkeresi PV.-t Verbőczi utcai szállásán és a következőket hozza tudomására:

Moszkvában tényleg tárgyalások folynak magyar részről, aminek természetesen következményei lesznek Magyarországra nézve;
elvi kérdést vetne fel, hogy a Németországgal tartó politikusok ki menjenek-e Budapestről és onnan intézzék az ügyeket, vagy pedig maradjanak Budapesten belül;

PV. válasza: Budapesten maradni és ütni; felhivja dr. Haller figyelmét arra a körülményre, hogy Churchill tárgyal jelenleg Moszkvában, valószinüen a Délkeleteurópai kérdésről is; veszedelmesnek tartaná, ha ez alkalommal a Délkeleteurópai térség rendezésére

nézve ugyanolyan alapot találnának, mint amilyent a Sztalin–Benes féle szerződésben rögzitettek, mert ezzel a Délkeleteurópai népek ellenállását a szovjet felé igen erőteljesen gyengitenék; éppen ezért egyértelmü és gyors cselekvéssel kell ilyen lehetőségeknek elébevágni; ha ebben késlekednének, ugy egy Délkeleteurópai konföderációs terv kialakitásának minden lehetősége meglenne Moszkva kezében.

Haller dr. a mai nap folyamán, este ujra felkereste PV.-t és bejelentette, hogy a már régen esedékes beszélgetése PV.-nek Veesenmayerral és Winkelmannal a mai nap folyamán sem jöhet létre;
a PV. – Haller beszélgetés 18 óra 45 perctől 19 óra 30 percig tartott; ez alkalommal PV. felvetette a következő gondolat menetet:

Felveti a kérdést ki fogja megnyerni a háborut, ha Németország azt történetesen elvesztené; véleménye szerint ebben az esetben a háborunak csak két győztese volna; Moszkva és Tokio, mert jogosan feltehető, hogy Európa nem a plutokrata rendszerbe fog kivánkozni, hanem forradalmával a legnagyobb lehetőségeket nyujtja Moszkvának, forradalmával nem fogja megengedni a plutokrata zsoldos hadak előrenyomulását Középeurópa felé;
ebből a meggondolásból adódhat az a kérdés, hogy 1945-ben a szövetségesek közötti viszony milyen tényhelyzeteket fog teremteni; felmerül tehát a jogos kérdés, hogy a katona-politikai kivánságok és a diplomáciai kivánságok a továbbiakban is fedni fogják-e egymást, vagy pedig széjjel fognak válni és nem fognak-e uj erőhelyzetet teremteni nemcsak Európában, hanem egész földgömbünkön is;
PV. meggyőződése, hogy abban az esetben, ha Németország kiesne a háboruból, a következő 24 órában Japán legszorosabb szövetségi szerződést kötné a Szovjettel, mert ez realitás és a japánok ebből a szempontból igen hidegen és józanul mérlegelik a helyzetet, amit PV. teljesen jogosnak tart; mindebből pedig az következne, hogy a német diplomácia és London között egyetértésre kerülhetne sor és ez a tény volna az, ami azután természetesen a helyzetet világviszonylatban is a legteljesebben megváltoztatná;

PV. megjegyzi, hogy csak mint gondolatot vázolta az egészet, amivel azonban foglalkozni kell, mert a jelenlegi katonai helyzet ilyen lehetőség kialakitását nem teszi lehetetlenné;

Haller dr. válasza lényegében az volt, hogy még tul korai lenne ezekről a dolgokról eszmecserét folytatni, egyelőre az a fontos, hogy mind a két ellenség rákényszerüljön annak a belátására, hogy Németországot még egyesült erővel sem tudják legyőzni.

Kemény Gábor pt. Kemény Dezsővel folytatott beszélgetéséről tett irásbeli jelentést PV.-nek, lásd 9. sz. mellékletet.

9. sz. melléklet
a H. M. naplójának 1944 október havi részéhez.
Széljegyzet az eredeti példányon: Csia Sándortól elkérni!! Harc a hatalomért! Erre szükség van! Másolatot Kemény Gábortól.

Csia Sándor pt. felhatalmazást kapott PV-től, hogy Kemény Gábor pt. jelentése alapján eljárjon és az eredményről PV-nek jelentést kell tennie.

A Nemzeti Szövetség működésének lényege, PV. felszólitására összeállitották Szöllösi és Rajnis; lásd 10. sz. melléklet."
(9. és 10. sz. mellékletek előttem ismeretlenek.– A szerk. megj.)

O k t ó b e r 15.

"O k t ó b e r 15: Ma 13 órakor a rádióban beolvasták a kormányzó szózatát a magyar néphez, melynek értelmében a kormányzó fegyverszünetet kért a szovjettől a további harc kilátástalanságára való tekintettel; a hadseregnek ugy kell viselkedni, ahogyan ezt elöljárói parancsolják. A kormányzó szózatát és hadparancsát: lásd 11. és 12. sz. mellékleteket.

11. sz. melléklet
a Hungarista Mozgalom naplójának 1944 október havi részéhez.

A Kormányzó Ur Őfőméltósága a mai napon a Magyar Nemzethez a következő szózatot intézte:

Amióta a nemzet akarata az ország élére állitott, a magyar külpolitika legfontosabb célja volt a trianoni békeszerződés igazságtalanságainak megszüntetése békés revizió által. A Népszövetséghez fűzött remények ezen a téren nem valósultak meg.

Az ujabb világégéskor sem idegen területek megszerzése volt az irányadó és Magyarország nem kivánt háborus uton visszanyerni területeket. A Bácskába is csak a jugoszláv kormány összeomlása után, saját véreink védelmére vonultunk be.

Elfogadtuk a tengelyhatalmak békés határozatát, amely visszaadott Magyarországtól 1918-ban Romániához csatolt területeket.

Magyarország földrajzi helyzete következtében német nyomás folytán sodródott bele a mai világháboruba, de nem voltak hatalmi céljaink, akár egy négyzetméternyi területet is elvenni bárkitől.

Ma minden józaneszü ember előtt nyilvánvaló, hogy Németország elvesztette a háborut. Minden kormánynak, amely felelős az ország sorsáért, le kell vonni a konzekvenciákat ebből a tényből, amint azt a nagy német államférfi Bismarck is megmondotta:

"Egyetlen nemzet sem köteles feláldozni magát szövetségesének oltárán."

Történelmi felelősségem tudatában, kötelességem megtenni minden lépést, amellyel elkerülhetem a további fölösleges vérontást. Egy nemzet, amely az őseitől örökölt földet utóvédharcok szinhelyévé változtatja egy már amugyis elveszitett háboruban, rabszolgaszellemtől vezetve és idegen érdekek védelmében, elveszíti a világ közvéleményének becsülését.

Aggodalommal eltelve vagyok kénytelen kijelenteni, hogy Németország már nagyon régen megszegte a szövetségi hüséget, amelyre velünk szemben kötelezve volt. Egy idő óta mindig ujabb és ujabb magyar csapatokat küldött a határontuli harcokba, az én akaratom ellenére és tudtomon kivül.

Ez év márciusában a német birodalom vezére Klessheimbe hivott tárgyalni, miután sürgetően kértem, hogy engedjék haza a magyar csapatokat. Itt Hitler kijelentette, hogy Magyarországot német csapatok szállják meg és ezt keresztül is vitte, tiltakozásom ellenére, azalatt, mig én Magyarországon kivül tartózkodtam.

Egyidejüleg német politikai rendőrök árasztották el Magyarországot, számos magyar polgárt letartóztattak, közöttük a törvényhozás több tagját, valamint a kormány belügyminiszterét.

A miniszterelnök csak ugy kerülte el sorsát, hogy idejében elmenekült egy semleges követségre. Miután Hitler határozottan megigérte, hogy ha olyan kormányt nevezek ki, amely az ő bizalmát is birja, megszünteti a magyar szuverénitást sértő megszállást, kineveztem a németek bizalmát élvező Sztójai-kormányt.

A németek azonban most sem tartották be igéretüket. Német megszállás védelme alatt a Gestapo a zsidókérdést szorgalmazta olyan mértékben, amely összeegyeztethetetlen az emberiességgel és olyan módszerekkel, amelyekkel másutt is dolgoztak. Mikor a háboru már határainkhoz közeledett és átcsapott határainkon, a németek továbbra is segitséget igértek, de ismét megszegték igéreteiket.

Visszavonulásuk során az ország szuverén területén raboltak és romboltak.

Ezeket a cselekedeteket, amelyek ellenkeznek a szövetséges hűséggel, nyilt provokációkkal tetézték meg. Bakay Szilárd altábornagy, budapesti hadtestparancsnokot, Budapest kellős közepén Gestapo-ügynökök támadták meg és elhurcolták egy ködös októberi reggelen, mikor háza előtt éppen kiszállott autójából.

Egyidejüleg német repülőgépek röpcédulákat szórtak le a városok fölött, a kormány ellen uszitva a lakosságot. Megbizható értesüléseim voltak arról, hogy német-barát csoportok saját embereiket akarták hatalomba ültetni erőszakkal, hogy politikai megmozdulást szitsanak és elüzzék a törvényes magyar kormányt, amelyet én neveztem ki. Ezeknek az volt a céljuk, hogy az országot hátvédharcok szinhelyévé változtassák a német érdekek védelmében.

Elhatároztam, hogy megvédem a magyar becsületet volt szövetségesünkkel való viszonylatban, ámbár ez a szövetséges, ahelyett, hogy a beigért katonai segitséget nyujtotta volna, végül is megfosztotta a magyar nemzetet legnagyobb kincsétől: szabadságától és függetlenségétől.

Értesitettem a német birodalom képviselőjét, hogy fegyverszünetet kérünk ellenfeleinktől és megszüntetjük az ellenségeskedést velük szemben.

Bizom az igazság iránti szeretetben, veletek együtt remélem megmenteni nemzeti létünk folytatását a jövőben és hogy valóra válthatjuk majd békés szándékainkat.

A magyar hadsereg parancsnokait ennek értelmében utasitottam. A csapatok, hiven esküjükhöz, továbbra is kötelesek engedelmeskedni parancsnokaiknak, akiket én neveztem ki. Minden becsületes magyart arra kérek, hogy kövessen ezen az áldozatot kivánó uton, amely magyarország megmentéséhez vezet majd.

Fenti szöveg tökéletesen megegyezik azon hanglemez szövegével, amelyet az 1944 okt. 15.-én délelőtt a rádióban Loyek László bemondó által beolvasott kormányzói kéziratról egyidőben készitettek.

Rónafő, 1945 II. 16. Büki Ernő s.k. főszerkesztő, p.m.s. ellenőr, pártmegbizott".

(A 12. sz. mellékletet, a Kormányzó Ur hadparancsát, annakidején a rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt nem másoltam le. – A szerk. megj.)

O k t ó b e r 16.

"O k t ó b e r 16: PV. koaliciós kormányt alakit és ennek segitségével a rendszerváltozást az országban végrehajtja.

PV. és a Hungarista Mozgalom a Kormányzói elhatározást tudomásul nem vették és a hatalmat átvették egyetértésben a Nemzet legszélesebb rétegével, a hadsereggel, a csendőrséggel, a rendőrséggel és a németekkel.

Mosonyi Győző jelentése a hatalom átvételéről: l. 13. sz. melléklet.

A Hungarista Mozgalom Naplója ezzel véget ér, helyt ad a Hungarista Országépités munkanaplójának.

13. sz. melléklet:

Magyarország Nemzetvezetőjének Munkatörzse
Munkaügyi Iroda 45 szám,
M. I. V. 1945
Az 1944 évi október hó 15 és 16.-i eseményekről jelentés.

Az Országépitési Iroda Vezetőjének
Velem.

Bö, 1945 évi március hó 1-én

Az OE. 136/1945. I. sz. felterjesztésem kapcsán, a Nemzetvezető 1945 évi február hó 20-án adott módositott rendelkezése figyelembevételével, jelentésemet csatoltan megküldöm.
Egyben csatolom a visszakapott és a Nemzetvezető rendelkezését feltüntető korábbi felterjesztésemet is irattározás céljából.

2 drb. melléklet.

Kitartás!
Mosonyi Győző s.k.
irodavezető

Jelentés az 1944 évi október hó 15. és 16.-i eseményekről.

Jelentem, hogy 1944 évi október 15-én reggel 8 óra 10 percig a Pasaréti ut 10. szám alatt működő "főhadiszállás"-on a már több hét óta folyó előkészitő munka folytatódott.

A pártszervezetektől beérkezett jelentések kiértékelése és nyilvántartásba vétele: kommunisták, fegyverraktárak, saját erőviszonyok, karhatalmi erők erőviszonya, hangulata, elhelyezése, exponált és letartóztatni tervezett személyek lakásának, hivatali elhelyezésének és buvóhelyeinek felderitése; a szervezetek részére működésünket szabályozó rendelkezések és mellékleteinek, mint saját erőnket megkülönböztető zászlók, igazolványok csomagolása.

10 órától megbeszélés a Toroczko ut 9 sz. alatt működő *Halálfejes Légió* vezetőjével: Dr. Homonnay Mártonnal a Légióra háruló

feladat részleteit illetően. Itt ér a volt kormányzó rádiószózata, mely a Pasaréti ut 10 sz. alá visszavitt. Itt arról értesültem, hogy Kovarcz tv. a Pártvezető testvérnél tartózkodik. Elhatározás előtt mérlegelnem kellett az uj helyzet lehetőségeit.

Felkészülésünk kiterjedt: arra az esetre, ha saját kezdeményezésből rajtaütésszerüen vesszük át a hatalmat.

Arra az esetre, ha a kormányzat részéről történik árulás, csak rögtönzéssel tudunk szembeszállni a következményekkel. A riadóhelyeket csak néhány vezető tudta, igy a legnagyobb gondot a párt riasztása és a pártszolgálat egybegyüjtése okozta. A főhadiszálláson is kevesen tartózkodtak hivatalos távollét miatt, tehát a riasztó rendszer is hézagos volt.

Abban biztos voltam, hogy a Városmajor, mint általános gyülekezőhely és a Pasaréti ut 10 mint főhadiszállás nem maradhatott titokban és igy ide fog tömörülni a Párt önmagától is.

Az egymás után beérkező vezetők révén a riasztórendszer müködésbe lépett, de ettől függetlenül is, valóban megkezdődött a párttagok gyülekezése a remélt módon.

Közben a rendelkezésre álló rádión érintkezésbe léptem Krumpholz örgy-al, Winkelmann tbk. I. a-jával, kértem helyzet közlést és a már többször kért fegyverzet rendelkezésre bocsájtását. Stubf. Hanke is támogat.

A gyülekező párttagokat az eredeti tervtől eltérően, beérkezésük sorrendjében kellett beosztani csoportokba a megszállandó középületek megszálló erejeként.

Az előre elképzelt módon lezártuk mind tágabb és tágabb körzetben a Pasaréti ut 10 körüli utakat, a gépkocsikat leállitottuk, állományba vettük és jelzéssel láttuk el.

Időközben visszaérkezett Kovarcz tv. is, aki a tett intézkedéseket jóváhagyta és a vezetést átvette.

Az egymás után érkező, velünk együtt működő funkcionáriusokkal tárgyalt, mig én a beérkező erőket rendezem.

Délután beérkezik az első fegyverszállitmány a 22. K. D.-tól. Ostián tv. utbaindul a Studióba, a Hadparancs bemondása késik, nagy izgalom. Megtudjuk, hogy az I. hdt. oldalunkra állt. A rendőrség is. A csendőrség is. Végre: Szálasi Hadparancsa!

Egész este folyik a minisztériumok, egyéb középületek megszállásának előkészitése, Gál Csaba tv.-rel egyetértésben.

Beérkezik a 9/II. zlj. a Városmajorba, tisztek tömege jelentkezik

s ajánlja fel szolgálatát, mindet beosztásába utasitjuk.

Megtudjuk, hogy 16-án reggel 6 órára német ultimátum.

Beérkezik Porzsezinszky vk. ales., aki a katonai vonalat tartja a kezében, Andreánszky ales-sel.

Egész éjjel folyik az időközben beérkezett fegyverzet kiosztása, az erők rendezése, esketése. Ifjuság, gyorsleventék Pataky eje szds. psága alatt jelentkezik.

Teljes tájékozatlanság az összefüggések tekintetében. Kerületekből nem jön jelentés.

A testvérnők egész éjjel dolgoznak, teát, husfélét, kenyeret osztanak.

Lövöldözés egész éjjel: felderités eredménytelen.

16-án hajnalban német páncélosok vonulnak a Vár irányába. Később lövöldözést hallani.

Megtudjuk, hogy a Vár a németek kezében, középületek megszállva tervek szerint.

Országépités tagjai az előzetes tervek szerint végzik összekötő szolgálatukat, mind összefüggőbb a kép a helyzetről minden megy mint a karikacsapás, a feszültség oldódik, a vezetés bizonytalansága tünik, a kapcsolat feszessé válik. A Főváros kezünkben.

Vidékről semmi hir. A 30 gk. szervezési propaganda anyaggal és megkülönböztető anyaggal Alföldi G. tv. irányitása alatt elindul.

Jelentés érkezik: Pártvezető délben a H. M. előtt fogadja a 9/II. zlj. tisztelgését.

Már jut idő: megnézem. Ezért érdemes volt élni.

Délután: irányitás, rendezés. Bagossy és Barcsay működésbe lép, zsidókat, politikailag exponáltakat, kommunista vezetőket kiemelik.

Hosszu idő után az első nyugodt éjszakám: pihenni a meginduló munka érdekében.

Kitartás! Eljen Szálasi!

Mosonyi Győző
s.k."

"Tervezet a közjogi rend és folytonosság, valamint az alkotmányos élet helyreállitásának biztositására.

1./ Szálasi Ferenc az államügyek ideiglenes vezetésével megbizott magyar királyi miniszterelnököt az országgyülés mindkét háza együttes ülésén Magyarország Kormányzójává megválasztja, az eddigi kormányzói jogi hatáskörrel.

2./ A választás után a parlament elé a következő törvényjavaslat terjesztendő sürgősen: (lásd melléklet.)

Törvénytervezet a nádori méltóság visszaállitásáról.

Emlékezetül adom mindenkinek akit illet.

1. par.

Mivel az országgyülés a mai rendkivüli időkben össze nem hivható, illetőleg határozatképes nem volna és az ország és a nemzet biztonságáért és jövőjéért sürgősen és felelősen intézkedni kell, nemzetünk megmentésére, a honvédelem érdekeinek biztositására *"Magyarország nádorának"* méltósága visszaállittatik.

2. par.

A nádort a legteljesebb és legszélesebb törvényalkotási, rendelethozatali, intézkedési és végrehajtási jog- és hatáskör illeti meg.

3. par.

Az országgyülés e célból saját jog- és hatáskörét a nádorra ruházza át. Önmagát a háboru tartalmára elnapolja.

4. par.

Magyarország nádora a nemzetnek felelős.

5. par.

A háboru befejezése után a nádor köteles népszavazást elrendelni, amely dönt afelett, hogy intézkedései valóban nemzetünk megmentését, a honvédelem érdekeinek biztositását szolgálták-e.

A népszavazásban résztvenni jogosult minden 24. életévét betöltött magyar állampolgár, ha egyéb büntető rendelkezések hatálya alá nem esik.

6. par.

Ha a népszavazás szentesiti a nádor intézkedéseit, ugy jogosult az országgyülést feloszlatni és uj választásokat kiirni. Ha a népszavazás a nádor felelősségrevonását kivánja, ugy az országgyülés mindkét házának elnöke köteles a két házat egybehivni a megteendő intézkedések végett. Ez esetben az uj államfő megválasztásáig az államügyek vezetésének teljes jog- és hatásköre az országgyülésre száll át.

7. par.

A jelen törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Kelt Budapesten, 1944. évi november hó . . . . napján.

Indokolás:

Tekintettel arra, hogy az országnak jelentős része ellenséges megszállás alatt áll és igy az országgyülés tagjainak nagy része akadályozva volna abban, hogy annak munkájában résztvegyen, továbbá, mert az ország és a nemzet mai sulyos és sorsdöntő helyzetében szükség van arra, hogy a legmesszebbmenő intézkedések is megtörténhessenek azonnal, a törvényhozást és az államügyek vezetését teljes jogkörrel, de a legteljesebb felelősséggel is egy személy kezében kell összpontositani.

Az 1939: II. tc. a háborus helyzet megkivánta intézkedési hatáskört már jelentős mértékben lehetővé tette. Jelen törvénytervezet tehát csupán az azóta még sulyosabbá vált helyzetnek megfelelően ezt a hatáskört tovább bőviti.

A jelen széleskörü felhatalmazás és a hungarista alkotmányjogi felfogás megkivánja, hogy ezzel egyidejüleg, a vele felruházott totális államfő felelősséggel vállalja ezt a megbizatást.

A jogfolytonosság biztositására szükséges, hogy az országgyülés uj választások nélkül is egybehivható legyen, illetőleg szükség esetén átmeneti időre a nemzetvezetést vihesse."

"Dr. Jancsucsko Gábor 1945 V. 3-án tőlem kapott különleges megbizatással Klagenfurt területébe indult Gömbös Ernő századossal.

Megbizás lényege: felvenni a kapcsolatot az angol csapatok parancsnokával és a mellette esetleg müködő angol politikai megbizottal, abból a célból, hogy hivatalosan ismertesse a N. V. és a magyar kormány, valamint a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom hivatalos álláspontját Németország háboruvesztésével előállott változott helyzetre való tekintettel.

1945 május 15-én

Szálasi Ferenc s.k."

(N. V.= Nemzetvezető, Szálasi. – A szerk. megj.)

1956 év elején a "Napló" egyik másolati példányát elküldtem az akkor még jó egészségnek örvendő Horthy Miklós volt kormányzónak. Ezzel az volt a célom, hogy a volt törvényes államfő tudomást szerezzen arról a titkos összeesküvésről, amely az elfogatását és az állami főhatalom erőszakos átállitását előkészitette. Egyben arra is gondoltam, hogy az előzmények hiteles történetének megismerése után, talán még módjában lesz a személyével kapcsolatos és más olyan részletekre az észrevételt megtenni, amelyekre csak egyedül ő tudhatott érdemben válaszolni.

Néhai Horthy Miklós volt kormányzó a "Napló" másolati példányának kézhezvételét két közvetlen, kedves levélben nyugtázta. A levelek érdemesek arra, hogy azokat a magyarság nyilvánossága is megismerje. Az első levél 1956 február 10.-én, mig a második 1956 március 15.-én kelt. A korábbi levélben a "Napló"-másolat első, mig az utóbbiban az utolsó részleteinek kézhezvételét ismerte el.

A levelek fénymásolatai a 69.és 71. oldalakon találhatók.

Kedves Szélesi!

Levelét a hét gépírásos oldal mellékleté-
vel köszönettel megkaptam. Elnézést ké-
rek hogy így későn nyugtázom, de nagyon
nagy a postám és az írni valóm sok.
A küldemény természetesen nagyon ér-
dekel és kérem a napló többi részét is
a következő címre küldeni: „Admiral
Nicolaus Horthy Estoril, Casa San José
Portugal."
Nagyon reménylem hogy egészsége azóta
helyre állt.

Szívélyes üdvözlettel

Estoril, 10/II

Horthy Miklós

A "Napló"-ban megemlitett fontosabb személyek:

BAKAY SZILÁRD vezérezredes, a budapesti honvéd hadtest parancsnoka 1944 október 8.-ig; a németek lefogták és elhurcolták.

BAKY LÁSZLÓ, a Sztójai és Szálasi kormányok idején belügyminisztériumi államtitkár, a zsidótlanitás végrehajtója Endre Lászlóval.

bárcziházy BÁRCZY ISTVÁN, több kormány alatt miniszterelnökségi államtitkár, — Szálasi előtt.

BÁRDOSSY LÁSZLÓ, volt miniszterelnök.

BEREGFFY-BERGER KÁROLY vezérezredes, Szálasi diktaturájában honvédelmi miniszter és vezérkari főnök.

BETHLEN ISTVÁN gróf, tiz éven át miniszterelnök 1931 augusztusáig, utána a kormányzó tanácsadója 1945 október 15.-ig.

BRUNSWICK-né, Brunswick tábornoknak, a kormányzó utimarsaljának a felesége.

CSIA SÁNDOR, Szálasi Ferenc helyettese volt.

DITTMAR, német követségi sajtófőnök.

"EDE", ismeretlen hirszerző.

EMIL, azonos Kovarcz Emillel, aki Szálasi mozgósitási minisztere volt.

DR. FARAGHÓ GÁBOR altábornagy, a magyar királyi csendőrség főfelügyelője.

FIALA FERENC hungarista-nyilas párti ujságiró, Szálasi sajtófőnöke.

DR. GERA JÓZSEF orvos, volt hungarista-nyilas vezető.

GÖMBÖS ERNŐ volt főhadnagy, Gömbös Gyula volt miniszterelnök fia.

Von GREIFENBERG német tábornok, volt katonai attaché Veesenmayer német követ mellett.

GUDERIAN HEINZ német generális, a vezérkar volt főnöke.

DR. HALLER, volt német követségi tanácsos Budapesten.

HANKE sturmbannführer, a német SS karhatalom parancsnoka volt Budapesten.

HENNYEY GUSZTÁV vezérezredes, volt magyar kir. külügyminiszter 1944 október 15.-ig.

H. M. – Hungarista Mozgalom röviditése.

JURCSEK BÉLA, volt iparügyi miniszter Szálasi diktaturája alatt.

KASSAI-SCHALLMAYER FERENC, volt kommunista, Szálasi diktaturájában propaganda miniszter volt.

Dr. báró KEMÉNY GÁBOR, Szálasi diktaturájában külügyminiszter volt.

LAKATOS GÉZA vezérezredes, volt magyar kir. miniszterelnök 1944 október 15.-ig.

MARKOS OLIVÉR, a Lakatos-kormányban kereskedelmi miniszter volt.

MARSCHALKÓ LAJOS, szélsőjobboldali ujságiró.

pt. – párttag röviditése.

PV. – pártvezető: Szálasi Ferenc.

OSIMA, Japán miniszterelnöke volt a II. világháboru alatt.

OSTIÁN ANTAL, résztvett a hungarista-nyilaskeresztes párt földalatti összeesküvéseiben.

RAJNISS FERENC, volt vallás és közoktatásügyi miniszter Szálasi alatt.

RÁKOSI GYULA, volt repülő főhadnagy, résztvett a hungarista-nyilas párt földalatti összeesküvéseiben.

REMÉNYI-SCHNELLER LAJOS, több kormányban (Szálasi alatt is) pénzügyminiszter volt.

SZABÓ LÁSZLÓ, a Sztójai kormány alatt magyar követ volt Mussolini mellett.

SZÁSZ LAJOS, volt kereskedelem és közlekedésügyi miniszter Szálasi diktaturájában.

SZÖLLÖSI JENÖ, Szálasi diktaturában miniszterelnök-helyettes volt.

TASNÁDI NAGY ANDRÁS, az országgyülés képviselőházának elnöke volt.

TOST alezredes, Horthy kormányzó szárnysegédje volt.

VAJNA GÁBOR, belügyminiszter volt Szálasi diktaturájában.

DR. VEESENMAYER EDMUND, 1944 március 19.-től német követ volt Budapesten.

WINKELMANN OTTÓ, 1944 március 19.-től a német rendészeti szervek főnöke volt Magyarországon.

* * * * *

Szerző megállapitásai

SZERZŐ MEGÁLLAPITÁSAI.

Hogy az olvasó előtt teljesen világosan álljanak az 1944 évi október havi történelmi események, szükséges, hogy ismerje Horthy Miklós kormányzó elfogatásának, tisztéről való erőszakos lemondatásának és Szálasi Ferenc miniszterelnöki megbizatása kikényszeritésének történetét is.

Ezekre a körülményekre egyedüli hiteles tanu maga néhai Horthy Miklós volt kormányzó, aki "Emlékirataim" cimü 1953-ban Buenos Airesben kiadott könyvében a következőkép irta le a történteket:

276. oldal második bekezdés:

"*Közvetlenül reggel 6 óra előtt* (1944 október 16.—A szerk. megj.) *megjelent Veesenmayer és megkért, menjek át a Hatvany-palotába. Ezzel, amint mondotta, "meg akar kimélni a várpalota megszállásának kellemetlen látványától." Igy történt meg — udvarias formába burkoltan — az én fogságba helyezésem. Én legalább ezt az eljárást igy fogtam fel.*"

Harmadik bekezdés:

"*Amikor átérkeztünk az SS székházába, mert ez volt akkor a Hatvany-palota, Veesenmayer kijelentette: "Itt Főméltóságod a Führer védelme alatt áll.*"

278. oldal második bekezdés:

"*Az SS székházában két szobát bocsátottak rendelkezésemre. A folyosókon számos őr állott. Sőt a szobámban is volt egy SS katona és midőn fejfájás ellen orvosság bevételére tettem előkészületeket, azt vizespohárral együtt kiragadta a kezemből. Azt hitte bizonyára, hogy öngyilkossági szándékom van.*"

Harmadik bekezdés:

"*Lakatos miniszterelnök, Vattay altábornagy és Tost alezredes voltak velem. Bizonyos idő mulva egy német tiszt jött be és jelentette, hogy "a miniszterelnök" kér kihallgatást. Nagy csodálkozásomra a másik szobában Szálasi Ferenc állott előttem. Hitleri köszöntéssel tisztelgett és megkért, hogy nevezzem ki miniszterelnökké! Hogy valaki saját kinevezését kérje, még nem fordult elő életemben. Azt ajánlottam neki, neveztesse ki magát a németek által, ha ez ugyan már amugyis meg nem történt. Azután hozzáfüztem: "én itt fogoly vagyok, tehát semmiféle hivatalos működést nem fejthetek ki. Különben is ön volna az utolsó, akinek kinevezésére hajlandó lennék!" Ez a kijelentésem sem gátolta meg a nyilaskeresztesek "Führerjét", hogy szemérmetlen kivánságával délután ismét előálljon; ekkor természetesen ugyanazt a választ kapta.*"

279. oldal második bekezdés:

"*A varpalotából távoztamkor semmit sem hoztam magammal, s igy szükségesnek láttam, hogy a legszükségesebbek összecsomagolása végett visszatérjek oda. 16 óra körül megjelent nálam Feine követségi tanácsos és a várpalotába kisért. Elkészültem rá, hogy végrehajtott "házkutatás" nyomai várnak, de amit láttam, minden képzeletet felülmult. A selyemdamaszt butorokon Skorzeny legényei nyujtózkodtak. Minden szekrényt és fiókot feltörtek. Pusztitó szabadrablás képe tárult elém. Feleségem ékszereitől kezdve, a cselédség megtakaritott pénzéig minden elemelhetőt elvittek, aminek csak értéket tulajdonitottak. A visszataszitó látvány szinterén még komikusan ható jelenség is akadt: amint beléptem a fürdőszobámba, hogy mosdószereimet magamhoz vegyem, saját fürdőköpenyembe öltözött katona jött velem szembe, nyilván akkor fejezte be fürdőjét. Néhai István fiam és foglyul ejtett Miklós fiam lakosztályait csakugy kirabolták, mint minden egyéb helyiséget.*"

Harmadik bekezdés:

"*Utasitást adtam régi inasomnak, hogy megmaradt ruháimat, fehérnemümet és egyéb holmimat becsomagolja. Még a fürdőszobában tartózkodtam, ahová három géppisztolyos őr kisért, midőn váratlanul betoppant Lakatos miniszterelnök, aki Veesenmayerrel együtt érkezett a várpalotába. Lakatos papirlapot nyujtott át, amely német nyelven lemondó nyilatkozatomat és Szálasi miniszterelnöki kinevezését tartalmazta.*"

Negyedik bekezdés:

"*Átfutottam a géppel irt lapot, amelyen a német szöveg alatt — u-*

gyancsak gépelve – ez volt olvasható: "gez. horthy", vagyis "Horthy s.k.". Visszaadtam és megkérdeztem: "Mit jelentsen ez? Irjam ezt alá?" Lakatos igenlően válaszolt, mire csodálkozva emlékeztettem, hogy Szálasi a nap folyamán már kétszer is kérte kinevezését és hogy ő tanuja volt annak, hogy én mindkét esetben elutasitottam kérését."

Utolsó bekezdés:

"A dolgot ezzel befejezettnek tekintettem és folytattam a csomagolást. Lakatos azonban tétovázva, továbbra is ott maradt. Észrevettem határozatlanságát, mintha nem értené magatartásomat, megkérdeztem tehát, mi oka van arra, hogy aláirásomat kérje. Hiszen neki mint miniszterelnöknek, éppen az elutasitásra kellene tanácsot adnia. Ekkor olyan célzást tett, amelyből megértettem, hogy Miklós fiam életéről van szó."

280. oldal, második bekezdés:

"Szóltam, hogy hivják Veesenmayert, aki a fürdőszoba ajtaja előtt állt és nyomban megerősitette, hogy fiam élete és szabadonbocsátása valóban az én aláirásomtól függ. Fel kellett tételeznem, hogy akár aláirom a szöveget, akár nem, mindenképen azt fogják közölni majd a nyilvánossággal, hogy lemondtam és Szálasit kineveztem. Ezt a szándékot elárulta és bizonyitja a lapra előre rávezetett "Horthy s.k.". Ugy láttam, hogy aláirásom megtagadásával már semmit sem segithetek, viszont, ha megadom az aláirást, talán megmenthetem Miklós fiamnak, most már egyetlen gyermekemnek életét."

Harmadik bekezdés:

"Azt mondtam tehát Veesenmayernek: "Látom, hogy ön az államcsinyhez a törvényesség látszatát keresi. Adhatja-e becsületszavát, hogy fiam szabad lesz és hozzánk csatlakozhat, ha aláirom ezt a papirost?"

Negyedik bekezdés:

"Igenis, Főméltóságod" – felelte Veesenmayer, – "a becsületszavamat adom rá."

Ötödik bekezdés:

"Erre kijelentettem előtte, hogy én sem le nem mondok, sem Szálasit miniszterelnökké ki nem nevezem és hogy aláirásommal csakis a fiam életét akarom megmenteni. Géppisztolyok fenyegetése közben

kizsarolt aláirásnak nem lehet és nincs is alkotmányjogi érvénye.

Utolsó bekezdés:

"Akármilyen szempontból nézzük is a dolgot, az én kierőszakolt "lemondásom", a fogságban tartott aláirása semmis és érvénytelen. A nyilvánvaló erkölcsi és jogi hiányokat az sem pótolhatta, hogy Lakatos miniszterelnökkel aláirattak egy magyar szövegü, az október 15-iki kiáltványom visszavonását tartalmazó iratot azzal a megjegyzéssel, hogy ennek eredeti szövegét az ő jelenlétében irtam alá. Ezt az iratot sohasem láttam és következésképp nem is irhattam alá. Mikor Lakatos ezt a neki tollba mondott megjegyzést leirta, maga is fogoly volt. Későbbi szabadon bocsátásakor ugynevezett "szabadlábra helyezési igazolványt" kézbesitettek számára."

* * *

Igy irta meg utólag Horthy Miklós, Magyarország negyedszázadon át volt államfője a németek által személye ellen elkövetett erőszak történetét, amely a Hitler megbizottjai által készitett lemondási nyilatkozat s egyben Szálasi Ferenc miniszterelnöki kinevezése aláirására kényszeritette, s amely aláirás érvényességének minden alkotmányjogi előfeltétele hiányzott.

Az "Emlékirataim"-ból idézett sorokban, valamint az itt nyilvánosságra hozott naplóban két legilletékesebb tanu: Horthy Miklós és Szálasi Ferenc örökitették meg az 1944 évi október 15-16-i magyarországi történelmi események részleteit. Azok ismerete után nem merülhetnek fel többé jogos kételyek az iránt, hogy Magyarország törvényes államfőjének, Horthy Miklósnak az állam éléről való eltávolitása és Szálasi Ferencnek a hatalomra juttatása Hitler döntése alapján, német fegyveres erővel hajtatott végre.

Az események lefolyásáról Mosonyi Győző irodavezető által utólag 1945 március 1-ről keltezett, Szálasi által előzőleg módositott jelentés is megállapitja, hogy 1944 október 16-án hajnalban német páncélosok vonultak a várba, ahonnan később lövöldözéseket hallották, majd megtudták, hogy a vár a németek kezében van és a középületeket megszállották. Tehát a jelentés semmi olyan magyar beavatkozásról nem tesz emlitést, amely a hatalom átállitásánál döntő tényezőként hatott volna.

Szálasi Ferenc a Hitlertől kapott és biztositott hatalom birtokában igyekezett uralmához a hiányzó közjogi követelményeket pótolni, ezért 1944 november 4-én az államfői teendők ellátását nemzetvezetői cimen magára ruháztatta, az akkor már csonka országgyüléssel is. Ezzel a ténnyel igazolódott a naplóban Szálasi által felállitott többség' értékelmélet, amely szerint: "a többség mindenkor szolgalelkü kiszolgálója a mindenkori rendszernek..."

Az utóbbi sorok találóan jellemzik az országgyülés ama volt tagjait, akik megalkuvásnélküli ellenzékben állottak Szálasi személyével és politikájával mindaddig, amig a németek hatalomra nem ültették, de utána sürgősen beállottak a "mindenkori szolgalelkü kiszolgálók" soraiba, hogy ilymódon elnyerjék a hatalom ujabb birtokosának a kegyeit. Közöttük Habsburg József királyi hercegnek többször is lehet, hogy találva érezze magát, mert ő már 1919-ben Kun Béla kommunista diktátornak is lojalitási fogadalmat tett.

Másrészt ezek a sorok értékes tanulságul szolgálhatnak a jövő törvényhozói számára, hogy ne szolgáltassanak többé okot hasonló vélemények igazolására.

A naplóból kitünik, hogy Szálasi egyre sürgette a németeket a hatalom átállitására, nyilvánvalóan azért mert félt, hogy a háborunak vége lesz, mielőtt még hatalomra juthatott volna. Szemrehányást tett nekik, hogy ha nem biznak benne, ugy állitsák félre a hungarista mozgalommal együtt és csinálják meg az átállitást a saját belátásuk szerint. Méltatlankodott amiatt, hogy bár őt tartották egyedüli felelős személynek a németek Magyarországon, mégsem közölték vele az országgal kapcsolatos további terveiket. Mindjobban gyötörték a németek szándéka és bizalma iránti kételyek, mégsem ismerte fel azt a tényt, hogy kizárólag eszköz volt Hitler kezében Magyarország önállóságának látszólagos fenntartásához, akit nem tekintettek egyenrangu tárgyaló félnek.

Ezt igazolja Veesenmayer német követ ama magatartása is, amikor Szálasi Ferencnek a Bakay és Hardy tábornokok lefogatására tett ajánlkozását észrevétel nélkül hagyta, nem tartotta fontosnak, hogy közölje vele, hogy Bakayt már lefogták az ő embereik. Amikor ezt egy nappal később Szálasi megtudta, helyeselte és rendkivül jó lélektani pillanatnak minősitette a németek erőszakos cselekményét. Különösen örült annak, hogy "a németek hatalmas bizonyitó anyag birtokába jutottak" – Bakay lefogásával. Nem voltak aggályai amiatt, hogy ez a "hatalmas bizonyitó anyag" elsőrendü nemzeti érde-

keket veszélyeztethet a németek kezében; ő, csupán a saját hatalomra törő célja elérésének a közeledését látta abban is, részére csak ez volt a fontos és semmi más.

Fantáziája utóbb már olyan helyzetet szült, amelyben több biztositékát vélte a következményektől való szabadulásnak, a háboru befejezése esetére. Dr. Hallerral való utolsó tárgyalása alkalmával azt mondotta Szálasi, hogy: "ha Németország kiesne a háboruból, a következő 24 órában Japán legszorosabb szövetségi szerződést kötne a Szovjettel, mert ez realitás és a japánok ebből a szempontból igen hidegen és józanul mérlegelik a helyzetet." Ezt ő (Szálasi) teljesen jogosnak tartotta volna. Ebből azt a további következtetést vonta le, hogy abban az esetben a német diplomácia és London között egyetértésre kerülhetne a sor, ami a helyzetet világviszonylatban is megváltoztatná. Már nem lett volna finnyás az angol-szász zsidócimboraság"-ra, amit pedig sulyos bünéül rótt fel Horthy Miklós kormányzónak.

A *"Tervezet a közjogi rend és folytonosság, valamint az alkotmányos élet helyreállitásának biztositására"* cimü mellékletből az derül ki, hogy Szálasi a nádori méltóság visszaállitására vonatkozó törvényjavaslatot akart az országgyüléssel megszavaztatni, egyben az országgyülés minden jog és hatáskörét a nádorra átruháztatni. A naplóból ismeretes, hogy a nádori méltóságot a saját személyével akarta betöltetni.

Hogy a koaliciós kormányzás csak külszin volt a nemzet felé ezt bizonyitja Szálasi naplójának az a része, ahol leirta, hogy a megalakitandó koaliciós kormányába kiszemelt miniszter-jelöltek arra vonatkozó megkérdezésük alkalmával, hogy vállalják-e a részükre felajánlott miniszteri tárcát, csak igennel vagy nemmel válaszolhattak. Az "igen" egyben azt jelentette, hogy a tárcát elfogadó miniszter minden birálati jog nélkül elfogadta Szálasi, illetve pártjának politikáját is. Ezt alátámasztja Szálasi a korona, illetve miniszter tanácsok lefolyását szabályozó irásbeli rendelkezésével is, amely annak idején szintén az iratai között volt. Abban meghatározta a miniszterek helyfoglalásának sorrendjét, a leülés és felállás idejét, az ő érkezése és távozása alkalmával az üdvözlés formaságait, köpenye le és felsegitője személyét, valamint az egyes szakminiszterek által az ő jóváhagyásával előterjesztett javaslatok sorsa feletti határozatok módját. Az előadó miniszteren kivül csak Szálasi szólhatott a tárgyhoz, s az elfogadásra ajánlott javaslat felett csak

igennel vagy nemmel, helyesebben csak igennel szavazhattak a tanácson résztvevők, mert a nem, az illető nemmel szavazó bukásán kivül egyéb kellemetlenebb következményekkel is járhatott volna.

Tehát Szálasi állami főhatalom gyakorlása személyi diktatura és semmi esetre sem pártok megegyezésén alapuló koaliciós kormányzás volt.

Szálasi kritikai érzék-hiányára egyik legkiütközőbb példa annak a megbizatásnak a lényege, amelyet 1945 május 3.-án dr. Jancsucskó Gábor és Gömbös Ernő százados részére adott. Az utólag – 1945 május 15.-én kiállitott okmány szerint 1945 május 3.-án dr. Jancsucskó Gábort különleges megbizatással Klagenfurt területébe küldte Gömbös Ernő századossal, hogy ott vegyék fel a kapcsolatot az angol csapatok parancsnokával és az esetleg mellette müködő politikai megbizottal, abból a célból, hogy hivatalosan ismertessék velük a nemzetvezető és a magyar kormány, valamint a nyilaskeresztes párt hungarista mozgalom hivatalos álláspontját "Németország háboruvesztésével előállott változott helyzetre való tekintettel."

Az okmányból kiderül, hogy Szálasi szerint 1945 május 3.-án csak a németek vesztették el a háborut, akiket amiatt cserben hagy abban a naiv reményben, hogy továbbra semmi akadálya sem lesz az "angol-szász zsidócimboraság"-gal való együttmüködésének.

Ezzel befejezte "nemzetvezető"-i ténykedését, bár még nem adta fel a reményt végleg, hogy valahol talán mégis megértésre fog találni. Ezt a célt szolgáló töprengései közben arra a végső következtetésre jutott, hogy "csak a hungarizmusnak és a kommunizmusnak vannak határozott célkitüzései", augsburgi fogsága alatt ezt irta a naplójába, amelyet az amerikaiak többi irataival együtt elvettek tőle.

Pártvezető korában a rendőrség politikai osztályára történt előállitásai alkalmával, mielőtt elhagyta volna lakását, bucsuzóul, áldólag emelte kezeit az akkor még életben lévő édesanyjára és az Isten oltalmába helyezte távolléte idejére. Majd az előállitást foganatositó detektivek felé fordult felemelt kezekkel és az Ur bocsánatát kérte a részükre, mert nem tudják, hogy vétkeznek az ő előállitásával.

Szónoklataival sok okot adott ellenfeleinek a maga nevetségessé tételére, mert előszeretettel használt önmaga által gyártott uj szavakat, mint a: *vérrögvalóság* és a *talajgyökeres hazafiság.* Ezért munkatársai igyekezték befolyásolni, hogy minél kevesebbet szónokoljon.

Legközvetlenebb munkatársa Hubay Kálmán volt országgyülési képviselő és ujságiró nyiltan elmebeteg bolondnak nevezte Szálasit amikor összevesztek egymással a pártvezetői tisztségen. A főkapitányság politikai osztályán szolgálatot teljesitett egyik bizalmas barátja előtt Hubay azzal indokolta Szálasira mondott véleményét, hogy többször rajtaérte, amint szobájában visszavonulva szónoklataira készült és hatásos pózokat gyakorolt hozzá. A politikai osztály akkori vezetője olyan megbizható hireket is kapott, hogy Szálasi tükör előtt állva gyakorolta a pózait a lakásán és ugy ellenőrizte, hogy megfelelnek-e azok saját elképzelésének.

*

1945 májusában láttam utoljára Szálasi Ferencet, Augsburgban, az amerikai *Interrogation Center Camp*-jében. A többi foglyoktól elkülönitve sétált naponta egy-egy órát a Camp udvarán, egyik oldalán Szögi Géza volt államtitkára, a másik oldalán pedig Bolváry Géza személyi titkára követték állandóan, egy-egy lépéssel hátrább. Az ablakainkból figyeltük őket. Felettünk németek hajoltak ki az ablakokon s egymástól kérdezgették, hogy ki lehet az a különc civil, akit még a fogságban is ilyen formaságok között kisérnek a sétái alkalmával. Tőlünk tudták meg, hogy Hitler magyarországi bábja, Szálasi Ferenc és titkárai, mire elnézően mosolyogtak rajtuk.

Egyik napon római katolikus misén vettünk részt. Szálasi a templomba is a sétáin szokásos formaságok között érkezett meg, s ott az első pad jobb szélén, Szögi és Bolváry pedig közvetlen mögötte foglaltak helyet.

A templom megtelt foglyokkal. Magasrangu német tábornokok, törzstisztek, állami főtisztviselők, továbbá Imrédy, Bárdossy volt magyar miniszterelnökök, Keresztes Fischer Ferenc volt belügyminiszter, Keresztes Fischer Lajos volt vezérezredes és sokan mások vettünk részt a misében. Mise végén a pap feloldozta a foglyokat a gyónás kötelezettsége alól és áldozásra bocsájtotta mindazokat, akik áldozni kivántak. Szálasi Ferenc volt az első, aki az oltár elé lépett, őt követték kisérői: Szögi és Bolváry. – Vajjon kedves volt-e a Mindenható előtt az a nagy igyekezet az oltára elé annak a személynek a részéről, aki egyháza szolgáinak előre látó intelmeivel mit sem törődve oly sok hiábavaló véráldozatot, testi-lelki szenvedést és nyomort zuditott a magyar nép és az ország nyakára; pusztán hiu hatalomvágyának a kiélhetése céljából? Vajjon nem puszta hivalkodás volt-e a lelkiismeret nyugodtságának a látszatával ott,

ahol az alázat és szerénység mutat inkább a lélek igazi harmoniájára? Vajjon gondolt-e ott az oltár előtt Szálasi, Mindszenty József veszprémi püspökre, akit ő bebörtönöztetett azért, mert előre látta és figyelmeztette őt püspök társaival a hiábavaló áldozatok megakadályozására? És ha gondolt, hogyan tarthatta magát méltónak az egyház egy másik szolgája által feléje nyujtott kegyelmi malaszt elfogadására? – Ha ezekre a kérdésekre nem is kaphatunk választ soha, de egykor a magyar nemzet választ fog adni mindazokra a többi kérdésekre, amelyek Szálasi Ferenc szerepével kapcsolatban felmerültek és felmerülhetnek a jövőben is.

*

Szálasi Ferenc kétségtelenül a magyar történelem leghiubb pozőrje volt, aki nagy tettekre, népeket boldogitó feladatra hivatott személynek képzelte magát, s még önmaga előtt sem tudott természetes lenni. Minden tervéből és megnyilatkozásából erősen kiütközött a hatalom birtokolhatása utáni fékezhetetlen vágy, ez szolgáltatta cselekedeteihez a hajtó erőt, egyben ez tette vakká szánalmas szerepének a felismerésére is, amelyben nem a magyar nemzet, hanem Hitler érdekeit szolgálta.

A Lakatos kormány kinevezése után Szálasiban a sértett hiuság gyülöletté és bosszuállás utáni vággyá fajult Horthy Miklós kormányzó személye ellen, aki mindvégig mereven elzárkozott az elől, hogy őt kormányalakitással megbizza és törvényes keretek között a kormány élére segitse. Hitler, Szálasi hatalomra ültetése után Horthy kormányzót Németországba szállittatta és ott őriztette a háboru végéig, igy megakadályozva Szálasit abban, hogy a "nemzeti" számonkérő szék elé állithassa és meghurcoltassa, – bosszujának kielégitése céljából. Hogy Szálasinak ez volt a célja az kitünik a naplójában ezzel a tervével kapcsolatban tett megjegyzéseiből.

Szálasi szellemi termékeinek, tetteinek, nyilvános szerepléseinek és magatartásának, de méginkább a magyar nemzet szuverénitásáról és alkotmányos jogairól alkotott fogalmának tanulmányozása közben sok olyan körülmény merül fel, amelyek arra utalnak, hogy azok inditó, illetve kiváltó okainak a vizsgálata elsősorban az orvostudomány területére tartozna, annak a szakkifejezéseivel lehetne azokat pontosan meghatározni.

Dr. Sulyok Dezső volt kisgazdapárti országgyülési képviselő a New Yorkban kiadott "A Magyar Tragédia" cimü könyvében szintén utal Szálasi Ferenc viselkedésével kapcsolatban olyan körülményekre, amelyek arra mutattak, hogy szellemileg nem volt teljesen beszámitható.

1938 április 26.-án dr. Sulyok, mint az emlitett könyvében irja: a magyar országgyülés képviselőházának asztalára helyezte Szálasi Ferenc hiteles származási okmányait, azokkal tanusitotta, hogy Szálasi örmény, német és tót fajok keveréke volt, akinek ereiben egy csepp magyar vér sem folyt. Őseinek családi neve apai ágon eredetileg Szálosján volt, akik a Szálasi nevet önkényesen vették fel, igy jogtalanul használták. Ugyanazon okmányok alapján logikailag is jól alátámasztva bizonyitja dr. Sulyok, hogy Szálasi Ferenc a magyar állampolgársági törvények értelmében nem volt magyar állampolgárnak tekinthető, minthogy apai nagyapja osztrák állampolgár volt és semmi nyom sem mutatott arra, hogy akár Szálasi Ferenc, akár pedig az apja, magyar állampolgárságot szereztek volna.

Dr. Sulyoknak ezeket az állitásait soha senki meg nem cáfolta és az ellenkezőjének bizonyitását meg sem kisérelte.

A budapesti főkapitányság politikai osztálya előtt ismeretes volt – ezt dr. Sulyok szintén részletesen megirja –, hogy Szálasi Ferenc lakásváltoztatásai alkalmával a rendőri lakás ki és bejelentő lapokon ugy a szülei, mint a saját vezeték nevét hol "i" betü, hol pedig "y" betü végződéssel irta, aminek minden valószinüség szerint, a származása iránti megtévesztés volt a célja. A nevek végződésével való taktikázás módja sulyos önkritikai érzek hiányára vallott Szálasinál, önmagában is aggályos tünet volt, ami semmi esetre sem egyeztethető össze a nemzet vezetésére igényttartó, közéleti szereplőtől joggal megkövetelhető, szellemi és erkölcsi intaktság fogalmával. Mert aki hajlamos kisebb szabálytalanságra, az, adott körülmények között hazárdör lesz, amint az Szálasi esetében beigazolódott és egyben a magyar népre tragikus következményeket zuditott.

Az emigrációban élő magyarok előtt ismeretes, hogy a második világháboru befejezése óta, több erőfeszités történt annak a bizonygatására, hogy a Szálasi-féle diktatura a magyar alkotmány jogfolytonossági követelményeinek megfelelő, közjogilag igazolható uralom volt. Főleg olyan magyar volt közéleti szereplők szeretnék ezt a tételt az emigrációs magyarsággal elfogadtatni, akik közéleti ténykedésükből adódóan hozzásegitették Szálasi Ferencet ahhoz, hogy a törvényesség látszatával uralkodhatott. Igy a kisérletezőknek elsősorban önigazolási céljuk van, ami szükségtelenné teszi, hogy azokkal bővebben foglalkozzam.

Több figyelmet igényelnek azonban azok a külföldön idegen nyelveken megjelent könyvek, amelyek szintén foglalkoznak ezzel a magyarországi történelmi periódussal. Főleg azért, mert azok alkalmasak lehetnek arra, hogy a szabad világ illetékes tényezői előtt megerősitsék a magyar népre vonatkozó azokat a feltevéseket, amelyek annak idején okul szolgáltak arra, hogy a jaltai paktumban és a párisi békeszerződésben a magyar nemzettel szemben sulyos büntető szándéku határozatot hoztak, illetve békefeltételeket szabtak. A Szövetséges Hatalmak vezetői abban a hitben voltak akkor, hogy a magyar nép szélsőjobboldali politikai beállitottságu, azonos elveket vall a német nácikkal és Hitler odaadó csatlósa, a Szövetséges Hatalmak ellen folytatott háboruban. Ha ezeket a feltevéseket utólag akár idegen, akár pedig magyar nyelven megjelent történelmi munkák alátámasztják, gyengithetik a magyar nemzet esélyeit arra, hogy valaha is meggyőzhesse a volt Szövetséges Hatalmak mindenkori vezetőit arról, hogy Jaltában és Párisban téves feltevések alapján róttak rá olyan sulyos következményeket. Tehát ezért is fontos, hogy minden történelmi okmány nyilvánosságra kerüljön, amely alkalmas az emlitett feltevéseket megcáfolni és a magyar nemzet II. világháborus szerepét tisztázni.

Két idegen nyelven megjelent munkát kell itt megemlitenem.

Csupán annyiban foglalkozom azokkal, amennyiben egyes megállapitásaikban ellentmondás van a Szálasi naplónak bizonyos félreérthetetlen adataival szemben; avagy támpontot szolgáltatnak a Szálasi személyéről alkotandó kép összeállitásához.

Elsősorban *C. A. Macartney* angol professzor "A History of Hungary 1929-1945" cimü, két kötetes munkáját kell emlitenem, amely New Yorkban a Frederick A. Praeger Inc. kiadásában jelent meg angol nyelven. Macartney professzor könyvéből kitünik, hogy munkájához rendelkezésére állott Szálasi Ferenc itt nyilvánosságra hozott naplójának a másolata is; mégis bizonyos kérdésekben a napló adataival ellentétes következtetésekre jutott. Az első kötet 160. oldalán azt irja többek között: hogy Szálasit nevezték ugyan árulónak, németbérencnek, tömeggyilkosnak és féleszünek is, de Szálasi sem szörnyeteg, sem áruló, sem buta ember, sem pedig a németekkel szemben szolgalelkü nem volt.

Ezzel szemben Szálasi kétsegtelenül kiszolgálója volt Hitlernek és árulója a magyar nemzetnek azzal a magatartásával, hogy Hitler

beavatkozását a magyar nemzet ügyeibe jogosnak és érvényesnek tekintette.

Az első kötet 165. oldalán irja tovább Macartney, hogy Szálasi fanatikusan ragaszkodott az alkotmány betartásához; a hatalmat csak abban az esetben volt hajlandó átvenni, ha az a nemzet és az államfő egyetértésével, a nemzet akaratának szabad megnyilvánulásával és jóváhagyásával történik. Semmi sem volt távolabb Szálasi gondolatától, mint Horthy ellen valamit tenni.

Hogy mennyire ragaszkodott Szálasi az alkotmány betartásához, megadta a választ Hitler kiszolgálásával. Viszont azzal, hogy Veesenmayer német követnek felajánlotta Bakay és Hardy magyar tábornokok lefogatását, hogy azáltal a kormányzó helyzetét gyengitse, továbbá, hogy a hatalomról való eltávolitása után a "nemzeti" számonkérőszék elé szerette volna állitani, hogy: "a nagy nemzetárulási és hütlenségi perekben, mint közvetlen meghallgatott tanu szerepelhessen és önmaga felett mondjon itéletet", Szálasi maga bizonyitja a kormányzó ellen forralt terveit.

Macartney professzor munkájának II. kötetében *"Szálasi Tyrannus"* fejezet alatt alátámasztja Horthy kormányzó "Emlékirataim" cimü könyvének azokat az adatait, amelyekben elfogatásának, lemondási nyilatkozata és egyben Szálasi kormányalakitással való megbizatása aláirásának a történetét megirja, igy szükségtelen azzal részletesen foglalkozni.

A másik munka Walter Hagen tollából *"Die Geheime Front"* cimen német nyelven jelent meg a Nibelungen Verlag, Linz und Wien kiadásában. A szerző, amint az könyvének előszavából megállapitható, Hitler alatt a német titkos szolgálat külföldi hirszerző osztályának tagja volt, feltehetően magasabb beosztásban, ahol széleskörü betekintést nyert a szervezet munkájába; igen jól ismerte annak vezetőit is.

Walter Hagen Szálasi diktaturáját alkotmányosnak és törvényesnek tartja. A 378. oldalon azt irja többek között, hogy: október 15.-én a délutáni órákban két *"Tiger"* páncélos tüntető átvonulása Budapest utcáin olyan határtalan benyomást tett, hogy Horthy nem látott többé kivezető utat, október 16.-án hajnalban 5 órakor német védelem alá helyezte magát és késznek nyilatkozott Szálasit uj kormány alakitásával megbizni és kormányzói tisztéről lemondani. Ezt az el-

határozását Horthy, Lakatos vezérezredes, miniszterelnök által hivatalosan közöltette a Németbirodalom megbizottjával, összekötve azzal, hogy menedékjogot kért Németországban a maga és családja számára.

"So erfüllte sich Szálasis Ehrgeiz, gleich wie Hitler Staatsoberhaupt und Regierungschef in einer Person zu werden, und noch dazu wurde er es "legal", das heisst in einer Form, die, wenn auch ungewöhnlich, so doch vom Standpunkt des strengen Verfassungsjuristen wenigstens diskutabel war."

Ami magyar forditásban a következőkép hangzik:

"Igy teljesült Szálasi becsvágya, hasonlóan mint Hitler, államfő és kormányelnök lett egy személyben, még hozzá "törvényes", azaz olyan formában, amely ha szokatlan is, de szigoruan vett alkotmányjogi álláspontból sem volt vitatható", irja Walter Hagen könyvének a 379. oldalán.

Az előbbi állitásokkal szemben – amint az már a Horthy "Emlékirataim"-ból vett idézetekből ismeretes – Horthy nem kért menedékjogot a németektől és nem a saját elhatározásából irta alá a kormányzói tisztéről való lemondását és egyben Szálasi kormányalakitással való megbizatását. Az aláirás megtagadása esetére fia életének a veszélyben forgását tárták eléje a németek ez kényszeritette, hogy az elébe tett német nyelven fogalmazott papirszeletet aláirja. Tette ezt akkor is abban a biztos tudatban, hogy kierőszakolt aláirás közjogilag érvénytelen. Az okmány aláirásának a körülményeit Macartney professzor is alátámasztja könyve II. kötetének a 440. és 441. oldalán, ahol részletesen leirja Veesenmayer német követ és Rahn németbirodalmi külön megbizott szerepét; Horthy hatalomról való eltávolitása és Szálasi hatalomra ültetése kérdésében.

A tények ismerete után valószinünek látszik, hogy Walter Hagen tényeknek vette az események beállitásának azt a formáját, amelyet annak idején a német propaganda állitott össze az akkori német érdekeknek megfelelően; és aszerint irja meg a könyvében. Az érdekek akkor ugy kivánták, hogy a hatalom átállitás alkotmányosnak és törvényesnek állittassék ugy a magyar nép mint a külföld elé, hogy azáltal ujabb csorba ne essék Hitler erkölcsi tekintélyén.

Ellenben más volt a helyzet Szálasi személyét és müködését illetően. Vele kapcsolatban nem állott érdekében a német vezetésnek hogy olyan erényeket és képességeket tulajdonitson neki, amelyekkel nem rendelkezett. Minthogy a német titkos szolgálat különösen

tehetséges volt a személyekről szerzendő ismeretek megszerzésében, igy Szálasiról többet tudtak, mint a legközvetlenebb munkatársai. Nem sokra értékelték, mégis kéznél tartották, mert tudták róla, hogy végszükségükben rá számithatnak. De tudták azt is, hogy arra a szerepre, amit Szálasinak tartogattak, hazájához hű magyar ember nem vállalkozott volna.

Lássuk mit ir Walter Hagen Szálasi személyéről és uralmáról, a hatalom átvétel utáni időből:

"Magyarországon október 15.-e után a fejlemények azoknak a német és magyar helyeknek adtak igazat, amelyek az ország nyomasztó helyzetében óvtak egy belső változás kisérletétől. A magyar csapatok harcierkölcse nem lett jobb, hanem rosszabb, sok kitünő tiszt nem volt hajlandó az uj államfő parancsnoksága alatt tovább harcolni. Budapesten és az egész országban a nyilasok – és amint ilyen alkalmakkal gyakori, a hozzájuk csatlakozott csőcselék is természetesen – a hatalom-átvétel győzelmi mámorában sulyos visszaéléseket követtek el, és az uj uralmat terhelte még ehhez az is, amit a csőcselék a nyilasok nélkül mivelt. Nem csak a magasabb, hanem a közép és alacsonyabb közigazgatási állások is messzemenően felváltattak és ahol az alkalmas erőkben hiány volt, alkalmatlanokat vettek elő, ha azok legalább az elvi öntudatuk mutatásához értettek. Ezáltal a közigazgatás rendetlenségbe jutott. A gazdasági erők mozgositásáról Magyarország még meg nem szállt területén egyáltalán nem lehetett szó; ellenkezőleg, az összevisszaság izgalmat okozott és a teljesitményt lecsökkentette. Az egész vállalkozás mérlege az összeomlás siettetése volt."

"Szálasi pontosan olyan határtalan tehetetlenséget árult el, mint amelyet ismerői előre megmondottak. Ez az ember, akinek már a börtönben "jelenései" voltak és állitotta, hogy küldetése van egyenesen a Szüz Máriától Magyarország jövő vezetésére, erre gondolt azon a napon is, amelyen a bolsevizmus hullámai elárasztották az országát és nem a gyakorlati intézkedésekre."

"Beköltözött egy kastélyba az osztrák-magyar határon, távol a világtól, hogy Hitler *"Mein Kampf"*-jának mintájára élete művét, "Lebenswerk a la Hitlers Mein Kampf" – megirja. 1945 márciusában az első rész elkészült; akkor már alig volt pár négyzetkilometer magyar föld, amit az orosz hadsereg még meg nem szállott. Szálasi Magyarországának ebben az utolsó maradékában már nem dolgozott nyomda, tehát a németek segitségét kérte, hogy a művet Wienben ki-

nyomathassa. Az illuzIói oly messzire mentek, annyira foglya volt a maga álomvilágának, hogy elrendelte mint Hitler, hogy minden házasulandó pár a házasságkötés alkalmával a munkáját megkapja és sem hivatalnok, sem tiszt nem léphet elő, aki annak tartalmából a vizsgát eredményesen le nem tette. Szálasi nem volt képes és meg sem próbálta tartani az országot; uralma egyre jobban töredezett és végül összeomlott."

Ezeket irja Walter Hagen a könyvének 379., 380 és 381. oldalán Szálasi személyéről és uralmának a következményeiről, amihez nem szükséges további magyarázatokat fűzni abból a célból, hogy az olvasó a maga helyes következtetéseit levonhassa.

Bizonyos jóleső elégtétellel irom még ide Walter Hagen következő sorait, könyvének 358. oldaláról:

"Seit dem Sturz der Räteregierung Béla Kuns im Jahre 1919 war der Kommunismus in Ungarn niemals mehr zu politischer Bedeutung gekommen. Die führenden Köpfe versuchten zwar, von der Sowjetunion aus, wohin sie geflüchtet waren, eine illegale kommunistische Partei zu organisieren, doch hatten sie damit wenig Erfolg. Immer wieder zerstörte die ausgezeichnet arbeitende ungarische Geheimpolizei die bescheidenen Ansätze, die hier und dort geschaffen worden waren. Also musste sich die Emigration im wesentlichen darauf beschränken, bei der Komintern oder in sowjetischen Staatsstellungen zu arbeiten, um sich nebenbei auf eine spätere Machtübernahme in Ungarn vorzubereiten."

Az előbbi szakasz magyar forditásban igy hangzik:

"Az 1919. évi Kun Béla tanácsköztársaságának bukása óta, a kommunizmus Magyarországon nem jutott többé politikai jelentőséghez. A vezető fők megpróbáltak olykor a Szovjetunióból – ahová menekültek – egy illegális kommunista pártot szervezni, azonban kevés eredménnyel. Ismételten megzavarta a kitünően dolgozó magyar titkos rendőrség az óvatos kisérleteket, amelyek itt-ott alakittattak. Tehát az emigráció lényegében arra korlátozódott, hogy a Kominternnél vagy szovjet állami állásokban dolgozott és amellett előkészült egy későbbi magyarországi hatalomátvételre."

Walter Hagen elismerő szakvéleményét azzal a megjegyzéssel nyugtázom, hogy Magyarországon 1944 március 19.-ig nem volt titkos rendőrség, csupán rendőrségi politikai osztály. Tagjai a saját nevükön szerepeltek, vezetőik névtáblái hivatali helyiségeik ajtajain voltak és helyiségeik nem voltak a közönség elől elzárva és őr sem állott az ajtajaik előtt. Az osztály létszáma nem haladta meg a 150 főt.

Walter Hagen kétségtelenül értékes szolgálatot tett a két világháboru közötti magyar politikai rendőrség emlékének, a kommunista mozgalmak ellen elért eredményei elismerésével.

* * * * *

Szálasi és a magyar püspöki kar.

Szálasi Ferenc lelkiismeretlen vállalkozásával szemben a magyar nép véleményét és meggyőződését leghübben fejezte ki az az emlékirat, amelyet a dunántuli római katolikus püspökök intéztek Szálasi Ferenchez 1944, október 31.-i keltezéssel.

Az emlékirat tartalmát szószerint idézi dr. Sulyok Dezső is "A Magyar Tragédia" cimü könyvében, de szükséges, hogy ebben a munkában is szembeállittassanak a magyar nép legbensőbb meggyőződését tolmácsoló vádak Szálasi Ferenc post humus lelkiismeretével, hátha okulnak majd belőle azok, akik még mindig nem szüntek meg volt vezérük "hős" tetteit dicsőiteni és politikai hagyatékát tovább ápolni. Akiknek még mindig fontosabb azon fáradozni, hogy hogyan lehetne Szálasit a magyar nemzet történelmébe mint nemzeti hőst és martirt becsempészni, ahelyett, hogy a magyar egység megvalósulhatásának ezt a legnagyobb akadályát eltakaritanák az utjából egyszersmindenkorra.

Előszeretettel hivatkoznak ma Szálasi Ferenc politikai követői is Mindszenty József biboros hercegprimás hősi ellenállására a kommunizmussal szemben, nyilván elfelejtvén, hogy ugyanaz a Mindszenty József mint veszprémi püspök, ugyanolyan hősiesen szembeszállott Szálasi Ferenc esztelen vállalkozásával is. Akkor is börtönbe került, amely börtönnek azok voltak az őrei, akik ma Szálasi eszméinek ápolása mellett, nem tartják összeegyeztethetetlennek Mindszenti biboros hősi áldozatára hivatkozni. Ahogy az egész magyar

nép kommunista ellenes beállitottságának megtestesitője Mindszenty biboros, ugyanugy a magyar nép nagy többségének meggyőződését tolmácsolta Mindszenty veszprémi püspök akkor, amikor a Szálasi Ferenchez intézett emlékiratot megszerkesztette és püspök társaival együtt aláirta.

Az emlékirat szószerinti szövege a következő:

"Miniszterelnök Ur!

Alulirottak mint a Dunántul főpásztorai magyar főpapi felelősségünk tudatában arra kérjük miniszterelnök uron keresztül Magyarország sorsának mostani intézőit, hogy a még ép Dunántult ne vessék oda visszavonulási harcok martalékának, mert ezzel a magyar haza utolsó darabja is és vele a magyar jövő és felépülés utolsó reménye is odavész. Két hatalmas hadsereg álló és mozgó harcának szinhelye lesz ez az országrész. Elpusztul a 3,441,853 főnyi törzslakosság, a többi országrész számba sem vehető menekültje; a gyönyörü városok, falvak, felbecsülhetetlen vagyon, történelmi érték, a legutolsó élelmiszerkészlet. Ez annál inkább várható, mivel a harcok közt történő kiürités és bevonulás egyre elkeseredettebb lesz, a felperzselés és a vérszomj is egyre nő. A maradék lakosságra éhhalál, épületek hijával fagyás, ragályos betegségek egész raja vár, hiszen a Dunántul orvoskörzetei nagyrészt betöltetlenek. Ha Budapest kiüritésével annak 1,600,000, illetőleg Nagybudapestet véve alapul, másfél milliónál több lakósa, a Felvidék és Duna-Tisza közének és a Délvidéknek menekülői itt zsufolódnak össze, a pusztulás még borzalmasabb, a felelősség még irtózatosabb lesz.

Vajjon az a remény, hogy a rendszerváltozás megforditja a hadihelyzetet, megvalósult-e már? Vajjon az elmult két hét alatt Magyarország meg nem szállt területe nagyobb lett-e? Mi örülnénk, ha azt irhatnók, hogy áll a haza legalább az október 15.-i határok között.– Vajjon a két heti tapasztalat és áttekintés birtokában fenntartható-e az erkölcsi felelősség mérlegén az az álláspont, hogy megsemmisitünk vagy megsemmisülünk? Avagy éppen a mi kezünkből várható a megsemmisitő csapás, egyetlen kiépitett védelmi vonal nélkül, felszereletlen honvédséggel, megtépetten visszavonuló 'támogatókkal', egyre előre haladó hadakkal szemben?

Amennyire csak a vágyak birodalmába tartozik a mi világhatalmakat összemorzsoló harci teljesitményünk 1944 őszén-telén, annyira közeli a vagy-vagy másik lehetősége: a mi megsemmisülésünk. Mohi, Mohács, Majtény, Világos, Trianon után volt feltámadás, de a megsemmisülésből nem lesz. Egyén feláldozhatja magát nemzetéért; tizezrek és tizezrek ebben a világháboruban is hősökként haltak meg nemzetünkből hazánkért, de a nemzetet öngyilkosságba odavetni csak ugy elvből nem lehet. A felelősség és lelkiismeret nem engedi.

Ha az volna a kérdés, honnan vesszük a jogot, hogy szavunkat felemeljük, emelt fővel válaszoljuk: magyarok vagyunk, elszakithatatlan sorsközösségben élünk és akarunk élni a nemzettel. A törvényhozásnak, az országvezetésnek vagyunk Istentől, Szent István királytól és ezer év törvényeitől rendelt tényezői. A felmerült élethalál kérdés ma már nem politikai, hanem mindent megelőzően erkölcsi. Ezért nemcsak szólhatunk, de kötelességünk is a lelkiismeret, a történelem és az Uristen itélőszéke előtt a felelősségre rámutatni a Dunántul három és félmillió lakosa nevében.

Abban a reményben, hogy komoly szavunk komoly mérlegelésre talál, vagyunk miniszterelnök urnak hazafias tisztelettel."

Az emlékiratot aláirták: *Serédi Jusztinián biboros hercegprimás, Apor Vilmos, Mindszenty József, Shvoy Lajos, Kováts Sándor és Virág Ferenc megyéspüspökök.* Következménye 1944 november 30.-án Mindszenty József bebörtönzése lett. Szálasi ezzel is igazolta, hogy módszerei semmiben sem különböztek a kommunista módszerektől.

Végül a történelmi hűséghez tartozik annak a megállapitása, hogy Szálasi aki életében mindvégig következetlen volt a célja eléréséhez használt eszközök megválogatásában, ugy halt meg, amint az egy politikai kalandorhoz illett. Akit nem tudott megrenditeni a magyar nép százezreire zuditott véráldozatok, szenvedések és pusztitások hiábavalósága, az nem rendülhetett meg a saját végzetének beteljesedése felett sem. Még egy utolsó pózzal lelépett a történelem szinpadáról, amely neki valóban csak szinpadot jelentett, – és semmivel sem többet.

* * * * * * * *

Aki Hitler és Szálasi bűneiért a magyar nemzetet vádolja

Aki Hitler és Szálasi bűneiért a magyar nemzetet vádolja.

A közelmultban egy könyv jelent meg New Yorkban magyar nyelven, amelyet H i m l e r M á r t o n, az Office of Strategic Services magyar osztályának volt vezetője irt és adott ki

"Igy néztek ki a magyar nemzet sirásói"

cimen.

Himler nyilvánosságra hozta az amerikai hatóságok által 1945-ben háborus bünösség cimen Magyarországnak kiadott gyanusitottak kihallgatásairól általa felvett vallomásokat tartalmazó jegyzőkönyvek másolatait. Egyben közöl egypár eredeti okmányt is, amelyekkel a magyarországi zsidóság élete és vagyona ellen 1944-45ben elkövetett erőszakos cselekményeket az összmagyarság terhére igyekszik róni. Ugy állitja be a magyar népet, mintha az többségében nyilaskeresztes-hungarista, zsidógyülölő és Hitler odaadó csatlósa lett volna. És mint ilyen, 1944 október 15-16.-án – bár "német segitséggel" – önként juttatta a hatalmat Szálasi Ferenc nyilaskeresztes-hungarista diktátor és hivei kezébe, hogy azok végrehajthassák az ország zsidótlanitását.

Szerző nem csinál titkot belőle, hogy munkáját történelmi dokumentumnak szánta.

Az idézett könyv első oldalán dr. Pál Ernő többek között azt irja, hogy: "Az Auschwitzban elégetett félmillió magyar emléke évszázadokon át sötét árnyékot fog vetni a magyar nemzetre."

*

A könyv előszavában a 8. oldal első bekezdésében Himler a következőket irja: *"De meg kellett szólalnom, mert ugyanezek az elemek* (itt az emigrációs nyilasokra céloz) *állandóan a történelem meghamisitásán dolgoznak, amit meg kell gátolnom. Meg kell gátolnom, mert lojális polgára vagyok hazámnak, büszke vagyok Amerikára és amerikai voltomra, s nem engedhetem meg, hogy Amerikát vagy annak bármely hivatalos szervét hazug vádakkal illessék."*

A könyv 12. és 13. oldalán Himler általánositva vádolja a magyar "dzsentriket" és az "uralomra jutott középosztályt", amikor a 13. oldal utolsó bekezdésében a következőket irja. *"Az uralomra jutott középosztály, egy nagyon tiszteletre méltó, de elenyésző kisebbség kivételével, boldogan osztozott a két zsidótörvény által biztositott zsákmányon..."*. A 14. oldal első bekezdésében pedig a következőket irja: *"Nem volt véletlen, hogy a magyar parasztságot, a nemzet ezeresztendős mostoha gyermekeit birták rá a legnehezebben és a legkésőbb, hogy a zsidók ellen forduljon."*

Tehát amint az idézett mondatokból kitünik, a magyar "dzsentrik", "az uralomra jutott középosztály, egy elenyésző kisebbség kivételével" és a "parasztság", – habár utóbbit "legnehezebben és legkésőbb sikerült rávenni, hogy a zsidók ellen forduljon" – Himler szerint – valamennyien bünösök a zsidók elhurcolásában, kifosztásában és megsemmisitésében. Ezeket az állitásait igazolva látja a könyvében közölt okmányokkal és jegyzőkönyvi másolatokkal, utóbbiak, Szálasi Ferenc és társai kihallgatásairól felvett vallomásokat tartalmaznak.

Himler a magyar nép iránti ellenszenvében odáig megy, hogy amikor maga is izlése ellen valónak találja sulyosabb általánositó kifejezést használni a magyarsággal szemben, akkor más szájába ad olyan gyalázó szavakat, amelyeket az illető akkor is letagadna a nyilvánosság előtt, ha azokat, valami pillanatnyi lelki defektus következtében, négyszemközt valóban megtette volna. Itt utalok a könyvében a 12. oldalon található következő mondatra: *"1947-ben Rómában Msgr. Villányi igyekezett meggyőzni (őt), hogy t.i. a magyar nép kollektive lenne Európában a legmélyebbre lezüllve..."*

Könyvének 33. oldalán az első bekezdésben emlitést tesz Himler bizonyos Szálasi Ferenc birtokában talált iratokról, amelyekkel kapcsolatban a következőket irja: *"Hazatérve salzburgi hivatalomba, hozzáláttam, hogy iratait átnézzem."* – Majd a következő bekezdésben irja tovább: *"Semmi értelme nem lenne, hogy a nagy halom ismertetését megkiséreljem, vagy hogy a sokszor zavaros, sokszor értelmetlen részletekből akármit közöljek."*

Tehát a fentiekből kiderül, hogy Himler ugy véli lojálisan szolgálni hazáját, hogy egy a kommunista zsarnokság lerázásáért hősiesen küzdő és ezért az ő hazájának az elismerését is elnyert kis nemzetnek a becsületét igazoló fontos történelmi dokumentumokat elhallgat. Azt az előtte lévő "nagy halom" iratokkal együtt mint "sokszor za-

város, sokszor értelmetlen" iratokat kezelte és szerinte "semmi értelme nem lenne", hogy abból bármit is közöljön. Holott az iratok mind történelmi dokumentumok voltak, bármit is foglaljanak magukban és biztonságba helyezésük esetén megmásithatatlanok. De azok között volt Szálasi Ferenc magyar nyilaskeresztes-hungarista diktátor *"1944 Hungarista Mozgalom október hó"* cimü naplója is, amely kétséget kizáró adatokat tartalmaz az 1944. évi magyarországi történelmi események hiteles megállapithatásához.

Az okmányokkal szemben a Himler által történelmi tények bizonyitásául nyilvánosságra hozott jegyzőkönyvi vallomások, a vallomást tévő gyanusitottak védekezését szolgáló, visszavonható, vagy érdekeiknek megfelelően módositható adatokat tartalmaznak.

Szálasi Ferenc "Napló"-jának tanusága szerint, a történelmi igazság az, hogy 1944 október 15-16.-án a magyar nemzetnek semmiféle része nem volt az állami főhatalom nácimintáju átállitásában. A magyar politikai életnek az a pár megszállottja, akik a hatalom átállitásában szerepet vállaltak, valójában akaratnélküli bábok voltak, az akkori idők leghatalmasabb diktátorának, Hitler Adolfnak a kezében. A magyar népnek ugyanigy nem volt része a zsidóság elhurcolásában és megsemmisitésében sem, azok a magyarok, akik abban közremüködtek, szemben állottak a nemzettel és velük a nemzet sohasem vállalt közösséget.

A jegyzőkönyvi másolatokból kitünőleg Himler munkájának a legnagyobb hibája, hogy az általa foganatositott kihallgatások nem terjedtek ki az 1944. évi október hó 15-16.-i erőszakos hatalom átvétel előzményeinek vizsgálatára s a rendelkezésére álló erre vonatkozó bizonyitékokat, a gyanusitottak előtt is elhallgatta. Kihallgatásai csupán egyik főbenjáró büncselekmény körül forogtak, de azt sem meritették ki teljesen. Himler a kérdéseiben állitott vádakat tényekként könyvelte el anélkül, hogy tárgyi bizonyitékokat igyekezett volna felsorakoztatni. De csakis ilyen módon volt lehetséges a tényeket ugy elferditeni és a történteket ugy beállitani, mintha azokért a magyar népet terhelné a felelősség.

Nem igazságos és nem erkölcsös cselekmény Hitler helyett a magyar népet a vádlottak padjára ültetni, s azt a felelősséget, amely nemcsak a zsidóság, hanem a magyar nemzet ellen is elkövetett erőszakos tettekért őt terheli, a magyarság, avagy csak egy rétegének is a terhére beállitani.

Félreértés ne essék, nem szándékom a könyvben felsorolt gyanusitottak cselekményeinek sulyát a legcsekélyebb mértékben sem enyhiteni. Ismertem azt a káros politikai tevékenységet, amellyel a magyar nemzet egységét, történelmének legnehezebb idejében megbontani igyekeztek és a nemzetnek a humanitásról vallott felfogását a civilizált emberiség előtt kétes megvilágitásba juttatták. Egy-pár kivételével valamennyien rászolgáltak a bünhődésre, más kérdés az, hogy ki milyen mértékben és milyen biróság itéletére. Ahol a zsidók ezrei halálba küldésének tudatos részessége bizonyitott, ahol ártatlan csecsemők, állapotos asszonyok és tehetetlen öregek kivégzéséért felelős a gyanusitott, avagy azok kivégzésében résztvett, ilyen esetekben nem lehet vita. Ilyen bűncselekmények elkövetőinek a halálbüntetés sem elég sulyos. Az ilyen bűncselekmények állati ösztönökből származnak, megingatják az ember magasabbrendüségébe vetett hitét. Ezen az erkölcstelen elvi alapon ma a zsidót, holnap a magyart, utána talán a feketét – és igy irtja tovább az emberiség egymást mindaddig, amig egy felsőbb Hatalom el nem seper a föld szinéről minden emberi állatot, hogy utána megteremtse végre azt az emberi ideált, amelyet Jézus Krisztus a tanitványai előtt hirdetett és életével tanusitott...

Tehát nem a bünhődés elve ellen, hanem egy történelmi ténynek egy ilyen hiányos munka által való bizonyitó értéke ellen emelek szót egyszerüen azon a jogon, hogy abból a vérből származom, amelynek nem bünös egyéneire, hanem a magyar nép összességére akar árnyékot vetni az emlitett könyv szerzője.

De ez a kötelék sem ragadtat arra, hogy letérjek a higgadt és szenvedélymentes birálat utjáról, mert méregbemártott tollal és bosszu után lihegve még sohasem szolgálták az emberiség megbékélésének az ügyét.

Annak a pár magyar nyilas ujságirónak és egy pár más magyar nyilasnak az időközönkénti támadása Himler személye ellen, még nem ad erkölcsi jogot arra, hogy egy könyvben az egész magyarságra a barbarizmus bélyegét igyekezzen rányomni. Es én nem is hiszem, hogy ez a fő oka a könyv ilyen szellemben való megjelentetésének. A személye elleni támadások nem ujkeletüek, a könyv anyaga 14 éve a birtokában van. Sokkal valószinübb, hogy várni kellett egy alkalmas légkörre, amikor a legnagyobbat lehet ütni vele egy részére ellenszenves nemzeten. De várni kellett arra is, hogy valakire hivatkozni lehessen, az okmányok származásával kapcsolatban, aki már nem tudja megcáfolni a neki tulajdonitott szerepet.

Ezt az időpontot elérkezettnek látta, amikor az 1956-os magyar szabadságharc hullámai elültek és van egy halott, akire az okmányok eredetét illetően hivatkozhat: *Howard Chapin* ezredes.

A magyarságnak a kommunizmus ellen vivott hősies harcával szerzett erkölcsi győzelmét Himler nem tudta elviselni anélkül, hogy meg ne próbálja beárnyékolni azt a kezeibe kaparintott okmányok felhasználásával. Ez az igazi oka annak, hogy könyve megjelent.

Igy gondolta csökkenteni annak a magyar nép hősi harcát méltató történelmi szavaknak a jelentőségét, amelyeket éppen az Amerikai Egyesült Államok elnöke tett 1956-ban a szabadságharc elfojtása után, mondván: *"Budapest 1956 október 23.-a után többé nem csupán egy város név, hanem a szabadság szimboluma a világtörténelem lapjain."*

Ez több volt, mint amit Himler elfogultságában el tudott viselni. Ezért a szabadságharcot csupán mint zavaró mellékes körülményt emlitette meg a munkájában.

Nem valószinü, hogy néhai Howard Chapin ezredesnek joga lett volna arra, hogy a hatósága alá tartozó közegeknek engedélyt adjon, a hivatalos eljárásaik során kezeikbe került eredeti történelmi okmányok megtartására. Az okmányok a vizsgálat tárgyát képező bűncselekményekben fontos tárgyi bizonyitékul szolgáltak, igy a bűncselekmények birósági elbirálása szempontjából döntő fontossággal birtak. De jelentőséggel birtak az amerikai illetékes hatóságok részére is, amelyek a II. világháboru történelmi tényeinek és azok hátterének feldolgozására vannak hivatva. Csak éppen Himler nem volt illetékes azok megtartására, minthogy azoknak a tartalma a személyével semmiféle vonatkozásban nincsen. Nem tételezhető fel, hogy ezt Howard Chapin ezredes ne tudta volna, igy nem valószinü, hogy ilyen jogtalan engedélyt megkockáztatott volna.

Sokkal inkább valószinü az, hogy amint én nem kértem engedélyt Himler Mártontól – akit egyébként sohasem láttam –, avagy Granville Györgytől Szálasi Ferenc naplójának a lemásolására, ugyanugy Himler sem kérdezte meg Chapin ezredest, hogy megtarthatja-e az emlitett eredeti okmányokat.

De más kiütközőbb példája is van Himler könyvében annak a határtalan ellenszenvnek, amelyet a magyar nép ellen érez. Ez kitünik a Sztójai Döméhez intézett kérdéséből, amely a könyvének 160. oldal 4. pont alatti soraiban a következőképen olvasható:

"4.) Volt-e róla tudomása, hogy Románia undorral utasitotta el a

németek ajánlatát, hogy adják ki Románia zsidó lakosságát Auschwitzba való szállitás céljából?"

A tényeknek ebben az elferditett formában való beállitásából kitünik, hogy Himler szerint a magyarok még a románoknál is kegyetlenebbek voltak a zsidósággal szemben.

Ha Himler annak idején figyelemmel kisérte a középeurópai zsidóság kálváriáját, ugy nagyon jól tudja, hogy a legvéresebb zsidóirtásokat éppen Romániában hajtották végre a vasgárdisták az ottani zsidóság ellen.

A *World Jewish Congress* (15 E. 84 Str. New York) 1952 februárjában *"Rumanian Jewry in the Postwar Period"* cimen kiadott egy füzetet, amelyben összefoglalja azokat a véres zsidóirtásokat, amelyeket a vasgárdisták, karhatalmak és egyetemi diákság rendeztek a román zsidóság soraiban.

A füzet első oldalán kiderül, hogy Romániában a zsidóság elleni véres pogromok már 1926-ban megkezdődtek és rövidebb, hosszabb megszakitásokkal tartottak egészen 1944 augusztus 23.-ig, I. Mihály király trónralépéséig.

1940 decemberében és 1941 januárjában a pogromoknak kb. 6-tól 10 ezerig terjedő áldozata volt.

A füzetből kitünik, hogy 1941 juniusában, a német-orosz háboru kitörése után, miután a románok német segitséggel visszafoglalták Besszarábiát és Északbukovinát az oroszoktól, "a legvéresebb időszak vette kezdetét a romániai zsidóság történetében", ("the bloodiest period in the history of Rumanian Jewry began"). Jassyban és Kishinevben véres pogromokat rendeztek, majd utána összegyüjtötték a zsidókat ghettókba, Kishinev és Csernovitz környékére. Ezt követőleg "példanélküli brutalitással deportálták őket Transnistriába", ("and their subsequent deportation with unprecedented brutality to Transnistria.") Végül is a 330.000 zsidóból – azok kivételével, akiket az oroszok evakuáltak Oroszországba – kb. 16,000 maradt meg az emlitett térségben, 1942 augusztusában.

De vannak más könnyen hozzáférhető adatok is a magyarországi és a romániai zsidóság tragédiájának az összehasonlitására. Igy dr. Sulyok Dezső *"A Magyar Tragédia"* cimü könyvének 515. oldalán részletes adatokat idéz Lévai Jenő zsidó származásu magyar, *"Fekete könyv a magyar zsidóság szenvedéseiről"* cimen Budapesten 1946-ban megjelent munkájából.

A romániai zsidók tragédiájának ismertetésével csupán az volt a

célom, hogy bizonyitsam annak a rosszhiszemü beállitásnak az ellenkezőjét, amellyel Himler azt akarta a nyilvánossággal elhitetni, hogy a magyarok a románoknál is kegyetlenebbül bántak el a magyar zsidósággal szemben. Ennek megcáfolására azt hiszem elég hiteles és elégséges adatot sikerült felsorolnom.

A *World Jewish Congress* is megállapitotta, hogy 1944-ben Középeurópában Magyarország volt az egyetlen, ahol a zsidóság addig az időpontig, a zsidótörvények ellenére, sem vagyonában, sem pedig életében nem szenvedett nagyobb sérelmet, – még az oda menekült zsidóság sem.

Szomoru valóság, hogy ez a helyzet 1944 március 19.-e után megváltozott és Hitler SS terrorjának, valamint Sztójai és Szálasi közremüködésének többezer (és nem fél millió) magyar zsidó áldozatul esett. Ez égbekiáltó bűn, de ebben a magyar nemzetnek semmi része nincsen. A magyar nép nagy többsége éppen ugy ki volt szolgáltatva Hitler és Szálasi terrorjának, mint a zsidóság, azzal a különbséggel, hogy keresztény magyarokat nem hurcoltak el és nem semmisitettek meg tömegesen. De kezdettől fogva hurcoltak el keresztényeket is Hitler SS és Gestapo legényei, és keresztények is eltüntek nyomtalanul az SS koncentrációs táboraiban, nem csupán zsidók. De még a Szálasi diktatura alatt sem Magyarországon és nem magyarok által hajtattak végre a tömeges zsidóirtások, hanem Auschwitzban, a német SS gázkamráiban. Romániában viszont a románok, – akik Himler szerint "undorral utasitották vissza" a német segitséget, – német segitség nélkül maguk mészárolták a román zsidóságot.

Annyira felkészületlenül mint azt Himler tette, nem lett volna szabad egy történelmi dokumentumnak szánt könyv megirásához kezdeni. Ha pedig ismertek voltak előtte a történelmi igazságnak megfelelő tények és azokat tudatosan akarta elferditeni, ugy nehezen bocsájtható meg, hogy a nyilvánosságot ilyen módon félre akarta vezetni.

Az elfogulatlan magyar zsidóság maga is elitéli Himler rosszindulatu általánositó rágalmait. Közülük többen is felhivták a figyelmemet a *World Jewish Congressnál* feltalálható, Himler rágalmait megcáfoló adatokra. Ezért köszönetet mondok itt azoknak a köztiszteletben álló magyar származásu zsidó polgártársaimnak, akik ezzel is megmutatták a zsidó és keresztény magyarok közötti jobb megértéshez vezető utat.

Himler rágalmai csak arra alkalmasak, hogy a keresztény és zsidó

magyarok között zavarják azt a harmonikus viszonyt, amely lehetővé tette, hogy egy évszázadon át teljes megértésben élhettek együtt az Óhazában. De az ott maradottak ugyanolyan harmoniában élnek együtt ma is, szenvedve a Szovjet elnyomatás és a kommunista terror rémségeit és várva arra a boldog pillanatra, amelyben egyesült erővel lerázhatják magukról a rabszolgaság bilincseit. Mert a zsidóság felismerte azt a veszélyt, hogy a kommunizmus ugyanazt a sorsot szánta neki hosszu távon mint amit Hitler rövid uton akart befejezni.

Ma a világ szeme előtt játszódik az a sötét politikai manőver, amelyben a Szovjet szivesen dobná Izraelt prédául az araboknak, csakhogy a nyugati nagyhatalmakat a Közel Keletről végleg kiszoritsa és ott a maga imperialista terveit a célhoz közelebb juttassa.

Ezek a jelek is arra intik a zsidókat és keresztényeket, hogy fűzzék minél szorosabbra maguk között az összekötő szálakat, hogy együttesen könnyebben hárithassák el a Szovjet részéről fenyegető veszélyeket.

Mielőtt Himler könyvének kritikáját befejezném, a tárgyilagossághoz tartozik annak a megállapitása, hogy a könyvben másolatban közölt dokumentumok kétségtelenül vádiratok a Hitler által az ország élére erőszakolt Sztójai és kormányának volt tagjai ellen. De semmi esetre sem a magyar nemzettel szemben. Az azokban szóvátett erőszakos cselekmények megtörténte nem tagadható, azóta az értük felelős főbünösök nagyrésze már meg is bünhödött azokért. De azonos cimen bünhödtek olyanok is, akiknek a zsidóság elhurcolásában és megsemmisitésében sem közvetlen, sem pedig közvetett szerepük nem volt.

Meggyőződésem, hogy az emlitett könyv feletti kritika szükséges volt könyvem anyagához, mert igy értékelhető kellőképen, hogy ez a **"Napló"** másolat fennmaradt és most nyilvánosságra kerülhetett.

* * *

Az Ut a "Napló" hoz

Az ut amely a naplóhoz vezetett.

Ennek a történelmi dokumentumnak a lemásolása, megőrzése és végül nyilvánosság elé bocsájtása, volt hivatásomból belém rögződött ama gyanuból született, hogy ilyen fontos okmány könnyen elkallódhat, ha azt bizonyos érdekek ugy kivánják. Hogy ez a gyanu nem volt alaptalan, azt bizonyitja az a tény, hogy az eredeti okmány még tizennégy évvel a felfedezése után sem került mindezideig nyilvánosságra. Pedig talán ez az egyetlen létező dokumentum, amely Hitlernek a II. világháboru legválságosabb szakában a magyar nemzet, tehát egyik szövetségese elleni erőszakos cselekményét kétségkivül bizonyitja.

E könyvnek egyik célja most, bizonyitékot szolgáltatni ahhoz a tényhez, hogy igenis, létezik valahol egy eredeti okmány, amely a magyar nemzet történelmének 1944 október 15–16.-án bekövetkezett tragikus fejezetére, valamint annak közvetlen előzményeire vonatkozólag fontos adatokat tartalmaz, s az szószerint egyezik az itt nyilvánosság elé bocsájtott "Napló" *másolat szövegével. Célja továbbá ennek a könyvnek: adatokat szolgáltatni az eredeti okmány felkutatásának lehetőségéhez, vagy pedig annak a megállapithatásához, hogy az itt közreadott* "Napló" *másolat egy hatósági kezekben volt eredeti okmány másolatát képezi és igy való tényeket tartalmaz.*

Ez a munka egy fél életen át beidegzett hivatás tudat utolsó fellobbanásából született, ezért ugy érzem nem untatom az olvasót vele, ha rövid összefoglalásban végig vezetem az uton, amely engem a naplóhoz vezetett.

* * * * * *

Huszonhárom évig szolgáltam a Magyar Királyi Rendőrséget, ab-ból tizenhét évet a budapesti Főkapitányság politikai osztályán töl-töttem, ahol 1944 március 21.-ig az egyik legnagyobb létszámu de-tektivcsoport vezetője voltam.

Szolgálati időm nagyobb részében a földalatti kommunista szer-vezkedések felderitésével foglalkoztam.

Abban az időben amikor a politikai osztályhoz kerültem, dr. Heté-nyi Imre rendőrfőtanácsos – később főkapitányhelyettes – volt az osztály vezetője.

Erősen liberális felfogásu, hatáskörének kiépitésére rendkivüli tehetséggel rendelkező és a vezetése alatt álló politikai osztály munkájának eredményeit hatásosan kihangsulyozni tudó rendőrtiszt volt.

Az első Világháboru alatt került összeköttetésbe a rendőrséggel mint az egyik budapesti napilap rendőri tudósitója. Ezen a kapcso-laton keresztül felismerte a lehetőségeket, amelyeket a rendőri fog-lalkozás egy karrier megalapozásához magában rejthet.

A véletlen kezébe játszott bizonyos magánleveleket, amelyek egy Magyarországon élő Habsburg kir. hercegnő és egy polgári szárma-zásu katonatiszt szerelmi viszonyára vonatkozó adatokat tartalmaz-tak. Az adatok nyilvánosságra kerülésük esetén szégyenbe hozták volna az érdekelt kir. hercegi családot. Hetényi azonban kiszolgál-tatta a leveleket a családfő királyi hercegnek, aki az adatok titok-ban tartása jutalmául, közbenjárásával kineveztette Hetényit rendőr-kapitánnyá a budapesti rendőrséghez.

Detektivfőnök-helyettes, majd az utlevél osztály vezetője lett. Becsvágya azonban kezdettől fogva a politikai osztály élére ösztö-nözte, amihez kedvező helyzetet nyujtott egy felderitetlen politikai büncselekmény.

1922 április 4.-én Budapesten az Erzsébetvárosi Demokrata Kör-ben egy politikai vacsora alkalmával időzitett bomba robbant, amely-nek több halálos áldozata és sebesültje volt. A vacsora résztvevői nagyrészben zsidó vallásu üzletemberek voltak.

A gyanu kezdettől fogva a rövidéletü kommunista diktatura visz-szahatásaként életrekelt antiszemita szervezet, az Ebredő Magyarok Egyesületének tagjai ellen irányult, de az akkori politikai rendőr-ség hónapok mulva sem tudta felderiteni a tetteseket.

Hetényi Imre 1923 végén Márffy József államvasuti tisztviselő és több társa, az Ebredő Magyarok Egyesületének tagjai személyében

felderitette a bombamerénylet tetteseit s ennek jutalmául, a belügy-miniszter valóban megbizta a politikai osztály vezetői tisztségével.

A tetteseket Opris Oszkár rendőrdijnok sugta be Hetényinek, aki egyidőben maga is tagja volt az Ebredő Magyarok Egyesületének.

Hetényi osztályvezetői tisztségének szilárditása és hatáskörének mind nagyobb területre való kiterjesztése céljából egy szétágazó besugó hálózatot épitett ki. Ennek feladata volt: az állam biztonsá-gát veszélyeztető szervezkedésekről időben hireket szerezni, hogy rendőri intézkedéssel a tervezett politikai büncselekmények elhárit-hatók legyenek. De Hetényi céljai szempontjából ugyanilyen fontos-sággal birtak a mindenkori miniszterek, vagy más fontos tisztséget betöltő magasrangu tisztviselők magánéletéről, avagy esetleges em-beri gyarlóságaikról szerzendő hirek s erre a célra is voltak besu-gói.

Jellegzetesebb alakok voltak Opris Oszkár és egy Nagy István néven dolgozó – valódi nevén Szántó – büntetett előéletü kommu-nista, akik rendszeres havifizetést kaptak és albesugókat is tartot-tak. Opris a szélsőjobboldali, mig Nagy István a kommunista meg-mozdulásokról szereztek hireket. Igen fontos besugó volt Stolte Ká-roly trockijista kommunista is, akit a felakasztott Rajk László kom-munista belügyminiszter elleni bünper idején Nyugatnémetországból elraboltak a magyar kommunisták, majd a főtárgyaláson Rajk ellen koronatanuként felhasználták és utána nyomtalanul eltüntették. "Mici bárónő" néven egy idős, a társadalmi létrán lecsuszott hölgy legitimista és papi körökből szállitott hireket, amelyek rendszerint Habsburg Ottó és hiveinek terveiről szólottak. "Mici bárónő" szol-gálatait Hetényi, nyugalomba vonulása előtt azzal jutalmazta, hogy felvétette az állami nyugdijasok állományába s mint ilyen, állami nyugdijat élvezett.

A két világháboru között, az összes nagyobb földalatti kommunis-ta szervezkedések felderitése, Hetényi Imre osztályvezetősége ide-jére esnek. A Hetényi alatt leleplezett és börtönbe juttatott kommu-nisták közül Rákosi Mátyás, Vas-Weinberger Zoltán, Révai József, Kiss Károly, Péter Gábor, dr. Weil Emil és sokan mások, nagy sze-repet játszottak és részben játszanak még ma is, a magyarországi kommunista diktatura életében.

Hetényi bukását egyik beosztottja, a későbbi Szálasi-féle dikta-tura politikai rendőrfőnöke, Hain Péter detektivfőfelügyelő segitette elő, aki Hetényinek köszönhette, hogy olyan karriert futhatott be a

rendőrségen, amilyen előtte ismeretlen volt a magyar rendőrség történetében. Hain szerepével később még foglalkozom.

Akiből kommunista miniszter lett

1931 Karácsony hetén megfigyelés alatt tartottunk két fiatalembert, akik pár nappal előbb költöztek a Nagyfuvaros utca 4 szám alá egy albérleti szobába. Lakásadójuknak azt mondották, hogy vidékről érkeztek a fővárosba munkakeresés céljából.

Már az első napokban felkeltették lakásadójuk gyanuját maguk ellen azzal, hogy egymás között többnyire oroszul beszéltek és utánuk az illemhelyen orosz ujságpapirokat találtak.

Rövid megfigyelés során kiderült, hogy rejtjeles utcai találkákra jártak és semmi jele sem volt annak, hogy munkát kerestek volna.

Szilveszter délutánján 4 óra lehetett, amikor kijöttek a Nagyfuvaros utca 4 számu ház kapuján. Az alacsonyabb a Népszinház utcán a körut felé, a magasabb pedig a Teleki téren át ellenkező irányba vette az utat. Az előbbi végighaladt a Népszinház utcán, Rákóczi uton, Kossuth Lajos utcán, Erzsébet hidon, Attila és Krisztina körutakon, majd a Bors utcán át a Csaba utcába érkezett s ott a Városmajor utca felé tartott. Fél hat körül járt az idő. Már teljesen besötétedett, csak itt-ott világitott egy-egy utcai gázlámpa, amelynek fényét a pár nappal előbb esett vékony hótakaró halványan visszaverte és ilyenkor a gyalogost is megvilágitotta.

Amint felfelé haladt az uton, elkerült egy szemben jövő, nálánál erősebb testalkatu, szemüveges, jól öltözött férfit, akivel látszólag nem vettek tudomást egymásról. Elővigyázatosságból egy villaépület előkertjébe huzódtam. Ezzel majdnem elárultam magamat, mert a házőrző kutya észrevett és erősen ugatni kezdett. Erre kijött a házfelügyelő, akinek halkan felfedtem kilétemet, mire a kutyát elvitte és lecsendesitette. Ezalatt a két férfi visszafordult és ujból elhaladtak egymás mellett, anélkül, hogy szót váltottak volna. A szemüveges férfi megállott a Városmajor utca sarkánál és várt. A fiatalember ujból visszafordult és most már egyenesen az utcasarkon várakozó szemüveges férfihez ment, akivel rövid jelszavak váltása

után elindultak a Csaba utcán lefelé, a Vérmező irányába.

A találkozás körülményeiből meggyőződtünk arról, hogy kommunistákat követünk, igy a Déli pályaudvar közelében elérkezettnek láttuk két munkatársammal az idejét, hogy a két ismeretlent közrefogjuk és az eredményt tovább ne kockáztassuk.

Az ismeretleneket, az eddig bennünket távolról követő gépkocsin a Főkapitányságra szállitottuk, ahol kiderült, hogy a szemüveges férfi Révai József kommunista ujságiróval azonos, aki 1919-ben a magyar kommunista diktatura alatt sajtóügyi népbiztoshelyettes volt, majd a kommunizmus bukása után a Szovjetunióba emigrált. Pár héttel előbb tért vissza Magyarországra illegális uton, hogy a földalatti kommunista mozgalom szervezését és vezetését átvegye.

Dr. Hetényi Imre főkapitányhelyettes, a politikai osztály vezetője Révai elfogásának hirére bejött a hivatalába. Összehivta szobájába a hivatalukban tartózkodó beosztottjait és Révai elfogásának jelentőségét a következő szavakkal méltatta: "Ha ma az év utolsó napján a jó Isten számon kérné tőlünk, hogy mit csináltunk egész évben és ha semmi más eredményt nem is tudnánk felmutatni mint a mai nap eredményét, a jó Isten akkor is nagyon meg lenne elégedve a munkánkkal."

Pár évi szabadságvesztés büntetésének kitöltése után Révai ujból a Szovjetunióba emigrált, ahonnan a II. világháboru alatt a szovjetcsapatokkal együtt tért vissza Magyarországra. Azóta állandóan tagja volt a magyarországi kommunista kormánynak, mint népnevelésügyi miniszter, majd mint a kommunista párt legfőbb ideológusa, a szellemi és irodalmi élet kommunista szellemü átszervezője. Mint ilyen állandóan a legélesebb harcot folytatta és folytatja Mindszenty József biboros-hercegprimás és a keresztény egyházak ellen. Nagy része volt Mindszenty kardinális elitéltetésében és fegyházba juttatásában, valamint az egyházak vallásoktatási tevékenységének állandó korlátozásában.

Révai munkájának eredményes voltát Moszkva azzal is elismerte, amikor a Rákosi-Gerő-Révai triumvirátusból egyedül őt küldte vissza Magyarországra az 1956 évi októberi forradalom leverése után, a nemzet lelki és szellemi élete mételyezésének tovább folytatására. Hogy ez a métely eddig nem hatolt olyan mélyen a lelkekbe, amint azt Moszkva remélte, az nem Révain, hanem a magyar nép évszázadokon át sok megpróbáltatásban edzett, nemes lelkének ellenálló erején mulott. Es lehet, hogy ideig-óráig a látszat azt fogja mu-

tatni, hogy az ellenálló erő hanyatlóban van, de ez csak az elfojtott tüz csendes izzásának az ideje lesz, hogy levegőhöz jutás után, annál nagyobb lánggal törjön elő a zsarnokság és barbarizmus ellen.

Az igazgató ur kommunista

Az évre pontosan nem emlékszem, de 1932-ben, vagy 1933-ban lehetett. Egy nyári napon felhivott a "Tanitónő" és közölte telefonon velem, hogy "*Mariska*" délután négy órakor a Balatonban lesz.

A "Tanitónő" és a "Mariska" nevek a rendőrség politikai osztályán kapott fedőnevek voltak. Az előbbi egy kommunista cipész egyszerü feleségének, mig az utóbbi a kommunista cipész férjnek az illegális neve volt. A cipész legális neve: Oancz. Abban az időben a magyarországi földalatti kommunista mozgalom központi titkára, de egyuttal a rendőrség politikai osztályának legértékesebb besugója is volt. Az olvasó ebből sejtheti, hogy a "Balatonban lesz" sem azt jelentette, hogy "Mariska" a Balaton kávéházban, vagy esetleg a Balaton tó vizében hüsöl az adott időpontban. Ellenben támpontot adott arra, hogy "Mariská"-nak a Balaton utcában lesz fontos illegális találkája valakivel, akinek a személye és szerepe a mozgalomban ő előtte is ismeretlen.

"Mariska" eredetileg meggyőződéses kommunista volt. – A kommunista röpirat terjesztők sorából küzdötte fel magát a központi titkárságig. Kommunista tüntetések alkalmával több esetben a rendőrség őrizetébe került. Igy jutott összeköttetésbe a politikai osztálylyal. Dolgozni nem szeretett, viszont a kommunista munkáért kapott dijazás nem fedezte az igényeit, és igy – pénzért – besugásra vállalkozott. Minthogy éveken át értékes szolgálatot teljesitett a politikai osztálynak, később már rendszeres havi dijazást kapott.

"Mariská"-val csak igen ritka esetben és csak óvatos előkészités után érintkeztünk személyesen. Felesége, a "Tanitónő" – volt közöttünk az összekötő kapocs.

Az adott időpontban egy jólöltözött, intelligens külsejü, középmagas férfi jelent meg a Balaton utcában, "Mariská"-val egyidőben.

Elhaladva egymás mellett, kölcsönösen felismerték egymáson a kapott titkos jeleket. Egy bizonyos távolság után visszafordultak és csatlakoztak egymáshoz. Betértek a Nagymező utca egyik kávéméréssébe és már esteledett, amikor kijöttek és egymástól elváltak.

Az elegáns ismeretlen férfi egy fodrászüzletben hajat vágatott és borotválkozott, majd a Király utca és az Erzsébet körut sarkán lévő taxiállomáson taxiba ült és az Erzsébet köruton a Nemzeti Szinház irányában elhajtatott.

Természetes, hogy egy másik taxi is követte az előbbit, amelyben én ültem.

A forgalmi rendőr, éppen az ő taxija után tilosra állitotta a Király utca forgalmát. Emiatt az én taxim soffőrje nem tudott közvetlenül utána hajtani, hiába fedtem fel előtte kilétemet. Nem volt hajlandó áthajtani a tilosra állitott utvonalon. Igy tehát az előbbi kocsi nagy előnyt nyert. Kevés reményem volt arra, hogy viszontlátjuk, hiszen eltünhetett valamelyik mellékutcában anélkül, hogy észrevettem volna.

A szerencse azonban hozzám szegődött. A Rákóczi ut kereszteződésénél utólértük, mert az ottani tilosra állitott forgalmi lámpa megállásra kényszeritette. A József és Ferenc körutakon a Boráros térig hajtatott tovább, ahol kifizette a soffőrt és beült egy csepeli közuti autobuszba.

Csepel főterén, a végállomáson szállott ki. Onnan gyalog végighaladt a Weisz Manfréd gyár hosszu kőkeritése mellett, majd a Szövőgyár kapuján bement a gyártelepre. A gyár portása mint ismerőst üdvözölte, majd kiállott a kapu elé és a csillagokat nézegette. Pillanatnyi elhatározás után "Jó estét" kivánva odaléptem hozzá és megkérdeztem, hogy "Nem a Faragó dr. Ur volt-e az, aki az előbb bement a kapun?" – "Nem kérem, a Földes igazgató ur jött haza"– mondotta minden gyanu nélkül. Még megjegyezte: "Tessék talán a következő kapunál érdeklődni, ott van a kórház."

Megköszöntem az utbaigazitást, de nem érdekelt engem tovább semmi, egyelőre mindent megtudtam, amire szükségem volt.

Éjjel alig aludtam valamit az izgalomtól. A magyarországi földalatti kommunista mozgalomban még nem fordult elő, hogy egy nagy gyár igazgatója – jelszavas utcai találkákon – kommunistákkal érintkezett volna.

Másnap jelentettem az eredményt a politikai osztály vezetőjének, akinek eleinte kételyei támadtak, hogy esetleg eltévesztettem

valahol az emberemet és olyan személy után mentem el, akinek nem lehet kapcsolata a kommunista mozgalommal. Azonban hosszabb további megfigyelés, és végül a Ráday utca egyik kávémérésében tartott titkos kommunista megbeszélés közben történt letartóztatása után minden kétséget kizáróan beigazolódott, hogy nem történt tévedés. Az igazgató ur, valóban vezető szerepet töltött be a földalatti kommunista mozgalomban.

Földes Pál, a csepeli Weisz Manfréd Posztógyár műszaki igazgatója, hat szobás fényüzően berendezett lakásban lakott a gyár területén és sem igazgató társai, sem a gyár munkásai nem sejtették róla, hogy kommunista. Még kevésbbé, hogy ő a magyar földalatti kommunista mozgalomnak Moszkva által megbizott vezetője.

A lakásán tartott házkutatás alkalmával, az ebédlőszoba perzsaszőnyege alá rejtett moszkvai irásbeli utasitásokat megtaláltuk. Kiderült, hogy régi tagja a kommunista pártnak. Már brünni textilfőiskolai hallgató korában bekapcsolódott a kommunista mozgalomba, majd később Wienben müködött, mig végül a magyar kommunista földalatti mozgalomnak Moszkvától megbizott vezetője lett.

Földes Pál letartóztatása megpecsételte "Mariska" sorsát. Moszkva utasitására szigoru földalatti vizsgálat indult, s a vizsgálat több gyanus körülményt talált "Mariska" szerepével kapcsolatban. Igazolás céljából Moszkvába rendelték. Ez nagy dilemma elé állitotta. Tudta, hogy ha nem megy ki igazolástételre, akkor bizonyitottnak veszik, hogy valóban ő volt a rendőrség besugója. Ez esetben pedig előbb vagy utóbb, de el fogják tüntetni az élők sorából. Ha mégis kimegy Moszkvába, akkor még marad egy halvány reménye, hogy valahogy megussza a vizsgálatot. Ezt a reményét inkább a veszélyben forgó kétoldali jövedelem miatti kapzsisága táplálta.

"Mariska" kiment és soha többé nem tért vissza Moszkvából. Későbbi kommunista bünperek tárgyalásai során, kommunista ügyvédek védőbeszédeiből értesültünk, hogy a moszkvai vizsgálat bebizonyitottnak találta Oancz ("Mariska") rendőrségi besugó szerepét. Majd pedig elfogott titkos kommunista iratokból azt is megtudtuk, hogy Oroszországban kivégezték.

Igy végződött egy tehetséges kommunista, valamint egy értékes rendőrségi besugó, jól indult karrierje.

Akiből washingtoni követ lett.

1934 tavaszán hosszabb ideig megfigyelés alatt tartottuk Kiss Zsigmond gyári tisztviselőt, aki Budán a Bimbó utcában lakott álnév alatt. Ismert kommunista volt a rendőrség politikai detektivjei előtt. Több esetben letartóztatásba is került, földalatti kommunista szervezkedés miatt.

Egyik délután a budai Statisztikai Hivatal melletti parkban, egy magas, erős testalkatu férfivel találkozott. Hosszabb ideig beszélgettek a környező utcákon sétálva, majd miután elváltak, a magas ismeretlen férfi a Margit-köruton felszállott egy Pest felé haladó villamosra.

Kétszeri átszállás után a Rákóczi-ut és a Baross-tér sarkánál leugrott a villamosról, majd a közeli taxiállomáshoz sietve egy taxiba ült, mert gyanuja támadt, hogy követik s igy akart megszabadulni kisérőitől.

Ideje sem jutott, hogy uticélját közölje a gépkocsi vezetőjével, máris mellette ültem és az utazás célját: – "Rendőrfőkapitányság" – a soffőrrel én közöltem.

Erre a meglepetésre utitársam az ülés sarkában összecsuklott és kiléte utáni érdeklődésemre, csak hosszabb idő után tudott válaszolni. Miután valamennyire magához tért, közölte, hogy dr. Weil Emil a neve és orvos a csepeli Weiss Manfréd kórházban.

A nyomozás során kiderült, hogy dr. Weil Emil a magyarországi földalatti kommunista mozgalom akkori szervezője és vezetője volt. Moszkvából kapta a szervezésre vonatkozó titkos utasitásokat, amelyeket a lakásán egy láthatatlan tapétaajtóval ellátott fali üregben őrzött. A törvényes állami hatalom megdöntésére irányuló összeesküvés szervezése miatt, a biróság hosszabb fegyházbüntetésre itélte, ahonnan a II. Világháboru alatt, Budapest ostroma alkalmával szabadult ki.

Dr. Weil Emil, mint orvos, a magyar kommunista állam épitésében a nyugati kulturnépeket megbotránkoztató, aljas szerepre vállalkozott. Az ember fizikai és szellemi szabadságjogaiért a kommunista államhatalommal szemben hősiesen küzdő Mindszenty József biboros hercegprimást, a koholt vádak alapján ellene rendezett főtárgyalásra, minden vádat beismerő, ellenálló erő nélküli eszközzé formálta. – Igy született meg Mindszenty biboros ellen az életfogytiglani fegyházra szóló itélet olyan vádak alapján, amelyeket sohasem követett el. Azonban azokat beismerte és magára vállalta, a dr. Weil szakszerü közremüködése és ellenőrzése mellett alkalmazott, hosszu időn át tartó testi és lelki kinzásoktól összetörve.

Mindszenty József biboros kikapcsolásával a magyar kommunista kormány megsemmisitő csapást akart mérni a római katholikus egyházra, a kommunizmus legerősebb ellenségére. De amint az 1956-os októberi szabadságharc igazolta, vereséget szenvedett számitásában. A magyar nép az elnyomatás és üldöztetés hosszu évei alatt csak erősödött Isten hitében és az egyház isteni rendeltetéséről való meggyőződésében. Ez az erő tette képessé arra, hogy a világ legnagyobb fegyveres hatalma ellen akár puszta kézzel is harcbaszálljon és a világ előtt még bukásában is győztes maradjon.

Dr. Weil Emil orvost aljas szolgálata jutalmául a kommunista kormány annak idején washingtoni követévé nevezte ki. Onnan 1953-ban visszahivta. Azóta eltünt a közszereplés szinteréről, nem lehetetlen, hogy Sztalin hiveinek a sorsára jutott.

Mert az Isten nem ver bottal, hanem kiirtatja az egyik kommunistát a másikkal.

* * *

Intimitások Edward walesi hercegről.

1935 február hó végén Edward walesi herceg, az angol trón örököse, szükkörü baráti társasággal "rangrejtve" Budapestre érkezett szórakozás céljából.

A "rangrejtés" hangsulyozása csupán formaság volt, mert az a nemzetközi szokásoknak megfelelően felmentette a magyar államfőt és a kormányt a hivatalos tudomásvétel és az azzal járó kötelezettségek alól.

Néhány kollégámmal együtt utasitást kaptunk a királyi herceg személyi biztonságának tapintatos biztositására, ugy a Dunapalota-Ritz szállóbeli lakásán való tartózkodása, mint egyéb nyilvános helyeken való megjelenése alkalmával. A szálló második emeletének a Duna folyamra néző lakosztályai voltak fenntartva a társaság részére, mig mi ugyanazon emelet ellenkező oldalán kaptunk egy kétszobás lakosztályt a biztonsági szolgálat ellátása céljára.

Nyilvános éttermekben és mulatókban rendszerint a trónörökös és társasága közelében foglaltunk helyet, mert nem csak egy esetleges merénylet megakadályozása volt a feladatunk, hanem a királyi hercegért rajongó budapesti közönség esetleges terhes közeledésének elháritása is. A nyilvánosság a trónörökös népszerüségének megfelelő érdeklődéssel kisérte a társaság budapesti szórakozásait, de ugyanakkor tapintattal viseltetett "rangrejtett" jelenléte iránt.

A közönség a napilapokból némi tájékoztatást nyert arról, hogy a trónörökös a budapesti kirándulást a társaságában lévő amerikai hölgy, Mrs. Simpson kedvéért rendezte, akinek a személye iránt különös érdeklődéssel viseltetett. A hir felkeltette a szórakozóhelyek közönségének az érdeklődését Mrs. Simpson személye iránt. Ahol a társaság megjelent, fürkésző tekintettel kutatták külsején azokat az adottságokat, amelyek a walesi hercegre, az akkori uralkodóházak hajadon hölgyei által leginkább óhajtott kérőre, oly különös vonzóerőt gyakoroltak. S bár a közvélemény elismerte, hogy Mrs. Simpson kifogástalan termetü, finom izléssel öltözködő szép dáma, de nem keltette azt a benyomást, mintha a királyi herceg társasága nélkül is feltünt volna Budapest elegáns szépasszonyai között. Ilyenekben ugyanis ott sohasem volt hiány.

Egyik este a budai Attila köruti Kakuk étteremben, majd utána az Arizona nevü mulatóban szórakozott a társaság. Ott a magyaros hangulat annyira elragadta a királyi herceget, hogy csárdást táncolt Mrs. Simpsonnal a mulató parkettjén a táncoló párok között. Ez a hangulat hajnalban a Dunapalotában érte el tetőfokát, amikor is éles revolverlövésekben kulminált, amelyeket a lakosztályába visszavonult királyi herceg eresztett a mély álomba borult főváros közepén csendesen hömpölygő Duna vizébe, szobájának nyitott ablakán át.

A magyar gulyás nagyot durrant karikás ostorával, a magyar gentry ifju egykor belerugott a cigány nagybőgőjébe az első szerelmes csóktól feltüzelve. Ugyanilyen lelkiszükségből csattant ki az angol királyi herceg első szerelmének megérzése, – vérmérsékletének és izlésének megfelelő formában. A gyönyörü fekvésü főváros közepén álmosan hömpölygő Duna fölötti éj csendjében elcsattant pisztolydurranások voltak az első hirnökei annak a világraszóló szerelemnek, amelyért pár évvel később VIII. Edward angol király a koronáját áldozta. Az angol birodalom helyett a kétszer elvált Mrs. Simpsonnal való házasságot és Windsor hercege néven az önkéntes számüzetést választotta.

A magyar lovagiasság és a volt walesi herceg személye iranti nagy rokonszenv annak idején lehetővé tette, hogy a leendő angol királynak erről, az uralkodóház tradicióival nem összeegyeztethető módon kirobbant emberi gyarlóságáról a budapesti nyilvánosság nem értesült.

Ha e sorokat az a kitüntetés érné, hogy eljutnának Windsor hercege füléig, eleve elnézését kérem a személyével kapcsolatos intimitásokért. Ezzel csupán volt hivatásom sok tapintatot igénylő jellegére óhajtottam utalni és egyben felesége iránti szerelmének romantikáját a nyilvánosság előtt kiegésziteni.

Az utolsó este az indulás ideje már elmult, de a walesi herceg többszöri tapintatos figyelmeztetés után is csak igen nehéz szivvel vett bucsut a magyar fővárostól. A menetrendszerü wieni gyorsvonatot vissza kellett tartani, csak ugy vált lehetővé, hogy programm szerint elutazhattak. A királyi herceg a szalonkocsija fellépője előtt várakozó állomás-elöljárótól meleg kézszoritással bucsuzott el, a vonat ablakainál álló utasoktól pedig egy barátságos mosollyal elnézést kért a vonat visszatartása miatt, amire az utasok, valamint az indulási csarnokban összegyült érdeklődők csoportja, lelkes tapssal és kalaplengetéssel ünnepelte a nyugati kulturvilág akkori legrokonszenvesebb és legnagyobb érdeklődéssel kisért személyiségét.

Történelmi esemény szolgálatában

A kommunista veszélytől való félelem a magyar nemzetet a második világháboru örvényébe sodorta. A magyar kormány 1941 junius 28.-án a diplomáciai viszonyt megszakitotta az orosz Szovjettel, s egyidejüleg hadat üzent neki. Pár nappal később több munkatársammal együtt utasitást kaptunk, hogy Charanov szovjet-orosz követet és a követség egész személyzetét, egy erre a célra beállitott különvonaton kisérjük le a bolgár-török határra, ahol a török kormány meghatalmazottjai fogják átvenni őket.

Előzőleg a magyar kormány megállapodott a török kormánnyal abban, hogy az fogja vállalni a budapesti szovjet követ, valamint a moszkvai magyar követ és a követségek teljes személyzetének kölcsönös kicserélését.

A magyar kormány megbizásából Sibrik ezredes, a külügyminisztérium protokolfőnöke intézte az átadás formaságait. A mi feladatunk a követ és a követség személyzetének biztonságáról való gondoskodás és esetleges szökések megakadályozása volt. Mert ha akár a követ, vagy a követség tagjainak személyét utközben sérelem érné, ez azonnal ellenintézkedéseket válthat ki az oroszok részéről a magyar követség tagjaival szemben.

Az ut nagyrészét ellenséges országon, Jugoszlávián keresztül tettük meg, amelyet pár héttel előbb rohantak le Hitler csapatai. Még frissek voltak a villámháboru nyomai, a vasutvonal mentén megsemmisitett repülőgépek és egyéb hadfelszerelési anyagok maradványai füstölögtek.

Nem a mi éberségünkön és rendőri képességeinken mulott, hogy a feladatot mégis minden zavar nélkül teljesithettük, hanem inkább azon a tényen, hogy a jugoszláv nép még nem tért magához a borzalmas német pusztitás okozta kábultságából. Tito kommunista partizánjai még a hegyekben szervezkedtek, még képtelenek voltak szabotázs akciókra. Pár héttel később már gyakoriak voltak a németek elleni szabotázs cselekmények, igy azt a vasutvonalat is, amelyen az utat megtettük, több helyen és ismételten felrobbantották.

Amikor mi megérkeztünk Svilengrád állomásra, a bolgár-török határra, ott már három különvonat vesztegelt: a berlini, római és bukaresti volt orosz követekkel és követségük személyzetével. Csak bennünket vártak, hogy az átadás együttesen történhessék a törökök részére. Ez a diplomáciai epizód is egyik fejezete volt annak a világégésnek, amelyből az emberiség mindmáig nem talál kivezető utat.

Hungarista összeesküvés Horthy kormányzó ellen.

A második világháboru alatt német náci hatásra, a Szálasi Ferenc vezetése alatt lévő *Hungarista Mozgalom* törvényellenes módszerek alkalmazásához folyamodott. Több rendfelforgatásra és az államhatalom erőszakos átvételére irányuló földalatti szervezkedést kezdeményezett, ami a rendőrség politikai osztályát ujabb feladatok elé állitotta.

1940 év nyarán egy Soroksári-uti fegyvergyári tisztviselő jelentette a rendőrség budapesti politikai osztályán, hogy Kőbányán a Szücs-féle vendéglő különhelyiségében részt vett egy titkos összejövetelen, amelyen Horthy Miklós kormányzó erőszakos eltávolitásának a tervéről tárgyaltak.

Az összeesküvésben résztvevők a Hungarista Mozgalomhoz tartoztak, közülök többeket névszerint is megnevezett.

A merénylettervet Wirth János, nyilaskeresztes országgyűlési képviselő ismertette.

A vezetésem alatt lefolytatott nyomozás megállapitotta, hogy Kovarcz Emil és Wirth János nyilaskeresztespárti országgyűlési képviselők kezdeményezésére, a Hungarista Mozgalom több tagja összeesküdött arra, hogy az ország kormányzóját, vitéz nagybányai Horthy Miklóst egyik vidéki autóutja alkalmával hatalmukba keritik, egy előre meghatározott helyre hurcolják, s ott az államvezetői hatalomnak Szálasi Ferenc részére való átadására kényszeritik. Egyidejüleg Budapesten Keresztes-Fischer Ferenc magyar belügyminisztert meggyilkolják, középületeket hungarista rohamosztagokkal

megszállják és a nyilas diktaturát kikiáltják. A felkeléshez szükséges fegyvereket a Soroksári-uti Fegyvergyárból szerezték volna, amelynek a kapuőrségét részben sikerült beszervezniök a Hungarista Mozgalomba.

Az államfő elleni merénylet szinhelyéül a Budapest-Gödöllő közötti országuton egy erdőn keresztül vezető szakasz éles kanyarját szemelték ki. Azt augusztus vagy szeptember havában akarták végrehajtani, amikor a kormányzó gödöllői nyaralása idején gyakran utazott azon az országuton.

Az adott időpontban nagyobb létszámu fegyveres hungaristát rejtettek volna el az erdőben arra az esetre, ha az autót kisérő testőrök avagy az utvonalat biztositó csendőrök fegyveres ellenállással veszélyeztették volna a terv keresztülvitelének sikerét.

Bizalmi emberüktől pontos értesülésük lett volna a kormányzó gépkocsijának áthaladási időpontjáról. Ugyanakkor ellenkező irányból érkező teherautókkal elzárták volna előtte az utat s az azokból leugráló fegyveres összeesküvők a kormányzót és kiséretét hatalmukba keritették volna.

1941 év elején, fellebbviteli tárgyaláson a budapesti m. királyi Itélőtábla is bizonyitottnak találta az államfő személye ellen tervezett merényletre létrejött összeesküvést. Ezért a fővádlottat, Wirth Károlyt 15 évi fegyházra, mig vádlott-társait hosszabb-rövidebb ideig tartó fogságra itélte.

Kovarcz Emil bünügyét a magyar királyi Honvédtörvényszék tárgyalta Budapesten ugyancsak 1941 év elején. Az itélet két évi elzárásra és katonatiszti rendfokozatától való megfosztásra szólt. Kovarcz Emil azonban a letartóztatás elől Németországba szökött s ott az SS kötelékébe lépett. Majd Szálasi erőszakos hatalomra lépésével egyidejüleg visszatért Magyarországra, ahol a Szálasi-kormány mozgositási minisztere lett.

* * *

A zsidók elleni nyilas izgatás áldozata.

1944 év február közepén utaztam haza Budapestre Kolozsvárról, ahol közel négy hónapon át tartó nyomozást vezettem, az anyaországhoz visszacsatolt Erdélyi rész egész területére szétágazó földalatti kommunista szervezkedés felderitése céljából.

Ennek a kommunista szervezkedésnek a vezetője Szirmai István volt, aki a háboru után a budapesti kommunista rádió igazgatója, majd pedig Kádár János miniszterelnök sajtófőnöke lett.

Szirmai István annak idején több társával együtt letartóztatásba került, s felettük a katonai vezérkari főnök külön birósága itélkezett. De alig pár hónap mulva az oroszok kiszabaditották Szirmait a kolozsvári börtönből, s attól az időtől fogva állandóan vezető állást tölt be a magyar kommunista államban.

Hazaérkezésem után február végén egy vaskos iratcsomót kaptam a főnökömtől, dr. Sombor József főkapitányhelyettestől azzal, hogy azt tanulmányozzam át és utána közöljem vele, vállalom-e az abban részletezett büncselekmény felderitését?

A gyanusitottak a büncselekmény elkövetésének idején tényleges katonai szolgálatot teljesitő személyek voltak, igy az ügy kivizsgálása nem tartozott a Rendőrség hatáskörébe. De az államfő kivánsága mégis az volt, hogy a Rendőrség politikai osztálya nyomozza le az ügyet, minthogy illetékes személyek már hónapok óta fektették az iratokat anélkül, hogy érdemleges intézkedést tettek volna benne.

Könyvem anyagának összeállitásakor sokáig küzdöttem magammal, hogy megirjam-e ennek a nyomozásnak az eredményét? Jószándéku és egészséges világnézetü barátaim azt tanácsolták, hogy hagyjam ki, mert ezzel csak ujabb alkalmat adok egyes rosszindulatu személyeknek arra, hogy egy volt magyar katonai alakulat tagjaira általánositó rágalmakat szórjanak. Ennek ellenére ugy határoztam, hogy a büncselekmény történetét mégis megirom.

Megirom pedig azért, mert nem lenne igazságos ennek a vérlázitó büncselekménynek a tetteseit hozzásegiteni ahhoz, hogy büncselekményük feledésbe merüljön. Nem pedig azért, mert akkor mindazok, akik ehhez hasonló büncselekményeket követtek el, hasonló körülmények között ujabb büncselekmények elkövetésére vetemednének.

De nem hallgathatom el azért sem, mert ennek a büncselekménynek a nyomozása a kormányzó személyes beavatkozására indult meg, igy

hozzátartozik az ő államfői ténykedéseinek a megvilágitásához is.

Végül elhallgatásával hiányozna egy láncszem, a már utban lévő végzetem beteljesülésének a megértéséhez.

Tehát miután az ügyiratokat áttanulmányoztam, a büncselekmény felderitését vállaltam.

Csoportommal együtt folytatott pár hetes nyomozás után az alábbi tényállás derült ki:

Az oroszok elleni hadmüveleti területen bevetett egyik zsidó munkaszolgálatos zászlóalj kötelékébe tartozott dr. Gáspár Jenő munkaszolgálatos, aki azonban a honvédelmi minisztertől irásbeli felmentést kapott a szolgálat alól.

Az értesitést, dr. Gáspár Jenő azonnali leszerelésére és hazaküldésére szóló paranccsal, a zászlóalj parancsnoka, Sz. tartalékos főhadnagy, a magánéletben postatisztviselő, kapta kézhez. Ez annyira felháboritotta a főhadnagyot, hogy magához szólitotta K. J. őrmestert, megmutatta neki a Gáspár leszerelésére vonatkozó parancsot és utasitotta, hogy "küldje haza örökre azt a zsidót", ami alatt azt értette, hogy lőjje agyon dr. Gáspárt.

A zászlóalj éppen előrevonulásban volt. Közben a sárban elakadva visszamaradt egy-két lovas szekér az alakulat után. K. J. őrmester ezt ürügyül használta fel arra, hogy többek között dr. Gáspárt is hátrarendelje a kocsik kiemelésére. Majd a kocsikhoz érve magához szólitotta dr. Gáspárt azzal, hogy vannak ott elegen akik segitenek, "tartson velem, mi pihenni fogunk egy kicsit."

Amint a közeli erdő szélével párhuzamos vasuti töltésre értek, távolról egy hang nevén szólitotta az őrmestert és kérdezte, hogy hova mennek? K. J. őrmester felismerte a csapattól lemaradt szintén munkaszolgálatos orvost. Odahivta: "no jöjjön maga is, pihenünk egy kicsit az erdő szélében."

A munkaszolgálatosok gyanutlanul követték az őrmestert a fák alá. Ott esőköpenyüket az egyik fa ágaira teritve sátort csináltak a fejük fölé, mert közben megeredt az eső. Utána leültek egymás mellé a fa törzséhez és beszélgettek.

K. J. őrmester kissé beljebb ment az erdőbe, mintha valami elintézendő dolga lenne. Rövid idő mulva maga előtt kézben tartott fegyverrel tért vissza s amint egyvonalba került az egymásmellett ülő két emberrel, meghuzta fegyvere ravaszát és egy lövéssel leteritette mind a kettőt.

A golyó behatolt dr. Gáspár füle mellett a baloldalon, jobbról tá-

vozva valamivel lejjebb átfurta az orvos nyakát szintén balról jobbra.

Az őrmester abban a hitben, hogy mindketten meghaltak, magához vette értéktárgyaikat és elindult a zászlóalj után az arcvonal irányába.

Beesteledett, mire a legközelebbi faluban elszállásolt csapatát megtalálta. Rögtön jelentette Sz. főhadnagynak, hogy a kapott parancsot végrehajtotta, de hozzáfüzte, hogy egy kis baj történt, mert X. zsidó munkaszolgálatos orvost is agyonlőtte. Az orvos látta, hogy dr. Gáspárral az erdő irányába tartottak, igy nem akarta, hogy tanuja legyen annak, hogy dr. Gáspár vele volt utoljára.

Sz. főhadnagy megnyugtatta az őrmestert, hogy ha csak ennyi a baj, akkor rendben van a dolog. Majd megkérdezte, hogy eltemette-e a holttesteket? Az őrmester nemleges válasza után, ásókkal és lámpákkal felszerelt őrjáratot küldött vele a halottak elföldelésére.

Késő éjjel tértek vissza. K. J. őrmester rögtön felébresztette Sz. főhadnagyot és jelentette neki, hogy nagy baj van, mert csak dr. Gáspár holttestét tudták eltemetni, az orvost nem találták sehol, habár a környéket is átkutatták utána.

Sz. főhadnagy ujabb járőrt küldött az orvos felkutatására, de az is eredmény nélkül tért vissza hajnalfelé.

A nyomozás megállapitotta, hogy az orvos nem halt meg, csupán eszméletét vesztette és később az eső magához téritette. Minden erejét összeszedve négykézláb kimászott a vasuti töltés oldalára, ahol egy visszavonuló német alakulat talált rá s az a legközelebbi segélyhelyre szállitotta.

K. J. őrmester beismerte a büncselekmény elkövetését, mig Sz. főhadnagy nem volt kézre kerithető.

A nyomozás befejezését a német Gestapo közbelépése akadályozta meg.

A büncselekmény ismertetése után kötelességemnek érzem kijelenteni, hogy teljesen igazságtalan lenne ebből a büncselekményből általános következtetéseket tenni. Az igazság az, hogy a munkaszolgálatos kerethez beosztott tisztek és legénység tulnyomó többsége humánus volt az alája beosztott zsidó munkaszolgálatosokkal szemben. Ennek tulajdonitható, hogy éppen a munkaszolgálatos zsidók nagy többsége egészségesen térhetett vissza az ország területére. Veszteségük nem haladta meg azt az arányszámot, amely általában az arcvonalban fegyverrel küzdő magyar katonai alakulatokat érte.

Hitler csapatai megszállják Magyarországot

1944 március 19.-én hajnalban Hitler csapatai átlépték a magyar határt. A Hitlertől hazafelé utazó Horthy Miklós kormányzó különvonatát Budapest előtt, Bia-Torbágynál a német csapatok feltartóztatták. Mielőtt tovább engedték volna Budapestre, a magyar közbiztonsági szervek épületeit (rendőrség, csendőrség) részben fegyveresen, részben jelképesen megszállották.

Hivatali helyiségeinkbe géppisztolyos SS őrök ültek s a magyar politikai rendőrség tagjait minden további hivatalos munkától eltiltották.

Később a március 19.-én történtekről a következőket jegyeztem fel:

Hajnali fél három órakor a politikai osztály vezetője, dr. Sombor József főkapitányhelyettes telefonon berendelt a hivatalába. Amikor megérkeztem, már ott találtam dr. Somboron kivül Szrubián Dezső detektivfőnököt, dr. Szathmáry Róbert detektivfőfelügyelőt és Hain Péter detektivfőfelügyelőt, akinek szoros német kapcsolatai ismeretesek voltak a politikai osztályon. Mint később Sombortól megtudtam, Haint nem ő rendelte be a hivatalba.

Sombor röviden közölte, hogy Hitler csapatai éjfélkor átlépték a magyar határt és közelednek a főváros felé. Kormányzónk külön vonatával szintén utban van a főváros felé, az érkezés időpontja azonban még ismeretlen. További intézkedésig mindenki köteles a hivatalában maradni, egyéb utasitás egyelőre nincsen.

Négy óra körül dr. Sombort telefonon a miniszterelnökségre rendelték, ahol a miniszterek valamennyien együtt voltak már.

Sombor alig negyedóra mulva visszatért hivatalába, ott gyors elhatározással felnyitotta páncélszekrényeit, melyekben a politikai osztály legbizalmasabb iratait – köztük a nácik és a Volksbund elleni nyomozások adatait – tartotta. Egyben utasitást adott nekem és még egypár teljesen megbizható munkatársamnak, hogy az általa a szekrényekből kidobált iratokat hordjuk le a pincébe és ott égessük el a gőzfűtési kazánban.

Hain Péter a folyosón látta, hogy cipeljük le a pincébe az iratokat, mire megjegyezte, hogy: "marhaság amit csináltok, a németek ezt meg fogják tudni!" – Hain Péternek igaza lett.

Kilenc óra lehetett, amikor megérkezett a német Gestapo vezetője Sombor főkapitányhelyettes szobájába több fegyveres SS ember kiséretében. Somborral kezet sem fogott, hanem rögtön azután érdeklődött, hogy miféle iratokat tüzeltetett el a gőzfűtési kazánban. Mivel nem kapott kielégitő választ, utasitotta embereit, hogy menjenek le a pincébe és állapitsák ott meg, hogy mit égettek el az ottani kazánban.

Közben Hain Péter jött be dr. Sombor szobájába, akit a Gestapo vezetője igen barátságos kézfogással üdvözölt. Egyben tolmácsolta részére a wieni Gestapo vezetőjének, Hubert SS generálisnak az üdvözletét.

Miután az SS emberek feljöttek a pincéből, átkutatták összes hivatali szobáinkat s utána minden szobában egy-egy fegyveres SS őr foglalt helyet. Egyidejüleg megtiltották, hogy közülünk bárki is, az iróasztalok fiókjaihoz, avagy az asztalokon fekvő iratokhoz nyuljon.

Mozgásunkban egyelőre nem korlátoztak bennünket, igy Sombor megbizásából egyik munkatársammal felmentünk autón a királyi várba, hogy a kormányzó érkezésének idejéről tájékozódjunk.

Amint a várőrség elé értünk, azzal szemben már egy SS különitményt láttunk felsorakozni egy SS tiszt parancsnoksága alatt.

Alig negyedóra mulva a magyar figyelőőr máris jelezte a kormányzó érkezését. Erre ugy a magyar várőrség, mint az SS különitmény feszes vigyázzállásban tisztelgett az autójában előttük nagy gyorsasággal áthaladó kormányzó előtt.

Hitler azzal válaszolt a kormányzó határozott magatartására – amellyel utolsó találkozásuk alkalmával minden követelését visszautasitotta –, hogy csapatai előbb szállották meg a magyar fővárost, mint ahogy a tőle hazatérőben lévő kormányzó oda megérkezett.

Visszamentünk hivatalunkba és jelentettük a kormányzó megérkezésének körülményeit Sombor főkapitányhelyettesnek.

*

Gyerekek véleménye Hitler erőszakos lépéséről.

M.'rcius 19.-éről többek között a következőket irtam naplómba:

Kislányom elmondotta, hogy délelőtt 9 órakor szentmisét hallgattak a Szent Margit Leányintézet Szent Imre-uti kápolnájában. Utána a III.b. osztály növendékei, akik közé ő is tartozott, az osztályfőnöknővel tantermükbe vonultak. Mielőtt helyet foglaltak volna, az egyik leányka az emeleti tanterem ablakán át lenézett az utcára és állva maradt az ablaknál. Az osztályfőnöknő megkérdezte, hogy "miért nem mégy a helyedre?" A leányka azt válaszolta, hogy "az utcán német katonaság vonul autókon." Erre az osztály valamennyi növendéke az ablakhoz tódult és amint meglátták a német csapatokat, torkukszakadtából kezdtek kiabálni, hogy "pfuj Hitler, pfuj Hitler."

Az osztályfőnöknőt igen meglepte ez a nem várt esemény, rögtön igyekezett a rendet helyreállitani és a növendékeket leültetni a helyeikre. De a gyerekek csak vonakodva mentek a helyeikre és ott is tovább pfujozták Hitlert. Ezek után imádkoztatással kisérelte meg a rendet teljesen helyreállitani, amire a leánykák illedelmesen elmondották a magyar ima szöveget. De amikor az intézet szabályai szerinti német imaszöveg következett volna, valamennyien elhallgattak. Az osztályfőnöknő minden kisérlete, hogy a német imaszöveget is elmondassa velük, hiábavalónak bizonyult s izgatott lelkiállapotukat csak igen nehezen tudta megnyugtatni.

Ezek az okos magyar gyerekek vajjon honnan érezték azt a veszélyt, amit Hitler csapatainak erőszakos be ·· nulása jelentett a magyar nemzetre? Az intézet levegője tiszta minden politikától, a növendékek nevelése a római katholikus egyház valláserkölcsi alaptételein nyugszik. Szüleik a legkülönbözőbb társadalmi osztályhoz tartoznak. Vannak közöttük iparosok, kis tisztviselők, magas ·ngu katonák, földbirtokosok és főnemesek is, akik a németek erőszakos bevonulásának kérdésében bizonyára nem értenek ennyire egyet. Ami ezekből a serdülő leánykákból ezt az egyhangu tiltakozást kiváltotta, nem lehetett más, mint annak az ösztönös megérzése, hogy ami történt az utcán, az egy idegen hatalomnak az erőszakos lépése és szabadságszerető lelkük ösztönösen tiltakozott az erőszak ellen.

Nem véletlen az, hogy az ifjuság gyorsabban tiltakozik a szabadságát veszélyeztető avagy elnyomó erőszak ellen, minthogy az ő lelke még kevésbbé fogékony esetleges egyéni lehetőségek mérlegelésére. Az alacsony indulatoktól vezérelt "helyezkedés", vagy jóhiszemü fanatizmus elvét még nem ismeri. Az ifjuság eme gátlásoktól mentes, egészséges lelkiadottságának tulajdonitható, hogy a magyar nemzet szabadságharcaiban is mindig az ifjuság fordult elsőként szembe a zsarnoksággal, nem rettenve vissza életét áldozni szabadságáért, még a sokszoros tulerővel szemben sem.

Elhurcol a német SS.

Március 21.-én déli 12 órára a német Gestapo vezetője a rendőrfőkapitányság disztermébe rendelte a politikai rendőrség összes tisztviselőit.

A kitüzött időpontban megjelent előttünk Pifrader SS generális, a német Gestapo Budapestre küldött vezetője, adjutánsa és a magyar politikai osztály vezetője, dr. Sombor József főkapitányhelyettes kiséretében.

Pifrader rövid, erélyes beszédet intézett hozzánk német nyelven, amelynek lényege a következő volt:

Március 19.-ével a politikai osztály működésének szelleme és iránya megváltozott. A magyar politikai életet addig a zsidók befolyásolták, s a kormány semmit sem tett a zsidóság hatalma ellen. Budapest addig teljesen zsidó város volt, összes szórakozó helyei zsidókkal voltak tele. A pénz és a vagyon még mindig a zsidóság kezében van. Az ő feladata Budapestet a zsidóktól megtisztitani, értékeiket és vagyonukat elkobozni. A bankok safejeit már lepecsételtette és a zsidók bankbetétjeit zárolta. A zsidóság ellen napokon belül gyors és erélyes intézkedéseket fog életbeléptetni.

Figyelmeztette a politikai osztály tagjait, hogy a jövőben ilyen szellemben kell dolgozniok, az általa hozandó rendelkezéseket végre kell hajtaniok. Aki szabotál, az számoljon azzal, hogy ellene megtorló intézkedéseket fog tenni.

A beszéd befejezése után zsebéből elővett egy papirszeletet, azt átadta az egyik magyar rendőrtisztnek, hogy az azon szereplő személyek neveit olvassa fel.

Tizenhárman állottunk a generális asztala elé a szólitott sorrendben, én ötödik voltam a sorban. Első volt dr. Sombor, második dr. Borbáth Samu rendőrtanácsos és a harmadik dr. Hivessy Jenő detektivfőfelügyelő. Az előttem lévő csupán megtévesztésül szerepelt a névsorban, akit még aznap este szabadon engedtek a németek.

Az utolsó név elhangzása után Pifrader felhivott bennünket, hogy kövessük őt az Astoria Szállodába, ahol külön megbeszélést fog tartani velünk.

A következmények iránt nem voltak kételyeim. Előző este sokáig tárgyaltunk kettesben dr. Sombor főkapitányhelyettessel. Azzal a tervvel foglalkoztunk, hogy elbujdosunk valahol vidékre és ugy próbálunk megmenekülni a Gestapo elhurcolása elől. Végül elvetettük ezt a tervet, mert attól tartottunk, hogy ha bennünket nem találnak, akkor családtagjainkat viszik el helyettünk.

A főkapitányság előtt német személyautókba szállottunk s azokon érkeztünk az Astoria szálló bejárata elé.

Utközben valamennyien a gondolatainkkal voltunk elfoglalva, igy nem beszélgettünk. En a német generális szavain gondolkoztam. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy abban az irányban és szellemben amelyet ő vázolt előttünk, nem tudnék tovább dolgozni a hivatalomban. Nincs semmi törvényes alapja, ellenkezik a nemzet érdekeivel és a humanizmusról vallott felfogásával is. Viszont ha szabotálnék, előbb vagy utóbb ugyanerre a sorsra jutnék, hogy a németek fogságba vetnének.

Addigi munkám mindig a szélsőséges felforgató politikai törekvések ellen irányult. Törvények adták hozzá az alapot és meggyőződés fütötte a munkakedvet. Hittem abban, hogy a nemzet csak kiegyensulyozott politikai viszonyok között képes szociális és gazdasági problémáit megoldani és polgárainak szabadságát biztositani, valamint az európai népek közösségébe beleilleszkedni. Akkor pedig egy ilyen ügyet érdemes és felemelő érzés hittel és tettel szolgálni.

Hamis propaganda, jelszavakra épitett politikai elméletek csak rombolnak, de épitésre nem alkalmasak. A nemzet nyugodt fejlődési lehetőségét pedig bűn veszélyeztetni ilyen kétesértékü kisérletezések által, amelyek többnyire csak arra alkalmasak, hogy egyes politikai kalandorokat hatalomra segitsenek.

A magyar nemzet idegen befolyás nélkül egészségesebb érzékkel ismerné fel a fejlődéséhez szükséges célravezető eszközöket és termelné ki önmagából hivatott vezetőit. Egy idegen hatalom beavatkozása csak katasztrófát hozhat a nemzetre.

Ilyen és hasonló gondolatok foglalkoztattak, miközben megérkeztünk az Astoria szállóba, ahol az első emelet Muzeum köruti szárnyának utolsó utcai szobájába kalauzoltak bennünket.

Alig csukódott be utánunk a szoba ajtaja, máris kinyilott egy tapétaajtó a szomszéd szobából, amelyen át egy altiszt és két géppisztolyos SS őr lépett be a helyiségbe. Egyik őr az ablaknál, mig a másik az ajtónál állott fel, reánk irányitott fegyvercsővel.

Fegyvereinket kirakatták velünk az asztalra, majd a szomszéd szobában egyenkint levetkőztettek, megmotoztak, később pedig kihallgattak bennünket.

Késő este lekisértek a szálló pincehelyiségébe, ahol már több ismert politikust és más közéleti személyt őriztek.

Mindenre elkészültem, de a valóság mégis meglepett.

Az az alattomos módszer, hogy ürüggyel vittek oda s a következő pillanatban már géppisztolyos őrök szegezték ránk lövésre kész fegyvereiket, mint valami rablógyilkosokra, határozottan meglepett.

A következő napon este 11 óra körül egy SS altiszt névszerint szólitott hatunkat: dr. Sombort, dr. Borbáthot, dr. Hivessyt, Bánhidit, dr. Czobort és engemet azzal, hogy kövessük őt a lépcsőn felfelé.

Amint haladtunk felfelé, félemeletnyi magasságban géppisztolyos SS katonák léptek elő, kézben tartott fegyverrel, a mosdóhelyiségből. Mindegyikünkhöz egy-egy őr csatlakozott.

A szálló halljában egy SS tiszt ellenőrizte, hogy azonosak vagyunk-e az ügyiratban szereplő személyekkel. Eközben észrevettem egy magyar tartalékos főhadnagyot, aki két nappal előbb még csoportom őrizetében volt, mint a dr. Gáspár ellen elkövetett emberölés vádjának egyik közvetett gyanusitottja. Igy megtudtam, hogy a németek szabadlábra helyezték a bűncselekmény gyanusitottjait.

Ugyanekkor egy tizenöt év körüli egyenruhás "Hitler Jugend" állt velünk szemben, aki ránk mutatva mondotta: "Sechs Mann" (hat ember), s utána tenyereélét nyakán végighuzva a nyelvével csettintett, jelezve azzal, hogy kivégezni visznek bennünket.

Az utcán egy ponyvatetővel ellátott katonai teherautóra szállottunk fel. A kocsi elejében háttal a soffőrülésnek le kellett ülnünk.

Az őrök fegyvereiket ránk irányitva állottak szemben velünk. Alig indult el az autó, amikor egy kegyetlen szadista játékot kezdtek az idegeinkkel.

Miközben kézilámpáikkal a szemünkbe világitottak, arról kezdtek tanácskozni, hogy hol végezzenek ki bennünket. Birálgatták a rajtunk lévő holmikat s azokon osztozkodtak. Nekünk már nem lesz azokra szükségünk többé – mondotta az egyik. A másik kifogásolta, hogy a kalapomat a szemembe huztam. A harmadik gunyolódott, mert dr. Sombor keresztet vetett magára.

Valahol megállott az autó s az őrök leszállottak róla. Légoltalmi elsötétités volt. A hold sem világitott, az éjszaka koromsötét és teljesen csendes volt. Azt hittük, valamelyik dunai hidon állunk és előkészületeket tesznek a kivégzésünkre s utána a Duna vizébe dobnak bennünket.

Egyszerre hangosabb lett a kocsi környéke. A zajból megtudtuk, hogy benzint öntöttek az autó tartályába. Utána az őrök felszállottak és folytatták előbb abbahagyott, pokoli játékukat.

Most már arról beszéltek, hogy az egyszerü kivégzés tul enyhe halál lenne nekünk. Majd ugy hajtják azt végre, hogy minél többet szenvedjünk.

Már csak azért imádkoztam, hogy ne kinozzanak tovább, hanem végezzenek mielőbb velünk. Borzasztó volt arra gondolnom, hogy a családom sohasem fogja megtudni mi történt velem.

Az autó közben áthaladt a budai Várhegy alatti alaguton és erős emelkedésnek tartott. Többszöri kanyar után megállt. Azt hittük, hogy a Gellérthegyi Citadellához értünk. Az őrök ismét leszállottak s pár perc mulva valaki érdeklődött a kocsi közelében, hogy kiket szállitanak az autón. Egy hang azt felelte, hogy kommunistákat visznek kivégzésre, amit az érdeklődő helyesléssel vett tudomásul. A további beszélgetésből megtudtuk, hogy az őrszemes rendőr érdeklődött az SS őröknél.

Egy nagyobb csoport közeledése zavarta meg a csendet. Férfiak és nők szállottak fel az autóra. Fel kellett állanunk, hogy ránk ne tapossanak a sötétségben. Beszédjükről felismertük, hogy olaszok és rövidesen megtudtuk tőlük azt is, hogy a férfiak a budapesti olasz kolónia tagjai, mig a nők a Mussolini bukása után kinevezett Badoglio kormány budapesti követének a felesége, leánya és a követség három tisztviselőnője. A Gestapo szedte őket össze és a követség Lisznyai-uti villájában voltak őrizetben.

Félórai ut után a Keleti pályaudvar csarnokába érkeztünk, s ott egy német katonai vonat utolsó kocsijába szállitottak fel bennünket az olaszokkal együtt.

Fülkénk nyitott ajtaja elé géppisztolyos SS őröket állitottak. Egyben figyelmeztettek, hogy engedély nélkül felállanunk tilos, mert abban az esetben az őrök fegyvereiket használhatják ellenünk.

Elindultunk előttünk ismeretlen céllal és nem sejtettem, hogy abban a percben talán örökre elhagytam a várost, amelyben életem nagy részét leéltem és amelyet rajongásig szerettem. Hogy pár óra mulva talán örökre elhagyom a Szülőhazámat, amelyről oly gyakran és oly mélységes meggyőződéssel énekeltem együtt a költővel, hogy: *"A nagy világon e kivül, nincsen számodra hely, – áldjon vagy verjen Sors keze, itt élned, halnod kell."* – Nem sejtettem, – nem.

A wieni toloncházban, rendőrségen, Gestapon.

Reggel Wienbe érkeztünk. Az olasz férfiakat már Wien előtt leszállitottak a vonatról, mig bennünket a nőkkel együtt beszállitottak a wieni Gestapora, ahol közös cellába zártak az olasz nőkkel.

Tiz óra körül egy polgári ruhás tisztviselő elvitte dr. Sombor főkapitányhelyettest, majd utána ötünket, magyar rendőrtiszteket, elszállitottak Wientől 20 kilométerre Oberlanzensdorfba, egy kisegitő toloncházba.

Két nap után ujra bevittek Wienbe s ott a rendőrség fogdájába zártak, ahol két napig egyedül voltam egy magánzárkában.

Március 27.-én este már ágyban voltam, amikor nyilott a zárkám ajtaja és belöktek rajta egy rosszul öltözött, 22 év körüli vöröshaju fiatalembert. Pár perc mulva kiderült, hogy hazám fia, Budapest környéki sváb és elég jól beszél magyarul. Egyrészt örültem neki, másrészt azonban tartottam tőle, hogy esetleg kémkedni zárták velem össze. Már három hónapja volt a rendőrség fogdájában, igy jól ismerte az ottani viszonyokat. Még aznap kioktatott, hogy a foglyok között kialakult házirend szerint minden ennivalóból a nagyobb adag az öregebb foglyot illeti meg, életkorra és volt társadalmi állásra

való tekintet nélkül. Minthogy ő már régebben volt abban a fogdában, igy velem szemben őt illették meg ezek a kiváltságos jogok. Beláttam, hogy igaza van és nem próbáltam ellene fellebbezni. Igy teljesen a barátságába férkőztem és az együtt töltött nyolc nap alatt igen jól megértettük egymást.

Április 5.-én visszaszállitottak bennünket a Metropol szállóban székelő wieni Gestapora. Ekkor derült ki, hogy közben megszaporodtunk, két nappal később utánunk hozták Okos Sándor és dr. Dombi Antal detektiveket, valamint Szabados Béla barátomat és legkedvesebb munkatársamat. Igy kilencen lettünk összesen.

A Gestapo épületében az ötödik emeleten udvarra néző ablakokkal ellátott, több személyes fogdahelyiségekben helyeztek el bennünket. Az ablakokon át rövidesen megállapitottuk, hogy ugyanazon az emeleten őrzik Keresztes-Fischer Ferenc volt magyar belügyminisztert, Keresztes-Fischer Lajos vezérezredest, Horthy kormányzó volt főhadsegédjét és dr. Sombor József főkapitányhelyettest, volt főnökünket is.

Már heteket töltöttünk a Gestapo fogdájában és még nem fürödtünk. Ezért kértük az ellenőrzésünkkel megbizott Oberinspektort, gondoskodjék róla, hogy füródhessünk. Végül egyik szombaton délután egy altiszt lekisért bennünket az épület pincehelyiségébe fürödni.

A pincében egy folyosón kellett átmennünk az épület ellenkező részén lévő fürdőhelyiségbe, amely folyosóról jobbra-balra zárkák voltak és előttük géppisztolyos őr állott.

A zárkák után nehéz vasajtót nyitott ki az altiszt, azon át léptünk be a fürdőhelyiségbe. Mielőtt ránk zárta az ajtót, közölte velünk, hogy ha készen leszünk a fürdéssel, kopogjunk az ajtón s akkor értünk fog jönni.

Amint magunkra maradtunk a két kisebb helyiségből álló fürdőben, hamarosan felfedeztük, hogy a helyiségek mennyezetére és falára olyan gyanus készülékek és csövek vannak szerelve, amelyek semmi összefüggésben nincsenek a fürdés céljára szolgáló, vizvezető csövekkel. A vasajtó légmentesitő gumiszigeteléssel és csak kivülről kezelhető zárral volt ellátva. Mindebből rájöttünk, hogy gázkamrában fürdünk. A csövek egy része a gáz bebocsájtására, mig a készülék a gáz kiszivására szolgált.

Gyorsan megfürödtünk s utána türelmetlenül kopogtunk az ajtón, mig végül az altiszt tényleg megérkezett és kiengedett bennünket.

Miközben felfelé haladtunk az emeletre, egyik társunk kérdezte az altisztet, hogy milyen célt szolgál a fürdő falára szerelt készülék? "Ott szokták kipróbálni a gázálarcokat" – válaszolta, leplezetlen mosollyal az arcán.

Ezek után megértettük, hogy miért tért ki az Oberinspektor hosszu ideig a fürdés iránti kivánságunk elől. Lehetőleg nem akart alkalmat adni arra, hogy betekintést nyerjünk a Gestapo által használt eszközök titkaiba.

Több heti Gestapo fogság után egyenkint kihallgattak valamenynyiünket. A kihallgatás tisztán formalitás volt, mert a Gestapo főnöke, Hubert SS generális, pontosan tájékoztatva volt a magyar politikai rendőrség szelleméről, valamint legbizalmasabb természetü munkájáról is.

Hubert évek óta jó barátságban volt a magyar politikai osztályon szolgálatot teljesitő Hain Péter detektiv-főfelügyelővel. Gyakran meglátogatta őt Budapesten és tőle tájékozódott az osztály minden őt érdeklő intézkedéseiről.

Hubert feladata volt a német megszállás után a középeurópai és balkáni államok közbiztonsági szerveinek a náci érdekeknek megfelelő átszervezése és működésüknek ilyen irányban való biztositása. Ezzel a feladattal Magyarország területére helyettesét, Pifrader SS generálist bizta meg.

Az átszervezett magyar politikai rendőrség uj vezetője pedig Hain Péter detektiv-főfelügyelő lett.

Hain Pétert a háboru után az amerikai katonai hatóság kiadta Magyarországnak, ahol a biróság kötéláltali halálra itélte és kivégeztette. Hubert SS generális viszont eleinte Németországban bujkált, majd valahová külföldre szökött.

* * *

Hitler K. Z.-jében.

1944 junius 26.-án Passau, Regensburg és Weidenen át a bajorcseh határ közelében fekvő Flossenburgi Koncentrációs Lagerba szállitottak bennünket magyar rendőrtiszteket, mig a két Keresztes-Fischer fivért egy héttel későbben hozták utánunk.

A lager fürdőjében meztelenre vetkőztettek. Értéktárgyainkat, pénzünket és összes holmijainkat elszedték és ócska rongyokat adtak helyettük, amelyeknek az elejére és hátuljára nagy K. L. (*Konzentrazions Lager*) betük voltak festve. Ezenkivül kabátunk elejének balfelére és nadrágunk jobbszárának külső részére, egy-egy piros háromszöggel, U betüvel és számokkal ellátott fehér szalagot kaptunk.

Ezzel megszüntünk emberek lenni. Számozott leltári anyag lettünk, elhasználódás, bármely pillanatban való kiselejtezés és a leltárból való törlés veszélyének kitéve.

12066 szám lettem, a piros háromszög politikai bűnöző voltomat, mig a fekete "U" betü (Ungar) nemzetiségemet jelentette.

Felesleges lenne ismertetnem a Hitler diktatura koncentrációs lágerjainak célját, a láger lakóinak nyomoruságos életét, avagy tömegirtási módszereit. Mindezt több-kevesebb tárgyilagossággal megirták már előttem, számtalan könyvben és egyéb sajtótermékben.

Ha mégis kiragadok egy-két különös állati kegyetlenséggel végrehajtott gyilkossági esetet és néhány személyesen átélt megpróbáltatást ismertetek, csak azért teszem, hogy az olvasó mélyebb betekintést nyerjen kálváriám sorozatába.

*

Egyik hétfőn reggel egy órával korábban ébresztettek bennünket. Az öregebb foglyoktól rövidesen megtudtuk, hogy akasztás lesz, amit a láger összes foglyainak végig kell nézni – elrettentő példaképen.

Egy óra mulva négyszöget alkotva állottunk az "Appel Platz"-on, arccal a tér közepe felé, ahol már függött a kötélhurok egy villanyoszlopon, amelynek tövében egy asztal állott.

Rövid idő mulva egy vézna, 25 év körüli, szőke fiatalembert vezettek az asztalhoz. Majd a láger főhóhérja, Kübler SS Hauptsahrführer az áldozatot ráfektette felsőtestével az asztalra és két erősebb orosz fogollyal 25 botütést veretett rája. Eközben az oroszokat állandóan azzal fenyegette, hogy ha nem teljes erejükből mérik az ütéseket, ugy utána ők kerülnek sorra.

Az áldozat orditott a fájdalomtól s amikor a botozás végetért, minden erejét összeszedve ugrott az asztalra és maga dugta fejét a hurokba, hogy mielőbb megszabaduljon a testi fájdalmaktól.

De az oroszok is megkapták a beigért 25-25 botütést, amit Kübler személyesen osztott ki a részükre. Előző héten kétszeres étkezést kaptak a konyhán, hogy erőt gyüjtsenek a botozáshoz, de Kübler nem volt megelégedve az ütéseikkel.

*

Hitler utolsó Karácsonyára az SS hatalmas karácsonyfát állitott a hegy tetején fekvő láger főbejárata elé, amely esténkint több száz villanyégővel kivilágitva azt a látszatot keltette a környék polgári lakossága előtt, hogy a "rendszer" nem feledkezett meg a láger lakóiról sem a szeretet ünnepén.

De nehogy ebből a foglyok valami enyhülésre, avagy az SS tagjainak a karácsonyi ünnepek hatása alatti elérzékenyülésére következtessenek, az ünnepek utáni első napon délután a kapun belül felakasztottak hat foglyot, a karácsonyfától 30 méter távolságra. Otthagyták takarodóig félmeztelenül függeni őket, hogy a munkahelyeikről bevonuló összes foglyok láthassák a tetemeket.

Kivül a kapun a krisztusi szeretet szent szimboluma, belül Dante Infernoja borzalmas valóságban hűen jelképezte egy letünőben levő "rendszer" minden elképzelést felülmuló gonoszságát, amely rendszernek az életét Szálasi Ferenc is segitett meghosszabbitani.

*

A koncentrációs lágerben minden fogolynak dolgoznia kellett. Én két másik kollégámmal a láger mosókonyhájában dolgoztam. Hétköznapokon reggel hat órától – egy órai megszakitással – este hat óráig, vasárnap pedig reggel héttől déli tizenkét óráig tartott a munkaidő. Az SS irodákban dolgozó cseh foglyoktól tudtuk meg, hogy Himmler belügyminiszter és SS főparancsnok személyes aláirásával szigoru utasitást kapott a láger Kommandant arra, hogy bennünket a láger

külső munkahelyein nem dolgoztathat, mert onnan esetleg megszökhetünk.

A mosókonyhában mostuk a parancsnok, az SS őrség és irodai személyzet összes ruhaneműit, valamint a foglyokról lehuzott civil ruhákat és azokat a rongyokat is, amelyeket a foglyok a lágerben viseltek és elhalálozásuk, agyonverésük avagy kivégzésük után lehuztak róluk. Azonkivül a mi munkánk volt a mosókonyha pinceraktára részére érkezett, avagy onnan külső lágerba továbbitott, ötven kg.-os zsákokba és dobozokba csomagolt mosószerek és fertőtlenitő anyagok le- és felcipelése is, ami hetenkint többször is előfordult.

1945 januárjában három vagon ruhanemü érkezett Ausschwitzből a mosókonyhára mosás céljából. Jó állapotban lévő férfi és női felső és alsó ruhaneműek, ágyhuzatok és gyapju takarók voltak vegyesen. A legtöbb takaróra és ágyhuzatra volt tulajdonosa ráirta a nevét és cimét, amiből megtudtuk, hogy már magyar zsidókat is szállitottak Ausschwitzba. Legnagyobb részben Magyarország keleti részéről származó cimek voltak. Annak idején hosszu ideig megtartottam sokat az emlékezetemben, de később a rossz étkezés és a nehéz fizikai munka annyira legyengitett, hogy az emlékező tehetségem is hanyatlott, igy teljesen elfelejtettem a neveket és cimeket. Feljegyzéseket késziteni életveszélyt jelentett, de egyébként is kevés remény lehetett bármit is kivinni a láger területéről. Abban az időben már Flossenburgba is érkeztek munkaképes magyar zsidók, akikkel az első adandó alkalommal igyekeztünk kapcsolatot keresni, hogy tájékozódjunk tőlük az otthon történt eseményekről. Igy találkoztam a lágerben egyik korábbi budapesti ismerősömmel, Müller épitésszel is, akit bátyján, Müller János angyalföldi bádogdobozáru gyároson keresztül jól ismertem odahaza. Nagy volt a meglepetése, amikor megtudta, hogy engem az elsők között hurcolták el a németek. Pár nap mulva beosztották egy külső munkahelyre és többé nem hallottam róla semmit.

Flossenburgban 1944 év végéig csupán keresztény foglyok voltak, zsidó csak elvétve akadt közöttük. Az első nagyobb zsidó csoportok Szálasi uralomra jutása után magyar zsidók voltak, akik 1944-45 telén érkeztek először a lágerba. Flossenburg azonban csak átmeneti tábor volt a zsidók részére, akiket pár nap mulva beosztottak valamelyik külső munkacsoportba, ahonnan csak a csonttá soványodott, munkaképtelenné vált beteg foglyokat szállitották vissza meghalni és elégetni a tábor krematoriumában, avagy ha tul sok volt a halott, az erdőben rakott máglyán.

*

A tél végefelé járt. Tiszta idő esetén már érezhető volt a nap melege. A lealkonyulóban lévő diktatura terrorlegényei, olykor vasárnap délutánonkint megengedték, hogy az ő szórakoztatásukra a foglyokból szervezett szimfonikus zenekar a láger udvarán, avagy rossz idő esetén a mosókonyhában a foglyok részére is játszhasson. Ilyenkor mi, rongyokba burkolt, csontig lesoványodott s az éhségtől alig lézengő foglyok, körülálltuk a zenekart s könnyezve hallgattuk a melódiákat, amelyek emlékezetben visszavittek bennünket egy kulturvilágba, amely már csak álomnak tünt előttünk.

Egyik vasárnap délután a mosókonyhában különösen elszomorodva hallgattuk a koncertet. Franciák, olaszok, lettek, litvánok, csehek, lengyelek, oroszok, német betörők és mi, egy pár magyar, zsufolódtunk össze a párszáz ember befogadására alkalmas helyiségbe. Volt tábornokok, magasrangu tisztviselők, egyetemi tanárok, orvosok, mérnökök, orosz hadifoglyok és egyszerü munkások, keresztények és zsidók vegyesen ültünk a kövezeten és részben a mosógépeken.

Egy fogoly operaénekes Gounod *"Ave Maria"*-ját énekelte, zenekari kisérettel. Es mi, egy kis csoport magyar, keresztények és zsidók, együtt sirtunk, nem éreztünk válaszfalat közöttünk. Fogadkoztunk, hogyha az Isten élve megszabadit bennünket a fogságból, életünk végéig küzdeni fogunk azért, hogy az ember végre méltó legyen önmagához és ne gyilkolja le embertársát, csak azért, mert az más fajhoz vagy valláshoz tartozik, avagy más a politikai nézete, másként látja az emberiség boldogságához vezető utat. Hittük, hogy ha egyszer kikerülünk abból a szörnyű pokolból, akkor örökké ugyanaz a testvéri együttérzés fogja irányitani továbbra minden cselekedetünket, amelyben ott a közös szenvedésben, összeforrtunk.

Egy alacsony, vézna, fiatal magyar zsidó orvos különösen szomoru volt közöttünk. Saját lelki sebeinket feledve vigasztaltuk. Próbáltunk erőt önteni bele a további szenvedésekhez.– Másnap reggel megtudtuk, hogy éjjel felakasztotta magát a barakk mosdóhelyiségében, mert nem hitt az élveszabadulás lehetőségében. Részvéttel gondoltunk azokra a hozzátartozóira, akik visszavárták és talán sohasem tudhatták meg, hogy hol és milyen körülmények között fejezte be fiatal életét.

De amint a szabadulás reménye erősödött, máris kezdett közöttünk válaszfal emelkedni. A csehek munka után hol az egyik, hol a másik barakkban összedugták a fejüket és suttogtak. Olykor az orrunk alá dörgölték, hogy mi vettük el tőlük Kassát a Felvidékkel és nem ők

tőlünk, ahogy mi hisszük. Az oroszok nyiltan kommunisták lettek és az orosz csapatokat várták. A lengyelek bosszura készültek a németek ellen. Az olaszok egymással veszekedtek. A franciák diplomatikusak és láthatólag nyugodtak voltak a jövőjüket illetően. A német betörők elcsendesedtek, igyekeztek minden politikai fogolyhoz barátságosnak lenni. – Majd ujból a félelem lett urrá rajtunk, attól tartottunk, hogy utolsó kétségbeesésükben az SS őrök legéppuskáznak valamennyiünket. Ilyenkor ujból jobban megértettük egymást.

A "bunker" - ben.

1945 tavaszán a hurok egyre jobban szorult Hitler nyaka körül. A szövetséges csapatok tankjai már bajor földön dübörögtek, de a kétségbe esett "rendszer" még mindig irtotta a hatalma alatt tartott politikai ellenfeleket. Éjjelenkint a csukott rabszállitó autók még mindig szállitottak a fogdába áldozatokat, akiket rendszerint még az nap éjjel kivégeztek. Csak pusztán a véletlenen mulott, hogy kik szabadulnak élve a foglyok közül, avagy kiket terit le egy fanatikus őrült a géppisztolya utolsó sorozatával, a szabadulás előtti pillanatban.

*

1945 április 18.-án összeszedtek huszonötünket a láger foglyai közül. A ruharaktárban használt civil ruhákba öltöztettek és este betettek bennünket a "bunker"-ba, vagyis a fogdába.

Pár hónap előtt ott akasztották fel Hitler egykori legbizalmasabb munkatársát, Canaris admirálist, a német kémszolgálat bukott főnökét, négy munkatársával együtt.

Ott hajtották végre mindazokat a kivégzéseket, amelyeket titokban akartak tartani. Felbecsülhetetlen azoknak az ott kivégzett személyeknek a száma, akiknek eltünési körülményeire sohasem fog fény derülni.

Többek között egy Laci nevü magyart is kivégeztek a "bunker"-ban, akinek az alsó nadrágjára egy öt águ nemesi korona és alája a "Laci" név volt himezve. Sohasem tudtuk meg, ki lehetett.

Három francia generális, névszerint: Olleris, Gilliaut és Grandsard, Pavlov orosz generális, Sztalingrád egykori védője három tiszttársával, Zsak cseh generális, két magasrangu olasz tisztviselő, egy jugoszláv alezredes, egy horvát attaché, egy lengyel római katolikus lelkész, egy német orvos, Keresztes-Fischer Ferenc volt magyar belügyminiszter, Keresztes-Fischer Lajos magyar vezérezredes és kilenc volt magyar rendőrtiszt, – igy voltunk összesen huszonöten.

A foglár pár percre magunkra hagyott a folyosón egy ott dolgozó fogollyal, aki érdeklődött tőlünk, hogy honnan hoztak bennünket. Válaszunkra azt mondotta, nem hiszi, hogy a reggelt megéljük, mert akiket a láger területéről a bunkerba hoznak, azokat többnyire aznap éjjel kivégzik.

Minden remény elhagyott bennünket. Elbucsuztunk egymástól, mint akik tudják, hogy soha többé nem fogják viszontlátni egymást.

Egész éjjel nem aludtunk. A betonépitmény állandóan visszhangzott a lövésektől. Bánhidi Ottó cellatársammal lélekzetvisszafojtva vártuk, hogy mikor jönnek értünk.

Egy állandó idegfeszültségben eltöltött, borzalmasan hosszunak tünő éjszaka után végre virradni kezdett, mire kissé magunkhoz tértünk. De csak akkor kezdtünk megnyugodni, amikor dr. Gasparek cseh tolmács hangját cellánk ajtaján keresztül felismertük, aki meglátogatta a szomszéd cellában lévő Zsak cseh generálist. Addig nem hittel el a láger parancsnoknak, hogy Zsak még életben van, amig személyesen nem beszélt vele.

Dr. Gasparek mint fogoly bizalmas szerepet töltött be a láger Parancsnokság és a foglyok között, azért kapott engedélyt a látogatásra.

Késő este SS őrök jöttek értünk. Az udvaron menetoszlopba állitottak és egy SS Obersturmführer parancsnoksága, valamint egy Obersahrführer, két SS nő és tizenkét őr kiséretében utnak indultunk egy előttünk ismeretlen cél irányába.

Velünk együtt evakuálták a "Sonder-Bau" lakóit is, azokat a prostituált nőket, akiket a német közönséges bűnözők részére tartottak egy különálló barakképületben. Előzetes engedéllyel, SS őr felügyelete mellett, egy lágermárka lefizetése ellenében látogathatták őket esténkint, avagy ünnepnapokon.

Az utolsó veszély is elhárul.

Tizenháromnapi gyaloglás után, megcsappant létszámmal, Felsőbajorország Heiligenkreuz nevü községébe érkeztünk. Az első napokban megszöktek az összes prostituált nők, nyilvánvalóan a parancsnok tudtával. Később az uton az éj leple alatt több SS őr és öt fogoly, közöttük a négy orosz és a jugoszláv tiszt is megszökött.

Az amerikai csapatok már állandóan a nyomunkban voltak, mialatt bennünket a németek erdőkön és mezőkön keresztül kisértek, a főutvonalakon már amerikai tankok dübörögtek.

Heiligenkreuz község polgármestere felismerte az SS parancsnok céltalan eljárását s ebből érdemeket akart szerezni az amerikaiak előtt. Ezért felszólitotta az Oberstrumführert, hogy adjon át bennünket a községi elöljáróság gondozásába, aki elszállásol és élelmez bennünket addig, amig az amerikai katonai hatóságok át nem vesznek.

A parancsnok hozzájárult a polgármester ajánlatához, aki elővigyázatosságból az őrök fegyvereit is elszedte. Csak a parancsnok, az altiszt és egy SS nő tagadták meg a fegyvereik átadását. Utóbbiak beültek a község vendéglőjébe s ott ittak, amig le nem részegedtek.

Bennünket a községi iskolában szállásolták el. A polgármester egyidejüleg mozgositotta a helybeli Volkssturm tagjait, akik közül fegyveres őröket állitott az iskola környékére.

A szabadulás előtti utolsó órákban ez az előrelátó intézkedés mentette meg az életünket. Ugyanis a sötétség beállta után a berugott parancsnok és altisztje visszatértek az iskolához, be akartak hatolni hozzánk, hogy végrehajtsák a kapott irásbeli parancsukat, amely szerint élve nem kerülhetünk az ellenség kezeibe. Csak a polgármester és a felfegyverzett Volkssturm őrök erélyes fellépésére hagyták el a község területét, s ezzel végleg megszabadultunk Hitler tömeggyilkosainak a karmai közül.

*

Miután a koncentrációs táborral kapcsolatos visszaemlékezéseimet befejeztem, szükségét érzem az olvasó figyelmét felhivni arra, hogy téves következtetésekre jutna akkor, ha Hitler rosszemlékü rendszerének bünei felevelenitéséért, a német nép iránti ellenszenvvel gyanusitana meg.

Ahogy az orosz, kinai, lengyel avagy a magyar népet igazságtalan lenne a kommunista diktatura és rendszer bűneiért kollektive felelőssé tenni, ugyanugy sulyos hiba lenne Hitler, avagy Szálasi diktaturájának bűnös cselekményeiért a német vagy a magyar népre vonatkozó általános következtetéseket tenni.

Szerző szenvedő alanya volt a német náci-terrornak, de ez nem befolyásolta annak a felismerésében, hogy a német nemzet nagy többsége szintén áldozata volt Hitler terrorjának, aki irgalom nélkül kivégeztette a saját fajtáját is, ha a rendszer érdeke ugy kivánta.

* * *

Szabadon!

1945 május 6.-an egy amerikai M. P. (Military Police) divizió érkezett Heiligenkreuz községbe, s a következő napon meghivtak bennünket ebédre az iskolában lévő szállásukra.

A divizió parancsnoka, egy őrnagy fogadott bennünket. A kölcsönös bemutatkozások után elnézést kért a szerény ebédért és hiányos teritékért, amellyel az iskola kertjében felállitott tábori konyháról szolgáltak.

Whiskyt töltöttek poharainkba s velünk ittak, szerencsés megmenekülésünk örömére. Utána kitünő marharostélyost és vagy hatféle köretet kaptunk tányérjainkra. Fejedelmi étkezés volt a hosszu koplalás után. Csodáltuk az amerikai tábori ellátást, amelyről azelőtt fogalmaink sem voltak.

Vendéglátóink figyelmessége és gondoskodása, a legjobb társaságoknak az igényeit is kielégitette volna.

Ebéd után, gyönyörü napsütésben, tábori Istentiszteleten adtunk hálát a Mindenhatónak azért a kegyéért, hogy szabadulásunk napját megélnünk engedte. Majd vendéglátóink mozihiradó felvételeket készitettek rólunk. Végül egy felejthetetlen nap emlékével, bucsut vettünk egymástól.

Amerikai kényszervendégségben!

Május 8.-án Salzburgba, a rákövetkező napon pedig Augsburgba szállitottak az amerikaiak bennünket.

Augsburgban a sorsunk különböző irányt vett. A francia és cseh generálisok, valamint a lengyel pap szabadon határozhattak további terveikről, minthogy ők a szövetséges államok polgárai voltak. Az olaszok, a német orvos és mi magyarok a hetedik hadtest gyüjtő és kivizsgáló táborában *(Interrogation Center)* maradtunk Augsburgban.

A horvát attachét letartóztatták. Kiderült róla, hogy a németek kémje volt a koncentrációs táborban, közénk is kémkedés céljából osztották be.

A tábor parancsnoksága kezdetben nem tudta, hogy hogyan kezeljen bennünket. Bár az ellenség fogságából szabaditottak fel az amerikaiak, de velük hadbanálló ország polgárai voltunk s ilyen esetre nem volt megfelelő utasitás.

A *"Seventh Army Interrogation Center APO 758 US ARMY"* Németország augsburgi Campjében Granville György hadnagy felügyelete alá tartoztunk, aki tökéletesen beszélt magyarul és naponta látogatott bennünket. Ugyancsak ő látogatta Magyarország volt kormányzóját, Horthy Miklóst is, aki pár napig ugyanabban a Campben volt kényszervendégségben. De Granville hadnagy felügyelete alá tartozott Szálasi Ferenc nyilaskeresztes-hungarista volt diktátor is.

Granville hadnagy egyik napon több magyar nyelvü iratot hozott hozzánk s közölte velünk, hogy azokat Szálasi Ferenc birtokában találták letartóztatása alkalmával. Arra kérte dr. Sombort, hogy a rendelkezésre bocsájtott irógépen másoltassa le azokat, meghározott példányszámban. Az iratok elolvasását mindannyionknak megengedte, igy én is elolvastam valamennyit. Azok között volt az "1944 Hungarista Mozgalom október hó" cimü napló is, amely a Hitler megbizottjai és Szálasi Ferenc közötti titkos tárgyalások részleteit tartalmazta, a magyarországi állami főhatalom erőszakos átvételére.

Dr. Sombor megbizta dr. Czobor Istvánt az iratok legépelésével, akit megkértem, hogy esténkint adja át nekem az általa legépelt eredeti oldalakat, amelyeket én éjjel a szobámban kézirással lemásolok és mielőtt azt bárki is megtudná, visszaadom az eredeti oldalakat. Igy sem Granville hadnagy, sem pedig dr. Sombor nem tudták meg, hogy a "Napló"-ról másolatot készitettem.

Tudtam, hogy a magyar nemzet szempontjából egy nagy fontossággal biró, történelmi okmányról van szó, s szükségét éreztem, hogy azt biztositsam az elkallódás veszélye ellen.

Tehát ezuton vált lehetővé, hogy tizennégy év után ez a történelmi okmány most a nyilvánosság elé kerülhetett.

Feltételezhető, hogy a *"Seventh Army Interrogation Center APO US ARMY"* irattári anyaga között elfekszik valahol másolati példány azokból, amelyeket Granville hadnagy készittetett annak idején az eredeti okmányról.

* * * * *

Befejezés.

Hosszu, tövisekkel telehintett ut végén egy hatalmas, gazdag nemes Nép, az Amerikai Egyesült Államok polgársága ölelt magához, mint egyenjogu polgártársat.

..."God bless America" nemes gesztusodért. Adja a Mindenható, hogy végül azok a béke, szabadság és demokratikus eszmények győzedelmeskedjenek a világ emberisége felett, amelyek Téged oly hatalmassá és polgárságodat oly szabaddá, gazdaggá és megelégedetté tettek.

Vége.

TARTALOMJEGYZEK.

Szélesi Jenő

HITLER DÖNTÖTT...

Történelmi tények

SZÁLASI naplójában

